

PROGRAMMABEGROTING 2027 - 2030

Dichtbij, duidelijk, durven

Inhoudsopgave

1. ALGEMEEN 3
1.1. Inleiding 4
1.2. Leeswijzer 9
2. BELEIDSBEGROTING 11
2.1. Programmaplan 12
2.1.1. SAMENLEVING 13
2.1.2. LEEFOMGEVING 29
2.1.3. INWONER EN BESTUUR 47
2.1.4. FINANCIËN 56
2.2. Paragrafen 63
2.2.1. Paragraaf Lokale heffingen (gewijzigd) 63
2.2.2. Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing (ongewijzigd) 73
2.2.3. Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen (gewijzigd) 84
2.2.4. Paragraaf Financiering (ongewijzigd) 90
2.2.5. Paragraaf Bedrijfsvoering (gewijzigd) 97
2.2.6. Paragraaf Verbonden partijen (ongewijzigd) 100
2.2.7. Paragraaf Grondbeleid (ongewijzigd) 108
2.2.8. Paragraaf Wet open overheid (ongewijzigd) 114
2.2.9. Paragraaf Weerbaarheid en ICT (gewijzigd) 116
3. FINANCIËLE BEGROTING 119
3.1. Overzichten baten en lasten 2027-2030 120
3.1.1. Overzicht van baten en lasten 2027 per programma 120
3.1.2. Baten en lasten 2027-2030 per programma 121
3.1.3. Taakvelden binnen deelprogramma's 122
3.1.4. Overzicht berekening aandeel EMU-saldo 124
3.2. Onze financiële positie voor 2027-2030 126
3.2.1. De financiële ontwikkelingen 126
3.2.2. Incidentele baten en lasten 128
3.2.3. Stelposten 132
3.2.4. Investeringsagenda 135
3.3. Investeringsplan 137
3.4. Gebruik van reserves per programma 138
3.5. De balans in het kort (ongewijzigd) 139
3.6. Overzicht baten en lasten 2027 per kostensoort 147
3.6.1. Ontwikkeling in kostensoorten 147
3.6.2. Toelichting op kostensoorten 2027 148
4. BIJLAGEN 153
4.1. Financiële voorstellen coalitieakkoord 154
4.2. Kerngegevens (ongewijzigd) 158
4.3. Samenstelling bestuursorganen (ongewijzigd) 159
4.4. Begrotingsuitgangspunten (ongewijzigd) 162
Afkortingenlijst 163

1. ALGEMEEN

1.1. Inleiding

In juli 2026 is het coalitieakkoord 'Dichtbij, Duidelijk Durven' vastgesteld in uw raad. Dichtbij, omdat besturen begint met weten wat er speelt in onze kernen, buurtschappen, wijken, verenigingen, bedrijven en maatschappelijke organisaties. Duidelijk, omdat inwoners, ondernemers, maatschappelijke partners, gemeenteraad, college en organisatie moeten weten waar zij aan toe zijn. Durven, omdat goede bedoelingen pas waarde krijgen als we ook acties nemen die leiden tot zichtbare stappen. In het coalitieakkoord is richting gegeven voor de komende vier jaar, maar wordt ook verder gekeken dan deze bestuursperiode. Deze herziene programmabegroting is de uitwerking van dit coalitieakkoord.

Het akkoord

Vanuit ons coalitieakkoord zetten we in op een krachtige Bronckhorster samenleving met sterke kernen en een vitaal buitengebied, met gezonde gemeentefinanciën en voldoende uitvoeringskracht. In continue dialoog met onze samenleving en in verbinding met de raad en de organisatie gaan we als college aan de slag met de opgaven die spelen in Bronckhorst. We staan voor ons beleid, maar we kunnen en doen het niet alleen. Als bestuur zijn we dichtbij, communiceren we duidelijk, en durven we keuzes te maken. We geven ruimte aan initiatieven en innovatie en zijn eerlijk over grenzen. We brengen uw raad tijdig in positie en betrekken inwoners op het juiste moment bij keuzes die hun leefomgeving raken.

De komende vier jaar zetten we ons als sterk bestuur in voor de samenleving en de leefomgeving van Bronckhorst vóór onze inwoners. De belangrijkste speerpunten zijn:

1. Krachtige samenleving

We staan dichtbij onze levendige en krachtige samenleving

- In samenwerking met welzijnsorganisaties, scholen en verenigingen zetten we in op preventie en brede welzijn, om zo **het aantal zorgvragen te stabiliseren.** We ondersteunen waar nodig, verbinden waar dat helpt en kiezen voor maatwerk waar dat nodig is.
- We willen met elkaar werken aan een samenleving waar mensen naar elkaar omkijken en waar **bestaanszekerheid en meedoen** belangrijk is. Iedereen is onderdeel van de samenleving en verdient een kans in kwetsbare tijden; jongeren, ouderen en nieuwkomers.
- We zetten ons in om **armoede** zo veel mogelijk tegen te gaan. Dit doen we door vroegsignalering en door ondersteuning met passende meedoenregelingen die echt effect hebben.
- We willen verenigingen in stand houden en ondersteunen. Daarbij willen we specifiek uitvoering geven aan het vastgestelde **cultuur**programma.

2. Toekomstbestendige leefomgeving

We durven keuzes te maken voor een toekomstbestendige leefomgeving met ruimte voor initiatieven voor wonen, werken en energie

- We werken aan een uitwerking van de **omgevingsvisie door een gebiedsgerichte aanpak.** Daarbij kijken we zowel naar Bronckhorst als naar onze positie in de regio en de provincie.
- We werken aan een sterke **economie** in Bronckhorst, samen met de bedrijven en in relatie tot wonen, onderwijs, landbouw en een leefbaar buitengebied.

- Daartoe willen we het **vestigingsklimaat verbeteren** vanuit wonen, bedrijventerreinen, mobiliteit en een leefbaar buitengebied om zo de aantrekkingskracht voor bedrijven te versterken en in te zetten op verjonging van de populatie.
- We versterken de vrijetijdseconomie op een manier die past bij landschap, **erfgoed, cultuurhistorie** en leefbaarheid.
- Bronckhorst is een **toeristisch aantrekkelijke bestemming** met een gezonde balans tussen de bezoekers en onze inwoners, natuur en erfgoed.
- We zetten in op een **versnelling van de woningbouw** om de juiste woning te realiseren op de juiste plek door bouwateliers en de wooncatalogus.
- We werken aan een sterk **mobiliteitsplan** met ruimte voor alle vormen van vervoer.
- We zetten in op een leefbaar en toekomstbestendig buitengebied door de sociaal economische opgaven van ons platteland in kaart te brengen en te gaan voor **10% groen-blauwe dooradering** om de negatieve effecten van de klimaatverandering (hitte, droogte, piekbuiten, biodiversiteit) tegen te gaan.
- Met woningbouwcorporaties zoeken we naar de juiste oplossingen voor de **huisvesting van spoedzoekers en statushouders.**
- Met ondernemers, inwoners, onderwijs en experts zetten we ons in voor de **energietransitie door middel van Lokale Transitie Plannen**.

3. Mensgerichte en dienstbare overheid

We zijn duidelijk naar onze inwoners als mensgerichte, dienstbare en financieel gezonde overheid

- We willen als college dichtbij onze inwoners staan als **mensgerichte en dienstbare overheid**. We zetten in op inwonersparticipatie, zichtbaarheid en verbinding met de samenleving.
- We zetten in op een **effectievere samenwerking met de regio** en willen de regio ook beter positioneren. De regio moet dichter bij de inwoners en ondernemers komen voor synergetische voordelen.
- We werken aan een **duurzaam sluitende begroting,** beter navolgbaar en met een duidelijke monitoring.
- We werken aan **veiligheid en weerbaarheid**, met aandacht voor preventie, voorlichting, signalering, handhaving en samenwerking.

Van akkoord naar uitvoering

In de afgelopen twee programmabegrotingen was al zichtbaar dat er sprake was van een meerjarentekort in onze begroting. Door stijgende lasten, minder inkomsten van het rijk en grote (maatschappelijke) uitdagingen moeten er keuzes gemaakt worden om tot een sluitende meerjarenbegroting te komen.
In het najaar van 2025 en het begin van 2026 zijn er mogelijke bezuinigingspakketjes gemaakt, gecategoriseerd naar de vraag 'wat voor gemeente wil Bronckhorst zijn?'. De raad is daar stap voor stap bij meegenomen in het rapport 'Route naar een sluitende begroting'.
Bij het schrijven van dit uitvoeringsplan, rekening houdend met het aanwezige meerjarentekort én onze wensen en ambities, hebben we de volgende stappen genomen:

1. **Minder uitgaven**; Op basis van de vraag welke gemeente we willen, is een aantal maatregelen gekozen uit het traject 'Route tot een sluitende begroting'. Vervolgens hebben we de maatregelen onderzocht en op onderdelen aanvullende keuzes gemaakt.
2. **Lagere kosten voor ambities**; Alle doelen en gewenste resultaten uit het coalitieakkoord zijn goed doorgesproken. Wat doen we al? Waar kunnen we eventueel mee stoppen? En wat kan op een andere manier worden gefinancierd? Met inachtneming van de eerder geformuleerde uitgangspunten hebben we hier keuzes gemaakt.

3. **Ondernemend begroten**; We houden bij het maken van de begroting rekening met het verwachte renderen van investeringen. Ook zijn we er vanuit gegaan dat we op een aantal terreinen subsidies ontvangen waar dat nog niet 100% zeker is.
4. **Extra inkomsten**; Tenslotte hebben we gekeken naar de mogelijkheden om extra inkomsten te ontvangen. Dit gaat met name om het (meer) kostendekkend maken van leges en de verwachte extra inkomsten door de realisatie van de extra woningen die op de planning staan.

Deze stappen leiden tot een sluitende begroting in 2030.

Nieuwe opzet programmaplan

Het programmaplan kent een andere opbouw dan dat u gewend bent. De programma-indeling herkent u van de begroting die uw raad vaststelde op 5 november 2026. De programma's sluiten aan bij de speerpunten van de coalitie. Er wordt duidelijk invulling gegeven aan de zogenaamde 3W-vragen. Waarbij we op hoofdlijnen u meenemen over wat we gaan doen. Daarmee ligt de nadruk op de maatschappelijke effecten die we willen bereiken en de belangrijkste inspanningen die daaraan bijdragen. Dit sluit aan bij de kaderstellende en controlerende rol van de raad. De nadere uitvoeringsdetails behoren tot de verantwoordelijkheid van ons college. Meer hierover leest u in de leeswijzer. Bij het beleidskader hebben de beleidsdocumenten helaas geen link. Dit bleek technisch nog niet mogelijk, maar we willen voor de toekomst kijken wat hierin mogelijk is.

Een sluitende meerjarenbegroting

Om de ambities uit het coalitieakkoord te realiseren, moeten we budgetten, tijd en capaciteit reserveren. In sommige gevallen betekent dat een andere besteding of inzet van een bestaand budget en capaciteiten, in andere gevallen vraagt het om extra budget en capaciteit. Tegelijkertijd hebben we te maken met een meerjarige financiële uitdaging. Doordat we als uitgangspunt staan voor een financieel gezonde overheid, gaan we keuzes maken in onze begroting, met behoud van onze ambities. Dit doen we door de volgende zaken:

Inzetten en sturen op realistische ambities

1. De komende jaren gaan we actief investeren in preventie en innovatie. Daarbij geldt als uitgangspunt dat deze investering op termijn zichzelf (maatschappelijk en/of financieel) terugverdient.
2. Daarnaast gaan we bij bepaalde ambities een programma of project opzetten voor de opstart en stimulans van de realisatie van de ambitie, het energieprogramma is daar een voorbeeld van. Dit leidt dus niet tot structurele lasten.
3. Voor ambities die nog niet precies zijn geformuleerd geldt; eerst een plan maken om te bepalen wat er nodig is en op welke wijze dit gefinancierd kan worden, dan pas een budgetvraag opnemen.

Bestaande budgetten slim inzetten

1. Bij de realisatie van onze ambities kijken we allereerst naar de bestaande budgetten. In sommige gevallen kunnen we deze anders of slimmer inzetten om onze doelen te behalen. Daarbij kijken we naar de vragen: Wat gaan we doen? Waar stoppen we mee? Wat is nog niet gerealiseerd?
2. Daarnaast gaan we de extra bijdragen vanuit het rijk, provincie, etc. slim inzetten. Dat wil zeggen snel, effectief en incidenteel (overschot kan eventueel elders worden ingezet) en stoppen met de activiteit wanneer de bijdrage stopt.

Goed op onze inkomsten en uitgaven te letten

Naast de realisatie van onze ambities, hebben we ook wettelijke taken en de voortgang van het ongewijzigde beleid. Met de speerpunten *Krachtige samenleving, Toekomstbestendige leefomgeving* en *Mensgerichte en dienstbare overheid* als basis kijken we kritisch naar onze portemonnee. Dat wil zeggen dat:

1. we bij ieder voorstel goed kijken of dit ook echt een financiële bijdrage vraagt en of er voldoende capaciteit is om dit ook daadwerkelijk te realiseren.
2. we goed kijken naar mogelijkheden om te prioriteren, temporiseren en realistisch begroten.
3. we extra inkomsten willen genereren vanuit het principe 'de gebruiker betaalt'.

Met deze uitgangspunten als basis presenteren we u een begroting met een positief resultaat in 2030. Om tot dit positieve resultaat te komen, maakten we keuzes. Niet elke keuze kan direct worden geïmplementeerd. Dit betekent dat we voor 2028 en 2029 voorstellen om vooralsnog de tekorten te dekken met een bijdrage uit de Algemene reserve. De financiële ruimte die we creëerden voor 2030, geeft ons de mogelijkheid om uitvoering te geven aan plannen, waarvoor we nu alleen de ontwikkeling van het plan in de begroting betrekken of ambities die nu nog niet zijn te voorzien. De ontwikkelingen lichten we toe bij Financiën (2.1.4).

Ontwikkeling financiële positie	2027	2028	2029	2030
Beeld in programmabegroting 2027-2030 (05-11-2026)	**270**	**-3.002**	**-2.696**	**-1.884**
Raadsbesluit aanvullend krediet sporthal 't Jebbink	**-6**	**-6**	**-3**	**22**
Effecten herziening programmabegroting 2027-2030	**-2.847**	**-2.096**	**-1.116**	**325**
Overig voor 1e begrotingswijziging 2027	**3.079**	**2.252**	**2.396**	**2.403**
Effecten 2e tussenrapportage 2026 (05-11-2026)	2.894	2.136	2.093	2.023
Effecten Septembercirculaire 2026	207	138	325	403
Effecten eindwijziging 2026 (17-12-2026)	-22	-22	-22	-23
Beeld herziene programmabegroting 2027-2030	**495**	**-2.853**	**-1.419**	**866**

+ = begrotingsoverschot - = begrotingstekort

De uitgaven en inkomsten in vogelvlucht

In onderstaand overzicht ziet u in vogelvlucht wat de inkomsten en uitgaven volgens de herziene programmabegroting zijn.

Inkomsten 2027

	bedragen x € 1.000
Het grootste deel krijgen we van het Rijk:	98.212
De rest krijgen we uit:	
Lokale heffingen	
Onroerendezaakbelasting (OZB)	10.717
Rioolheffing	5.013
Afvalstoffenheffing	4.716
Bestemmingsplannen, bouw, sloop en vrijstellingen	1.763
Leges rijbewijzen, reisdocumenten etc	771
Overige leges	365
Toeristenbelasting	610
Reclamebelasting	146
Forensenbelasting	138
Overige inkomsten	
Overige inkomsten	5.036
Verkoop grond, duurzame goederen	2.059
Dividend	580
Onttrekking uit reserves	4.914
Totale inkomsten 2027	**135.041**

Uitgaven 2027

	bedragen x € 1.000	per inwoner
Samenleving		
Kansrijk (op)groeien	17.329	481,50
Zorg en ondersteuning	30.692	852,80
Leefbare en gezonde kernen	15.426	428,62
Leefomgeving		
Wonen en werken	8.922	247,90
Energietransitie en klimaatadaptatie	8.783	244,04
Aantrekkelijke kernen en buitengebied	22.760	632,39
Inwoner en Bestuur		
Bestuur en inwonerparticipatie	5.075	141,01
Veiligheid en dienstverlening	4.468	124,15
Financiën		
Totaal algemene dekkingsmiddelen	4.269	118,62
Overhead	15.767	438,11
Onvoorzien	126	3,50
Storting in reserves	929	
Totale uitgaven 2027	**134.546**	
Begrotingssaldo Programmabegroting 2027	**495**	

1.2. Leeswijzer

Onze programmabegroting maken we zo kort, helder en overzichtelijk mogelijk en bestaat uit vier hoofdstukken:

- hoofdstuk 1: de inleiding en de leeswijzer
- hoofdstuk 2: de beleidsbegroting (het programmaplan en de paragrafen)
- hoofdstuk 3: de financiële begroting
- hoofdstuk 4: de bijlagen

De beleidsbegroting (hoofdstuk 2)

Nieuw programmaplan (2.1)
In de inleiding gaven we al aan dat de programmabegroting een wat andere opzet kent. Hieronder nemen we wat meer mee in die opzet.

Elk programma start met een inleiding waarin duidelijk wordt waar het programma over gaat en welke relatie er ligt met het coalitieakkoord. Hierin worden ook de SDG doelen benoemd waar we aan bijdragen. We laten daar ook zien wat de totale lasten en baten van het programma zijn.

Bij elk deelprogramma starten we met een hoofdlijn waarin de bestuurlijke kernboodschap beschreven wordt en langs de lijnen van het coalitieakkoord aangeduid wordt waar de focus voor het komende jaar ligt. Daarna worden de deelprogramma's uitgewerkt, waarbij we inzicht geven in de strategische doelen die we willen realiseren. De deelprogramma's hebben eenzelfde indeling aan de hand van de drie w-vragen:

1. **Wat willen we bereiken?** Onze (meerjarige) ambitie. Het omschrijft waar we uiteindelijk naar toe willen.
2. **Wat gaan we er voor doen?** Hierin wordt kort, concreet en in hoofdlijnen omschreven wat we gaan doen om het maatschappelijk effect te behalen.
3. **Wat mag het kosten?** De omschrijving van het deelprogramma eindigt met een overzicht van de financiën, waarin we aangeven waar het geld aan besteed wordt.

Bij 'Financien' staan de aandachtspunten voor het financieel begrotingsbeeld.

Waaraan meten we dat we succesvol zijn?
De lokale indicatoren laten zien wat het effect van het beleid is, gericht op onze lokale beleidsdoelen. We merken dat het lastig is om effectindicatoren te koppelen, op verschillende plekken kozen we daarom voor prestatie-indicatoren. Hier vermelden we streefcijfers voor het kalenderjaar en de 'stip op de horizon'.

De landelijke indicatoren geven inzicht in waar we staan (realisatiecijfers) en maken vergelijking met andere gemeenten mogelijk. We zijn op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) verplicht om deze indicatoren op te nemen in het programmaplan, maar sturen daar zelf niet op.

Welke risico's kunnen het bereiken van onze doelen belemmeren?
Het gaat om de grootste risico's passend bij dat deelprogramma (maximaal 5). Wanneer het beschreven risico (ook) niet financiële gevolgen heeft, drukken we dit uit in een cijfer van 1:zeer lokaal tot 5:landelijk (kolom: impact (niet-financieel)). In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing (2.2.2) staan de 15 belangrijkste risico's bij elkaar.

Deze zijn niet aangepast na de vaststelling van de (beleidsarme) programmabegroting van 5 november 2026.

Bijlagen voor gedetailleerde informatie
De activiteiten in de begroting beschrijven we op hoofdlijnen. Mocht u toch specifieker willen zien wat we allemaal anders gaan doen, inclusief de financiële gevolgen, dan kunt u deze gedetailleerde informatie terugvinden in bijlage 4.1.

Paragrafen (2.2)
In de acht wettelijk verplichte paragrafen beschrijven we kort hoe we ons beleid inrichten en in één paragraaf kiezen we voor een lokale invulling. In deze herziene programmabegroting zijn de paragrafen lokale heffingen, onderhoud kapitaalgoederen, bedrijfsvoering en weerbaarheid en ICT gewijzigd t.o.v. de versie van 5 november 2026. De paragrafen gaan over:
- de lokale heffingen (2.2.1 lokale heffingen);
- de risico's (2.2.2 weerstandsvermogen en risicobeheersing);
- het onderhoud van de openbare ruimte (2.2.3 onderhoud kapitaalgoederen);
- hoe we de taken financieren (2.2.4 financiering);
- de ondersteuning bij de taken (2.2.5 bedrijfsvoering);
- de samenwerking met andere organisaties (2.2.6 verbonden partijen);
- de grondposities (2.2.7 grondbeleid);
- de openbaarheid van stukken (2.2.8 Wet open overheid);
- de informatieveiligheid (2.2.9. Weerbaarheid en ICT).

Financiële begroting (hoofdstuk 3)

De bedragen die zijn opgenomen per deelprogramma geven de ruimte aan waarin we kosten kunnen maken. Volgens de Financiële verordening Bronckhorst vormt deze afbakening in deelprogramma's 'het autorisatieniveau' van de gemeenteraad aan ons als college.
In de financiële overzichten staat de wettelijke en provinciale informatie die vereist is voor toezicht. De informatie in dit hoofdstuk gebruikt de accountant bij de controle van de jaarstukken. Om aan te sluiten bij de vereiste informatie waar de accountant naar kijkt, geven we informatie over investeringen en reserves in een paragraaf binnen dit hoofdstuk. In dit hoofdstuk laten we alleen de aangepaste onderdelen zien.

Bijlagen (hoofdstuk 4)

Vanuit de jaarstukken zijn alle bijlagen onderdeel geworden van de jaarrekening. Bij deze programmabegroting kennen we vier bijlagen. Verordeningen geven de kaders aan waarmee we werken, die zijn in te zien op www.wetten.nl.

Goed om te weten
- In de verschillende tabellen met informatie over 2026 (kolom 'Begroot 2026 na wijz.') bedoelen we de stand op 1 november 2026. Dit is **NA** de verwerking van de 2e tussenrapportage en Eindwijziging 2026.
- In de financiële overzichten bij 'Wat mag het kosten?' staat bij de saldoregel een '+' voor baten of overschotten en een '-' voor lasten of tekorten.
- In andere overzichten staat in het onderschrift vermeld wat een '+' of '-' betekent.
- De cijfers in tabellen, grafieken en opstellingen in deze begroting staan in euro's maal 1.000 en zijn afgerond tot het dichtstbijzijnde duizendtal, tenzij anders vermeld.

2. BELEIDSBEGROTING

2.1. Programmaplan



SAMENLEVING

Inleiding

In Bronckhorst benaderen we het sociaal domein vanuit de overtuiging dat inwoners, wanneer zij beschikken over voldoende kansen, vaardigheden, bestaanszekerheid en een ondersteunende leefomgeving, zoveel mogelijk zelfstandig kunnen functioneren en naar vermogen kunnen deelnemen aan de samenleving. Daarom richten we ons niet alleen op het bieden van hulp wanneer problemen ontstaan, maar vooral op het versterken van gezondheid, welzijn, inclusie, leefbaarheid en samenredzaamheid. Preventie vormt daarbij een belangrijk uitgangspunt. Door risico's en ondersteuningsvragen vroegtijdig te signaleren, gezondheidsverschillen te verkleinen en te investeren in een sterke sociale basis, passende voorzieningen en ontmoeting dichtbij huis, voorkomen we waar mogelijk dat problemen verergeren en de vraag naar zwaardere ondersteuning toeneemt. We stimuleren dat inwoners elkaar ondersteunen, gebruik kunnen maken van hun eigen netwerk en zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen en meedoen. Waar nodig bieden we tijdig passende ondersteuning. Zo werken we aan gezonde en leefbare kernen, een veerkrachtige samenleving en een sociaal domein dat ook op de lange termijn houdbaar blijft. De nieuwe (vast te stellen) visie op het Sociaal Domein vormt hiervoor een belangrijk kader. We werken de visie sociaal domein verder uit met inwoners, maatschappelijke partners, participatieraad en gemeenteraad.

Dit programma laat zien wat we doen voor een krachtige samenleving. Een samenleving waarin mensen mee kunnen doen. Met preventie als leidraad, naast passende zorg en ondersteuning waar nodig. Met aandacht voor meedoen en bestaanszekerheid, voor jongeren, starters en ouderen. Onder andere door sterke kernen, ontmoeting en verenigingen en technologie en innovatie in zorg en ondersteuning. En met een heldere benadering voor migratie en integratie.

Door te werken aan de doelen in dit programma, dragen we bij aan verschillende SDG-doelen. Voor dit programma zijn de belangrijkste SDG-doelen waaraan we bijdragen:



SDG 1
Geen armoede



SDG 4
Kwaliteitsonderwijs



SDG 2
Geen honger



SDG 10
Ongelijkheid verminderen

Financiële toelichting

In het onderstaande overzicht laten we de lasten en baten van het programma zien. De beschikbaar gestelde kredieten voor investeringen staan vermeld in hoofdstuk 3.3 en het gebruik van reserves leest u in hoofdstuk 3.4. Afwijkingen die bij alle programma's optreden (bedrijfsvoeringkosten), leggen we uit bij financiën (2.1.4) en financiële positie (3.2.1). Het overzicht van de gemaakte keuzes om te komen tot een sluitende begroting leest u in bijlage Financiële voorstellen coalitieakkoord (4.1). Voor programma 1 is vanuit de 'route naar een sluitende begroting' gekozen voor maatregelen waarbij zelf- en samenredzaamheid wordt genormaliseerd en hier actief door de gemenete op wordt gestuurd.

Programma 1 Samenleving	Rekening 2025	Begroting 2026 (incl. wijziging)	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten:						
1A Kansrijk (op)groeien	16.822	17.205	17.329	17.139	16.944	16.991
1B Zorg en ondersteuning	30.087	29.282	30.692	30.686	30.831	30.818
1C Leefbare en gezonde kernen	14.509	13.484	15.426	13.137	12.744	11.459
Totaal lasten:	**61.418**	**59.971**	**63.447**	**60.962**	**60.520**	**59.268**
Baten:						
1A Kansrijk (op)groeien	7.251	7.910	7.865	7.865	7.865	7.865
1B Zorg en ondersteuning	1.284	1.046	704	1.181	1.184	1.184
1C Leefbare en gezonde kernen	7.250	7.253	4.045	4.096	3.315	2.247
Totaal baten:	**15.786**	**16.209**	**12.614**	**13.142**	**12.363**	**11.295**
Saldo						
1A Kansrijk (op)groeien	-9.571	-9.296	-9.465	-9.274	-9.079	-9.127
1B Zorg en ondersteuning	-28.803	-28.236	-29.988	-29.505	-29.648	-29.634
1C Leefbare en gezonde kernen	-7.258	-6.230	-11.381	-9.042	-9.430	-9.212
Saldo totaal	**-45.633**	**-43.762**	**-50.834**	**-47.820**	**-48.157**	**-47.973**

Deelprogramma 1A Kansrijk (op)groeien

Voor het deelprogramma 'Kansrijk (op)groeien' zetten we in op kansengelijkheid in een zo vroeg mogelijk stadium. Door voorliggende ondersteuning, het tegengaan van achterstanden, goed onderwijs en arbeidsparticipatie. Er is specifieke aandacht voor jeugd en nieuwkomers zoals vluchtelingen en statushouders, zodat iedereen zoveel mogelijk gelijke kansen krijgt in Bronckhorst.

Het strategische doel voor deelprogramma 1A

Inwoners beschikken over voldoende kansen, basisvaardigheden en bestaanszekerheid om zich te ontwikkelen, zelfstandig te functioneren en naar vermogen mee te doen in de samenleving. Daarbij signaleren we risico's en problemen zo vroeg mogelijk, zetten we in op preventie en bieden we passende ondersteuning wanneer dat nodig is.

Beleidskader

Deze doelstelling komt voort uit onderstaande beleidsdocumenten:

Beleidskaders	Vastgesteld
Beleidskader Sociaal Domein "Gewoon Meedoen"	2019
Beleidsplan Bestaanszekerheid Bronckhorst 2024-2027	2023
Voorstel aanpassingen minimaregelingen per 1-1-2025	2024
Gemeenschappelijke regeling Stadsbank Oost Nederland 2023	2023
Lokaal Educatieve Agenda 2023 - 2026	2023
Verordening sociaal domein Gemeente Bronckhorst	2026
Publiek-publieke samenwerkingsovereenkomst voor de uitvoering van de WEB t.b.v. volwasseneducatie	2024
Achterhoek visie 2030 (8RHK)	2022

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Wat willen we bereiken?

Inwoners beschikken over voldoende bestaanszekerheid en basisvaardigheden om volwaardig mee te doen in de samenleving.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We onderzoeken de meedoen-regelingen op bereik, overlap, begrijpelijkheid en effectiviteit.
- Bij het ontwikkelen van het meerjarenplan op basis van de gemeentelijke zorgplicht van de Wets(wijziging) stelsel openbare Bibliotheekvoorzieningen (WsoB) (zie 1C) nemen we de basisvaardigheden mee.
- We voeren de beleidsnota bestaanszekerheid uit.

Wat willen we bereiken?

Kinderen en jongeren groeien gezond, veilig en kansrijk op.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We geven preventie een stevige plek in beleid, uitvoering en financiële afwegingen om kansengelijkheid bevorderen. We zetten vanuit dit programma in op het vroegtijdig signaleren en voorkomen van financiële, sociale en maatschappelijke problemen, zodat inwoners zoveel mogelijk zelfstandig kunnen blijven meedoen.
- We kijken hoe succesvolle preventieve pilots op het gebied van kansengelijkheid structureel kunnen worden geborgd en waar bijsturing nodig is.



Wat willen we bereiken?

De zelfredzaamheid van inwoners is versterkt door deelname aan werk.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Samen met onderwijs, ondernemers en maatschappelijke partners werken we in de arbeidsmarktregio aan een sterke verbinding tussen scholing en arbeidsmarkt, zodat inwoners en werkgevers beter op elkaar aansluiten.

Wat mag het kosten?

Deelprogramma 1A Kansrijk (op)groeien	Rekening 2025	Begroting 2026 (incl. wijziging)	Begroting 2027 (primitief)	Begroting 2027 (herzien)	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	16.822	17.205	17.256	17.329	17.139	16.944	16.991
Baten	7.251	7.910	7.965	7.865	7.865	7.865	7.865
Saldo baten en lasten	**-9.571**	**-9.296**	**-9.291**	**-9.465**	**-9.274**	**-9.079**	**-9.127**

Toelichting verschillen 1A (herziene t.o.v. primitieve begroting 2027)	Baten	Lasten	Saldo
Wijzigingen door tweede tussenrapportage 2026: zie tweede tussenrapportage 2026.	-100	132	-232
Wijzigingen door coalitieakkoord: zie bijlage 4.1, met name: doelmatig investeren op preventie; versoberen onderwijs achterstanden beleid en collectieve ziektekostenverzekering.	0	-19	19
Overige wijzigingen: verwerking septembercirculaire Gemeentefonds; financieel technische wijzigingen waaronder de eindwijziging.	0	-39	39
Saldo baten en lasten	**-100**	**73**	**-174**

Waaraan meten we dat we succesvol zijn?

We gebruiken indicatoren om inzicht te krijgen in de mate waarin we onze doelen realiseren. Daarbij geven we de voorkeur aan effectindicatoren die iets zeggen over het maatschappelijk effect van ons handelen. Op deze resultaten hebben we niet altijd volledige invloed, maar met onze inzet streven we ernaar hieraan bij te dragen. Waar effectindicatoren ontbreken, maken we gebruik van prestatie-indicatoren. Deze geven inzicht in de mate waarin de voorgenomen prestaties daadwerkelijk zijn geleverd.

Indicator	Bron	Nulmeting	Doel 2027	Doel 2028	Doel 2029	Doel 2030
Aantal huishoudens in schuldhulpverlening	Stadsbank	84	84	84	84	84
Gemiddelde hoogte van de schuldenlast	Stadsbank	€ 23.744*	€ 23.500	€ 23.500	€ 23.500	€ 23.500
Deelname doelgroeppeuters aan VVE*	Peutermonitor	In 2027 nulmeting				75%
Aantal inwoners met een bijstandsuitkering blijft stabiel	Eigen data/ CBS	279	279	279	279	279
Percentage duurzaam uitstroom** naar betaald werk	Eigen data/ CBS	In 2027 nulmeting				
Het bereik van het aantal huishoudens met een inkomen tot 130% die gebruik maakt van 1 of meerdere meedoenregelingen***		In 2027 nulmeting				60%

* Doelgroeppeuters zijn jonge kinderen met een verhoogd risico op een onderwijsachterstand, die in aanmerking komen voor voorschoolse educatie (VVE). De mogelijkheid om deel te nemen aan een landelijke peutermonitor worden op dit moment verkend.

** Met duurzaam uitstromen bedoelen we langer dan 1 jaar uit de bijstand.

*** In 2027 evalueren we de meedoenregelingen conform het uitgangspunt in het coalitieakkoord. Vandaar dat de nulmeting in 2027 is opgenomen.

Verplichte landelijke indicatoren

Onderwijs	Bron	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Gelderland 2025
% Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	Ingrado 2025	1,4	1,8	1,8	2,2
Relatief verzuim (aantal per 1.000 leerlingen)	Ingrado 2025	11	12	16	28
Absoluut verzuim (aantal per 1.000 leerlingen)	Ingrado 2025	nb	1,4	1,2	5,4

Arbeidsvoorzieningen	Bron	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Gelderland 2025
% Kinderen in uitkeringsgezin (% kinderen tot 18 jaar)	CBS 2024	2,0%	2,0%	nb	nb
% Werkloze jongeren (% 16 t/m 22 jarigen)	CBS 2024	1,0%	1,0%	nb	nb
Personen met een bijstandsuitkeringen (aantal per 10.000 inwoners)	CBS 2025	96,6	104,9	102,7	240,4
Lopende re-integratievoorzieningen (aantal per 10.000 inwoners)	CBS 2025	184,4	182,1	170,1	226,7
Gegevens overgenomen van www.waarstaatjegemeente.nl stand d.d. 26-10-2026					

Welke risico's kunnen het bereiken van onze doelen belemmeren?

Risico-oorzaak (Als gevolg van...)	Risicogebeurtenis (bestaat de kans dat...)	Risicogevolg (met als gevolg dat...)	Netto Kans	Totaal: Netto Financieel Maximum	Impact financieel (%)	Impact (overig)
Extern - Geopolitieke spanningen, bredere machtsverschuivingen tussen grootmachten en de militaire–strategische ontwikkelingen gericht op de NAVO en economische impact	Inwoners en ondernemers eerder in financiële problemen raken. Dit komt door schaarste en kostenstijging van levensonderhoud, energie, grondstoffen en materialen	Financieel - De kosten toenemen voor inwoners en gastgezinnen. Inwoners kloppen aan bij de gemeente (schuldhulpverlening)	50%	€ 200.000	0,73%	3
Mens - Grote afstand tot de arbeidsmarkt	De uitstroom stagneert en het uitkeringsbestand zich opbouwt	Financieel - Het aantal mensen met een uitkering gelijk blijft of toeneemt	30%	€ 250.000	0,55%	3
Omgeving - Landelijke bezuinigingen op Wet Participatie waardoor minder middelen beschikbaar komen voor het onderdeel reïntegratie	Er minder kan worden geïnvesteerd in reïntegratie instrumenten	Financieel - Dit leidt tot minder uitstroom van uitkeringsgerechtigden	30%	€ 100.000	0,22%	2
Mens - Fraude	Er fraude komt met uitkeringen en voorzieningen in het sociale domein	Financieel - Er financiële schade wordt geleden; Niet financieel - Fraude aan het licht komt wat kan leiden tot gezichtsverlies	15%	€ 100.000	0,11%	2
Extern - faillissement van de leverancier van de minimapas	De dienstverlening aan inwoners met een laag inkomen abrupt wegvalt	Financieel - Passen niet meer functioneren, tegoeden tijdelijk of blijvend ontoegankelijk zijn; Niet financieel - De gemeente op korte termijn een alternatief moet organiseren, wat kan leiden tot extra kosten en uitvoeringsdruk en imagoschade	10%	€ 100.000	0,07%	2

Meer informatie over de risico's vindt u in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing (2.2.2).

Deelprogramma 1B Zorg en ondersteuning

Voor het deelprogramma 'Zorg en ondersteuning' zetten we in op een sterke sociale basis met aandacht voor onder andere voorliggende voorzieningen, vitaal ouder worden en het tegengaan van eenzaamheid. Er is focus op kwetsbare groepen en preventie. Met de doorontwikkeling van de sociale teams en goede afspraken met onze contractpartners, bieden we passende ondersteuning voor alle inwoners.

Het strategische doel voor deelprogramma 1B

Bronckhorst heeft een gezonde, inclusieve en veerkrachtige samenleving waarin inwoners naar vermogen kunnen meedoen, elkaar ondersteunen en tijdig passende hulp ontvangen.

Beleidskader

Deze doelstelling komt voort uit onderstaande beleidsdocumenten:

Beleidskaders	Vastgesteld
Transformatieplan Mentaal Gezond Regio Achterhoek-Liemers	2025
Plan van aanpak GALA Brede SPUK 2023-2026	2023
Regioplan Achterhoek (IZA)	2023
Meerjarenprogramma 2026-2030 van Netwerk Ouderen en Veerkracht Achterhoek	2026
Nota Lokaal Gezondheidsbeleid 2023-2026	2023
Oplegger Preventie- en handhavingsplan alcohol	2023
Mantelzorgbeleid Bronckhorst 2024-2027	2023
Verordening sociaal domein Gemeente Bronckhorst	2026
Herijkte woonvisie Bronckhorst 2025-2035	2024
Woonzorgvisie gemeente Bronckhorst 2025-2030	2025

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Wat willen we bereiken?

Inwoners zijn zoveel mogelijk in staat om zelfstandig met de uitdagingen van het dagelijks leven om te gaan en actief deel te nemen aan de samenleving, ook wanneer zij te maken hebben met fysieke, mentale of sociale beperkingen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We geven preventie een stevige plek in beleid, uitvoering en financiële afwegingen. We stimuleren vroegtijdige ondersteuning en signalering, zodat zorgvragen niet onnodig verergeren en inwoners sneller passende hulp ontvangen.
- We kijken hoe succesvolle preventieve pilots structureel kunnen worden geborgd en waar bijsturing nodig is. Bewezen effectieve preventieve aanpakken zetten we voort en we starten nieuwe preventieve acties om de vraag naar zwaardere zorg waar mogelijk te beperken en de kwaliteit van ondersteuning te verbeteren.
- We versterken de lokale aanpak met één gezin, één plan en één regisseur.

Wat willen we bereiken?

Inwoners vinden tijdig passende ondersteuning binnen hun eigen leefomgeving en maken waar mogelijk gebruik van hun sociale netwerk en algemene voorzieningen, zoals de dorpskamers.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We verbinden wonen, zorg en ontmoeting sterker met aandacht voor ouderen, mantelzorgers en nieuwe woonvormen.
- We benutten innovatie in de zorg en ondersteuning waar inwoners en professionals dit helpt.

Wat mag het kosten?

Deelprogramma 1B Zorg en ondersteuning	Rekening 2025	Begroting 2026 (incl. wijziging)	Begroting 2027 (primitief)	Begroting 2027 (herzien)	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	30.087	29.282	32.792	30.692	30.686	30.831	30.818
Baten	1.284	1.046	629	704	1.181	1.184	1.184
Saldo baten en lasten	**-28.803**	**-28.236**	**-32.163**	**-29.988**	**-29.505**	**-29.648**	**-29.634**

Toelichting verschillen 1B (herziene t.o.v. primitieve begroting 2027)	Baten	Lasten	Saldo
Wijzigingen door tweede tussenrapportage 2026: zie tweede tussenrapportage 2026.	75	-2.246	2.321
Wijzigingen door coalitieakkoord: zie bijlage 4.1, met name: doelmatig investeren op preventie; regionale aanpak Sociaal Domein Achterhoek.	0	97	-97
Overige wijzigingen: financieel technische wijzigingen waaronder de eindwijziging.	0	49	-49
Saldo baten en lasten	**75**	**-2.100**	**2.175**

Waaraan meten we dat we succesvol zijn?

We gebruiken indicatoren om inzicht te krijgen in de mate waarin we onze doelen realiseren. Daarbij geven we de voorkeur aan effectindicatoren die iets zeggen over het maatschappelijk effect van ons handelen. Op deze resultaten hebben we niet altijd volledige invloed, maar met onze inzet streven we ernaar hieraan bij te dragen. Waar effectindicatoren ontbreken, maken we gebruik van prestatie-indicatoren. Deze geven inzicht in de mate waarin de voorgenomen acties daadwerkelijk zijn geleverd.

Indicator	Bron	Nulmeting	Doel 2027	Doel 2028	Doel 2029	Doel 2030
Percentage inwoners met een ervaren goede gezondheid	Gezondheids-monitor GGD volwassenen en ouderen 2024	2024: 75%	Geen meting	80%		
Percentage inwoners met overgewicht	Gezondheids-monitor GGD volwassenen en ouderen 2024	2024: 54%	Geen meting	50%		
Percentage jongeren met een ervaren goede gezondheid	Gezondheids monitor GGD jongvolwas-senen 2024	2024: 65%	Geen meting	70%		
Percentage inwoners dat zich eenzaam voelt	Gezondheids-monitor GGD volwassenen en ouderen 2024	2024: 37%	Geen meting	35%		
Percentage ouderen dat beperkingen ervaart in het dagelijks leven	Gezondheids-monitor GGD volwassenen en ouderen 2024	2024: 4,5%	Geen meting	4%		
Heeft voldoende eigen regie over het leven	Gezondheids-monitor GGD volwassenen en ouderen 2024	2024: 88%	Geen meting	90%		
Kan redelijk tot goed sociale steun ontvangen	Gezondheids-monitor GGD volwassenen en ouderen 2024	2024: 95,5%	Geen meting	95,5%		
Aantal deelnemers aan valpreventieprogramma's voor	Eigen data	2026: 39	39	39		

Indicator	Bron	Nulmeting	Doel 2027	Doel 2028	Doel 2029	Doel 2030
inwoners met een laag- en midden risico, zoals 'Blieven Stoan'						
Aantal deelnemers gezondheidschecks inclusief valrisicotest	Eigen data	2026: 193	193	193		
Aantal deelnemers aan weerbaarheidstrainingen (incl. Rots en water)	Eigen data	2026: 74	74	74		

Verplichte landelijke indicatoren

Individuele voorzieningen	Bron	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Gelderland 2025
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo (aantal per 10.000 inwoners)	CBS 2025	620	680	700	715
% Jongeren met jeugdhulp (% van alle jongeren tot 18 jaar)	CBS 2025	13,6%	14,4%	14,7%	14,8%
% Jongeren met jeugdbescherming (% van alle jongeren tot 18 jaar)	CBS 2025	1,1%	1,1%	1,2%	1,0%
% Jongeren met jeugdreclassering (% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar)	CBS 2025	0,0%	0,0%	0,0%	0,3%
% Jongeren met delict voor de rechter (% 12 t/m 21 jarigen)	CBS 2023	nb	nb	nb	nb

Gegevens overgenomen van www.waarstaatjegemeente.nl stand d.d. 26-10-2026

Welke risico's kunnen het bereiken van onze doelen belemmeren?

Risico-oorzaak (Als gevolg van...)	Risicogebeurtenis (bestaat de kans dat...)	Risicogevolg (met als gevolg dat...)	Netto Kans	Totaal: Netto Financieel Maximum	Impact financieel (%)	Impact (overig)
Omgeving - Nadelige resultaten van verbonden partijen	Bij overschrijding van 50% beroep wordt gedaan op de aangesloten gemeenten	Financieel - Er aanspraak wordt gemaakt op het weerstandsvermogen van onze gemeente; Niet financieel - De verbonden partij beroep gaat doen op het weerstandsvermogen van de gemeenten wat leidt tot plaatselijke imagoschade	30%	€ 50.000	0,11%	2
Extern - Arbeidsmarktkrapte in de zorg- en welzijnssector	Zorgaanbieders geconfronteerd worden met stijgende personeelskosten en hogere tarieven nodig hebben om de continuïteit en kwaliteit van ondersteuning te kunnen waarborgen	Financieel - Dit kan leiden tot hogere kosten voor zorgaanbieders en daarmee tot stijgende tarieven binnen de Wmo en Jeugdwet. Daarnaast bestaat het risico dat aanbieders onvoldoende personeel kunnen inzetten, waardoor de beschikbaarheid, continuïteit en kwaliteit van ondersteuning onder druk komen te staan. Dit kan leiden tot hogere gemeentelijke uitgaven; Niet financieel - De realisatie	75%	€ 750.000	4,12%	5

Risico-oorzaak (Als gevolg van...)	Risicogebeurtenis (bestaat de kans dat...)	Risicogevolg (met als gevolg dat...)	Netto Kans	Totaal: Netto Financieel Maximum	Impact financieel (%)	Impact (overig)
		van maatschappelijke doelen binnen het sociaal domein vermindert				
Extern - Geopolitieke spanningen, bredere machtsverschuivingen tussen grootmachten en de militaire−strategische ontwikkelingen gericht op de NAVO en ontstaan vluchtelingenstroom vanuit regio Oekraïne (en Rusland) en de toename asielzoekers	Er mentale problemen ontstaan en trauma's worden ervaren waardoor de vraag naar ondersteuning traumaverwerking groter wordt	Financieel - De druk op GGZ WMO/ jeugdhulp toeneemt en er onvoldoende compensatie van het rijk komt of er een tekort aan personeel ontstaat	75%	€ 250.000	1,37%	3
Mens - Complexe problematiek	De wachtlijsten in de zorg oplopen door stijging van het aantal jongeren met een complexe problematiek	Financieel - Er tekorten op het budget komen; Niet financieel - Dit leidt tot minder weerbare jeugd	30%	€ 500.000	1,09%	4
Extern - Inkoop Wmo en Jeugdhulp	Gecontracteerde zorgaanbieders failliet gaan	Financieel - Er financiële schade, begrotingstekort ontstaat; Niet financieel - Doelstellingen niet worden bereikt	50%	€ 100.000	0,37%	2

Meer informatie over de risico's vindt u in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing (2.2.2).

Deelprogramma 1C Leefbare en gezonde kernen

Voor het deelprogramma 'Leefbare en gezonde kernen' zetten we in op een sterk preventief voorveld met aandacht voor sport, cultuur, ontmoeting en verenigingsleven. We benutten de energie en veerkracht in de kernen en zetten in op snelle deelname in de samenleving voor nieuwkomers.

Het strategische doel voor deelprogramma 1C

Leefbare en gezonde kernen waarin inwoners zich verbonden voelen, toegang hebben tot passende voorzieningen en samen zorgen voor een prettige en veerkrachtige leefomgeving.

Beleidskader

Deze doelstelling komt voort uit onderstaande beleidsdocumenten:

Beleidskaders	Vastgesteld
Beleidskader sociaal domein	2019
Cultuurvisie Vonk 2025-2035	2025
Uitgangspuntennotitie gebiedsvisie sport en leefbaarheid voor een vitaal Bronckhorst	2023
Integraal Huisvestingsplan Basisonderwijs 2021 - 2035	2023
Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs 2011	2008
Programmaplan Migratie en Integratie 2026 - 2030	2026
Nadere regels opvang ontheemden Oekraïne gemeente Bronckhorst	2026

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Wat willen we bereiken?

Een sterke sociale basis, zodat inwoners prettig kunnen leven, meedoen en ondersteuning dichtbij vinden wanneer dat nodig is.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We geven preventie een stevige plek in beleid, uitvoering en financiële afwegingen. Hiermee investeren we in de sociale basis.
- We kijken hoe succesvolle preventieve pilots structureel kunnen worden geborgd en waar bijsturing nodig is, zo houden we effectieve preventieve ondersteuning duurzaam beschikbaar voor inwoners.
- We ondersteunen dorpshuizen, verenigingen, sport, cultuur en ontmoeting vanuit duidelijke maatschappelijke doelen.
- We investeren structureel in sport, leefbaarheid, kunst en cultuur, mede vanuit onze preventiegedachte. Daarbij maken we duidelijke afspraken over bereik, maatschappelijke opbrengst en samenwerking, zodat we kunnen volgen of middelen terechtkomen waar zij het meeste verschil maken.

Wat willen we bereiken?

Passende en toekomstbestendige onderwijs- en sportaccommodaties.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We brengen grote investeringsopgaven voor onderwijshuisvesting en sportaccommodaties meerjarig in beeld.

Wat willen we bereiken?

Er is een levendig cultureel speelveld.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We ondersteunen een toekomstbestendige bibliotheekvoorziening waarmee we voldoen aan de gemeentelijke zorgplicht van de Wet(swijziging) stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob).
- We steunen als gemeente de streekgebonden omroep met een lokale hub.
- We voeren o.a. het cultuurprogramma Vonk uit.

Wat willen we bereiken?

Nieuwkomers hebben een (tijdelijke) plek om te wonen en nemen zo snel mogelijk deel in de samenleving.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We voldoen aan de geldende wet- en regelgeving voor opvang, huisvesting en integratie. Voor Vorden en Hengelo liggen er raadsbesluiten. Ons uitgangspunt is kleinschalige opvang.
- We gaan in gesprek met het COA op basis van de uitgangspunten van de Rijksoverheid om ook op deze locaties tot passende, humane, kwalitatief goede en zo kleinschalig mogelijke opvang van alleenstaande minderjarige vreemdelingen te komen. Aangevuld met woonmogelijkheden voor starters en spoedzoekers.
- We brengen de raad vroegtijdig in positie bij opvangvraagstukken, met duidelijke informatie over verantwoordelijkheden, kaders en keuzeruimte. Daarbij sturen we op leefbaarheid, veiligheid, communicatie, begeleiding, ruimte inpassing en financiële uitvoerbaarheid.
- We werken aan integratie vanaf dag één, met aandacht voor taal, onderwijs, werk begeleiding en ontmoeting.
- Om deze acties te realiseren voeren we o.a. het programmaplan Migratie & Integratie (M&I) uit.



Wat mag het kosten?

Deelprogramma 1C Leefbare en gezonde kernen	Rekening 2025	Begroting 2026 (incl. wijziging)	Begroting 2027 (primitief)	Begroting 2027 (herzien)	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	14.509	13.484	9.439	15.426	13.137	12.744	11.459
Baten	7.250	7.253	1.076	4.045	4.096	3.315	2.247
Saldo baten en lasten	**-7.258**	**-6.230**	**-8.363**	**-11.381**	**-9.042**	**-9.430**	**-9.212**

Toelichting verschillen 1C (herziene t.o.v. primitieve begroting 2027)	Baten	Lasten	Saldo
Wijzigingen door tweede tussenrapportage 2026: zie tweede tussenrapportage 2026.	143	1.096	-953
Wijzigingen door coalitieakkoord: zie bijlage 4.1, met name: doelmatig investeren op preventie; programma Migratie en Integratie (zowel baten als lasten - vrijwel budgetneutraal); ondersteunen dorpshuizen, verenigingen, sport en cultuur; uitvoeringsagenda visie sociaal domein; versterking bibliotheekwerk met middelen uit Gemeentefonds; bijstellen beheerkosten scholencluster Rozenstraat Hengelo naar aanleiding van afspraken over nieuw beheerplan.	2.826	3.388	-562
Overige wijzigingen: bijdrage ZZC i.v.m. aankoop Veld 8 met dekking uit bestemmingsreserve Investeringsagenda.	0	1.503	-1.503
Saldo baten en lasten	**2.969**	**5.987**	**-3.018**

Waaraan meten we dat we succesvol zijn?

We gebruiken indicatoren om inzicht te krijgen in de mate waarin we onze doelen realiseren. Daarbij geven we de voorkeur aan effectindicatoren die iets zeggen over het maatschappelijk effect van ons handelen. Op deze resultaten hebben we niet altijd volledige invloed, maar met onze inzet streven we ernaar hieraan bij te dragen. Waar effectindicatoren ontbreken, maken we gebruik van prestatie-indicatoren. Deze geven inzicht in de mate waarin de voorgenomen prestaties daadwerkelijk zijn geleverd.

Indicator	Bron	Nulmeting	Doel 2027	Doel 2028	Doel 2029	Doel 2030
Inwoner wil vaker sociale activiteiten doen	Gezondheids-monitor GGD	2024: 23%				
% inwoners dat vrijwilligerswerk doet	Gezondheids-monitor GGD/ CBS	2024: 38%				
Meer gebruik voorzieningen in de sociale basis als stadskamer	Stadskamer	2025: unieke bezoekers: 180, totaal aantal bezoeken: 7.629	Unieke: groei en Totaal: groei			
Meer gebruik voorzieningen in de sociale basis als welzijnsstichtingen	Welzijn-stichting	Informatie nog niet voor handen	Groei			
Aantal aangevraagde Dorpendeals bij de provincie*	Eigen data	2026: 1				
Aantal toegekende Dorpendeals door de provincie*	Eigen data	2026: 1				
% gerealiseerde taakstelling huisvesting statushouders	Eigen data		100%	100%	100%	100%
% gerealiseerde taakstelling huisvesting Oekraïense ontheemden	Eigen data		100%	100%	100%	100%
% gerealiseerde taakstelling huisvesting asielzoekers	Eigen data		100%	100%	100%	100%
Aantal inwoners dat meedoet met Buddy to Buddy	Jaarverslag Buddy to Buddy	2025: 40	70	85	90	100

* het aantal aangevraagde en toegekende Dorpendeals bij de provincie is geen doel op zich. We zijn afhankelijk van de kernen of zij hiervoor in aanmerking willen komen. Het geeft wel een indicatie van de ontwikkelingen in de kernen en de inzet die we daarop toevoegen.

Bij dit deelprogramma is het nog niet mogelijk om overal een streefwaarde in te vullen, omdat het beleid nog volop in ontwikkeling is. Bij een volgende begroting willen we deze indicatoren invullen op basis van het toekomstig beleid.

Verplichte landelijke indicatoren

Sport, cultuur en recreatie	Bron	Realisatie 2022	Gelderland 2022	Realisatie 2024	Gelderland 2024
% Niet-sporters	Divers 2024	46,8	46,8	40,2	43,1

Gegevens overgenomen van www.waarstaatjegemeente.nl stand d.d. 26-10-2026

Welke risico's kunnen het bereiken van onze doelen belemmeren?

Risico-oorzaak (Als gevolg van...)	Risicogebeurtenis (bestaat de kans dat...)	Risicogevolg (met als gevolg dat...)	Netto Kans	Totaal: Netto Financieel Maximum	Impact financieel (%)	Impact (overig)
Extern - Vluchtelingenstroom, aantallen asielzoekers, wereldwijde ontwikkelingen	De gemeente onvoldoende huisvestingsmogelijkheden en opvangplekken kan bieden voor vluchtelingen en asielhouders (volgens wettelijke verplichting)	Financieel - Er extra kosten ontstaan door tijdelijke oplossingen. Maatregelen komen vanuit de provincie die toezichthouder is op het behalen van de taakstelling; Niet financieel - We niet de opvang bieden die we toegezegd hebben	50%	€ 1.500.000	5,48%	5
Extern - Wijzigingen in de voorrangsregeling huisvesting statushouders	We met een taakstelling huisvesting statushouders (uitgangspunt 35 statushouders per half jaar), maar zonder voorrang, we statushouders niet tijdig kunnen huisvesten binnen de huidige kaders en mogelijkheden. Daarnaast is een verandering merkbaar in statushouders die aan onze gemeente worden gekoppeld, meer (grotere) gezinnen tov eerder alleenreizende statushouders	Financieel - Er extra kosten ontstaan door tijdelijke oplossingen. Maatregelen komen vanuit de provincie die toezichthouder is op het behalen van de taakstelling	50%	€ 1.500.000	5,42%	5
Extern - Uitvoering van de inburgeringswet per 1-1-2022	Het rijk voornemens is de Inburgeringswet te wijzigen en de SPUK inburgering te korten	Financieel - Er budgetoverschrijding plaatsvindt bij Inburgering en Participatie	70%	€ 500.000	2,53%	4
Extern - Rijksoverheidsbeleid in ontwikkeling; Omgeving - Europees vluchtelingenbeleid; Organisatie - Huisvesting en opvang nieuwkomers (Oekraïners en statushouders)	Het aantal nieuwkomers toeneemt en de kosten de rijksmiddelen overstijgen	Financieel - Er een begrotingstekort ontstaat; Niet financieel - Dit mogelijk beperkte imagoschade met zich meebrengt	10%	€ 1.500.000	1,11%	5
Extern - Aflopende financiering preventieve activiteiten via GALA en onzekerheid financiering AZWA en verder	We minder inzet kunnen plegen op gezondheidsbevordering en preventie, sociale basis en bewegen	Financieel - Er meer beroep wordt gedaan op individuele voorzieningen en druk op collectieve algemene voorzieningen; Niet financieel - Imagoschade komt, afbreuk van ingezette interventies/initiatieven	50%	€ 250.000	0,91%	3

Meer informatie over de risico's vindt u in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing (2.2.2).



LEEFOMGEVING

Inleiding

Bronckhorst is groot qua grondoppervlak, rijk aan kernen en sterk verbonden met het buitengebied. Vanuit behoefte voor ondermeer wonen, werken, energie, landbouw, biodiversiteit en erfgoed staat de ruimte onder druk. We willen ruimte maken voor nieuwe ontwikkelingen die passen bij de schaal en het karakter van Bronckhorst. Dat betekent dat we willen versnellen waar dat kan en we zorgvuldig blijven kijken naar landschap, leefbaarheid, draagkracht, bereikbaarheid en uitvoerbaarheid. Er is aandacht voor wonen en een aantrekkelijk en toekomstbestendig vestigingsklimaat. Voor de langere termijn, 2050, hebben we als doel energieneutraal, klimaatbestendig en waterrobuust te zijn. Ons klimaat verandert drastisch. Het is heter, droger én natter en alles gaat in een hoger tempo dan klimaatwetenschappers voorspelden. We zien dat gemiddelde temperaturen die pas later deze eeuw verwacht werden, nu al regelmatig worden bereikt. In het mooie, landelijke en groene Bronckhorst zien we die verandering ook. Bomen verzwakken, het is vaker heet in de dorpen en er is vaker en grotere wateroverlast. Het is nodig om overlast te beperken en schade te voorkomen. We zetten in op aantrekkelijke en leefbare kernen en een vitaal buitengebied met een veerkrachtig landschap waarin natuur, landbouw, biodiversiteit en erfgoed behouden en versterkt zijn.

Dit programma laat zien wat we doen voor een toekomstbestendige leefomgeving. We bieden ruimte voor wonen voor de toekomst van Bronckhorst, betaalbaar, passend en gebiedsgericht. We willen sneller duidelijkheid bieden voor initiatiefnemers en gaan voor doorstroming en een beter gebruik van bestaande ruimte. We herijken de omgevingsvisie en maken daarbij ruimtelijke keuzes. Onder andere voor mobiliteit en bereikbaarheid, voor landschap, water en natuur en voor landbouw met toekomstperspectief. We werken aan de energietransitie met lokale kracht en heldere mijlpalen.

Door te werken aan de doelen in dit programma, dragen we bij aan verschillende SDG-doelen. Voor dit programma zijn de belangrijkste SDG-doelen waaraan we bijdragen:



Financiële toelichting

In het onderstaande overzicht laten we de lasten en baten van het programma zien. De beschikbaar gestelde kredieten voor investeringen staan vermeld in hoofdstuk 3.3 en het gebruik van reserves leest u in hoofdstuk 3.4. Afwijkingen die bij alle programma's optreden (bedrijfsvoeringkosten), leggen we uit bij financiën (2.1.4) en financiële positie (3.2.1). Het overzicht van de gemaakte keuzes om te komen tot een sluitende begroting leest u in bijlage Financiële voorstellen coalitieakkoord (4.1). Voor programma 2 is vanuit de 'route naar een

sluitende begroting' gekozen voor maatregelen die leiden tot het acceptabel versoberen van de buitenruimte en voor meer zelfredzaamheid vanuit de samenleving rondom de thema's ruimtelijke ordening, wonen en omgevingswet.

Programma 2 Leefomgeving	Rekening 2025	Begroting 2026 (incl. wijziging)	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten:						
2A Wonen en werken	8.039	8.123	8.922	8.073	7.863	7.834
2B Energietransitie en klimaatadaptatie	3.391	4.849	8.783	6.810	4.734	4.284
2C Aantrekkelijke kernen en buitengebied	19.670	20.202	22.760	22.804	22.534	22.421
Totaal lasten:	**31.101**	**33.175**	**40.465**	**37.687**	**35.131**	**34.538**
Baten:						
2A Wonen en werken	4.466	4.697	5.043	4.012	4.504	4.097
2B Energietransitie en klimaatadaptatie	1.154	1.190	4.354	1.386	20	20
2C Aantrekkelijke kernen en buitengebied	10.977	10.682	11.606	11.678	11.565	11.555
Totaal baten:	**16.596**	**16.569**	**21.003**	**17.076**	**16.090**	**15.672**
Saldo						
2A Wonen en werken	-3.574	-3.426	-3.878	-4.061	-3.359	-3.736
2B Energietransitie en klimaatadaptatie	-2.238	-3.659	-4.429	-5.424	-4.714	-4.264
2C Aantrekkelijke kernen en buitengebied	-8.693	-9.521	-11.154	-11.126	-10.969	-10.866
Saldo totaal	**-14.504**	**-16.606**	**-19.462**	**-20.611**	**-19.041**	**-18.865**

Deelprogramma 2A Wonen en werken

Voor het deelprogramma 'Wonen en werken' zetten we in op voldoende woningen op de juiste plek voor iedere doelgroep. We zetten in op een sterke economie en een aantrekkelijk vestigingsklimaat met ruimte voor bedrijven, levendige dorpscentra en een leefbaar buitengebied.

De strategische doelen voor deelprogramma 2A

1. Jong en oud en iedereen ertussenin voelt zich thuis in Bronckhorst. Er is voor jong en oud een passende woning in hun eigen gemeenschap.
2. Een aantrekkelijk en toekomstbestendig economisch vestigingsklimaat waarin ondernemers ruimte hebben om te groeien, verduurzamen, innoveren en bijdragen aan de leefbaarheid en werkgelegenheid.

Beleidskader

Deze doelstellingen komen voort uit onderstaande beleidsdocumenten:

Beleidskaders	Vastgesteld
Omgevingsvisie 2035; Bronckhorst twee keer zo mooi	2022
Herijkte woonvisie Bronckhorst 2025-2035	2024
Beleidsregels Woningbouw in het buitengebied	2024
Woonzorgvisie gemeente Bronckhorst 2025-2030	2025
Achterhoekse aanpak Wonen, Welzijn en Zorg 2025-2035	2025
Kernenaanpak	2025
Volkshuisvestingsprogramma 2026 - 2030	2026
Regionaal Programma Werklocaties regio Achterhoek 2024 -2028	2024
Centrumvisie Hengelo	2025
Industriepark Zelhem Herstructureringsplan	2020
Gastvrij genieten van landschap en erfgoed; visie recreatie & toerisme Gemeente Bronckhorst 2027 - 2031	2026

Strategisch doel

Jong en oud en iedereen ertussenin voelt zich thuis in Bronckhorst. Er is voor jong en oud een passende woning in hun eigen gemeenschap.

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Wat willen we bereiken?

Er zijn voldoende passende woningen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We voegen 1.700-2.200 woningen toe tot en met 2035.
- We zorgen dat de kernen groeien in woningaantal, passend bij de omvang, lokale behoefte en in relatie tot de inmiddels gerealiseerde plannen.
- We maken jaarlijks 150 tot 200 woningen mogelijk, passend bij de behoefte en het toekomstbeeld van Bronckhorst.
- We starten met bouwateliers, één aanspreekpunt en een pilot voor een woningcatalogus om goede wooninitiatieven sneller duidelijkheid te geven
- We herijken de rol van welstand, met behoud van ruimtelijke kwaliteit en meer duidelijkheid aan de voorkant.

Wat willen we bereiken?

Er zijn voldoende betaalbare woningen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Er zitten voldoende betaalbare woningen in onze plannen. Bij plannen van meer dan 20 woningen moet minimaal 2/3 betaalbaar zijn.
- In onze plannen van meer dan 20 woningen zit ten minste 30% sociale huurwoningen.
- In onze totale woningbouwopgave realiseren we ten minste 10% sociale koopwoningen.
- We sturen op betaalbare woningen, sociale huur, doorstroming en passende woonvormen voor jongeren, starters, gezinnen en ouderen.



Wat willen we bereiken?

Er zijn voldoende woningen voor senioren en mensen met een (toenemende) zorgvraag.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We realiseren tot en met 2030 minimaal 29 zorggeschikte, 75 geclusterde en 667 nultredenwoningen (bron: regionale woon/zorgvisie).
- Voor de doelgroep 75+ realiseren we met name passende woningen in de grotere kernen, dicht bij voorzieningen.
- Door in te zetten op geclusterde, levensloopgeschikte en zorggeschikte woningen, kan de professionele zorg ontlast worden. In deelprogramma 1B Zorg en ondersteuning (2.1.1) staat beschreven hoe we wonen, zorg en ontmoeting verbinden met aandacht voor ouderen, mantelzorgers en nieuwe woonvormen.
- We benutten bestaande ruimte beter, ondermeer door woningsplitsing, mantelzorgwoningen, tijdelijke woonvormen en hergebruik van vrijkomende agrarische bebouwing waar dat passend is.

Strategisch doel

Een aantrekkelijk en toekomstbestendig economisch vestigingsklimaat waarin ondernemers ruimte hebben om te groeien, verduurzamen, innoveren en bijdragen aan de leefbaarheid en werkgelegenheid.

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Wat willen we bereiken?

Een toekomstbestendig ondernemersklimaat waarin bedrijven ruimte krijgen om te ondernemen én bij te dragen aan de maatschappelijke uitdagingen van Bronckhorst.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We versterken het lokale vestigingsklimaat, met aandacht voor ruimte, bereikbaarheid, energie, verduurzaming en duidelijke procedures.
- We blijven in gesprek met ondernemerskringen en lokale bedrijven over knelpunten en kansen, waaronder netcongestie, energiebesparing, personeel, bereikbaarheid en ruimte om te ondernemen. In samenspraak met drie O's stellen we een economische agenda op. En we breiden de ondernemersfondsen uit; we kijken voor een lokaal Ondernemersfonds in Hengelo en onderzoeken met VNO-NCW Achterhoek de mogelijkheden van een regionaal ondernemersfonds.
- We geven ruimte aan mkb, kleinschalige maakindustrie, startende ondernemers en innovatieve bedrijvigheid die past bij de schaal en het karakter van Bronckhorst. We verbeteren onze dienstverlening qua communicatie en zorgen voor een heldere procesgang voor ondernemers.
- We versterken de samenwerking tussen overheid, onderwijs en ondernemers, met aandacht voor stages, arbeidsmarkt, techniek, zorg, landbouw, energie en circulair ondernemen.
- We stimuleren circulair en maatschappelijk verantwoord ondernemen, waarbij grondstoffen, reststromen, arbeidsparticipatie en maatschappelijke waarde beter worden benut. We verkennen de opgave en vertalen dit in concrete uitgangspunten waar we mee aan de slag kunnen.

- We benutten innovatie als praktische versneller door kansrijke lokale initiatieven te ondersteunen en bewezen voorbeelden uit andere gemeenten en regio's actief te volgen. Hierin werken we actief samen in de regio.

Wat willen we bereiken?

Meer ruimte voor bedrijvigheid met een zo groot mogelijke meerwaarde aan landschappelijke kwaliteit, energietransitie, klimaatadaptatie en een innovatief ondernemersklimaat.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We benutten bestaande bedrijventerreinen beter en werken aan verduurzaming en toekomstbestendigheid.
- We onderzoeken uitbreiding van bedrijventerreinen waar dat nodig en passend is en willen tempo maken binnen duidelijke ruimtelijke kaders.
- Om dit te realiseren voeren we het programma Werklocaties uit, waarbij we rekening houden met netcongestie.

Wat willen we bereiken?

Levendige dorpscentra met een aantrekkelijk winkelbestand en een passende mix van commerciële en maatschappelijke functies.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We werken aan aantrekkelijke winkelgebieden en levendige centra, met aandacht voor detailhandel, horeca, bereikbaarheid, parkeren, openbare ruimte en leegstand. We werken samen met ondernemers(verenigingen) in Hengelo, Vorden en Zelhem.



Wat willen we bereiken?

Een leefbaar buitengebied met goede ontwikkelingsmogelijkheden voor (niet-)agrarische bedrijven en functies, passend bij natuur en landschap.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We erkennen landbouw als belangrijke economische pijler van Bronckhorst en ondersteunen agrarische familiebedrijven bij toekomstgerichte keuzes, innovatie, verbreding en passende nevenactiviteiten. We verbinden daarmee de economische agenda met de landbouwtransitie. We faciliteren en bieden ruimte voor innovatie en ondernemerschap, door passende regelgeving en ondersteuning te bieden.
- We benutten kansen voor hergebruik van vrijkomende agrarische bebouwing, mits dit past bij landschap, verkeer, leefbaarheid, ruimtelijke kwaliteit en de positie van bestaande agrarische bedrijven.

Wat willen we bereiken?

Een vitale toeristische sector en aantrekkelijke recreatieve beleving voor inwoners en bezoekers, met een gezonde balans tussen bezoekers, inwoners, natuur en erfgoed.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We versterken de vrijetijdseconomie op een manier die past bij landschap, erfgoed, cultuurhistorie en leefbaarheid. We voeren de visie Recreatie en Toerisme uit.



Wat mag het kosten?

Deelprogramma 2A Wonen en werken	Rekening 2025	Begroting 2026 (incl. wijziging)	Begroting 2027 (primitief)	Begroting 2027 (herzien)	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	8.039	8.123	7.562	8.922	8.073	7.863	7.834
Baten	4.466	4.697	4.116	5.043	4.012	4.504	4.097
Saldo baten en lasten	**-3.574**	**-3.426**	**-3.446**	**-3.878**	**-4.061**	**-3.359**	**-3.736**

Toelichting verschillen 2A (herziene t.o.v. primitieve begroting 2027)	Baten	Lasten	Saldo
Wijzigingen door tweede tussenrapportage 2026: zie tweede tussenrapportage 2026.	839	544	295
Wijzigingen door coalitieakkoord: zie bijlage 4.1, met name: stelpost vernieuwd MJOP; kosten voor herijking omgevingsvisie, circulair en maatschappelijk verantwoord ondernemen, actualisatie nota grondbeleid, plannen voor bestaande en te ontwikkelen bedrijventerreinen; verlaging personeelskosten door hogere dekking uit grondexploitaties en anterieure overeenkomsten, het opheffen van budget voor ruimtelijke adviezen en het vervangen van inhuur door eigen inzet bij het omgevingsplan.	0	698	-698
Overige wijzigingen: financieel technische waaronder de eindwijziging.	89	117	-29
Saldo baten en lasten	**928**	**1.360**	**-432**

Waaraan meten we dat we succesvol zijn?

We gebruiken indicatoren om inzicht te krijgen in de mate waarin we onze doelen realiseren. Daarbij geven we de voorkeur aan effectindicatoren die iets zeggen over het maatschappelijk effect van ons handelen. Op deze resultaten hebben we niet altijd volledige invloed, maar met onze inzet streven we ernaar hieraan bij te dragen. Waar effectindicatoren ontbreken, maken we gebruik van prestatie-indicatoren. Deze geven inzicht in de mate waarin de voorgenomen prestaties daadwerkelijk zijn geleverd.

Indicator	Bron	Nulmeting	Doel 2027	Doel 2028	Doel 2029	Doel 2030
Waardering buurt en kwaliteit van de woning	AWLO	Volgt 2027 (vorige 2018)				
Uitbreiding woningvoorraad (netto toename aantal woningen (aantal gereed gemelde woningen minus gesloopte en samengevoegde woningen))	Gemeentelijk datasysteem	2026	+150-200 woningen	+150-200 woningen	+150-200 woningen	+150-200 woningen
Toevoeging betaalbare woningen aan woningvoorraad	Gemeentelijk datasysteem		+100-134 woningen	+100-134 woningen	+100-134 woningen	+100-134 woningen
Toevoeging levensloopgeschikte woningen aan woningvoorraad	Gemeentelijk datasysteem		+55 woningen	+55 woningen	+55 woningen	+55 woningen
Bruto toevoeging aanbod sociale huurwoningen	Gemeentelijk datasysteem		+ 40 woningen	+40 woningen	+ 40 woningen	+40 woningen
Aantal hectare netto bedrijfsareaal (cumulatief) in planvorming	Gemeentelijk Programma Werklocaties	0 in 2023	9,3 ha	17,7 ha	17,7 ha	17,7 ha
Aantal hectare aan nieuw gerealiseerd bedrijfsareaal (waarde is een toename ten opzichte van het voorgaande jaar)	IBIS	0 in 2025				
Onze dienstverlening aan onze ondernemers wordt beoordeeld met minimaal een 7	Ondernemers panel	6.3 in 2021		7		
Groei toeristische overnachtingen en dagbezoekers is hoger dan gemiddelde groei Achterhoek	Cijfers toeristenbelasting (jaarlijks). Monitor Toerisme Achterhoek (2-jaarlijks)	2024: Overn.: 615.158; Dagbez. 1.789.951				
Groei toeristische bestedingen is hoger dan gemiddelde groei Achterhoek	Statistisch Zakboek Provincie Gelderland en Monitor Toerisme Achterhoek	Bestedingen 2024: ca. € 52 mln				
Werkgelegenheid is hoger dan Achterhoekse gemiddelde		2024: 8,2% van totale werkgelegenheid, t.o.v. 6,7% (Achterhoek)				
Hoge waardering kwaliteit van toeristisch aanbod bij inwoners	ITO* vanuit de Vrijetijdsagenda Achterhoek (door Moventem, 4-jaarlijks)	2024: 80% van de respondenten vindt dat het huidige toeristische aanbod in gemeente Bronckhorst niets mist		Minimaal 80%		
*ITO = Inwonerstevredenheidsonderzoek						

Verplichte landelijke indicatoren

Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	Bron	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Gelderland 2025
Nieuw gebouwde woningen (aantal per 1.000 woningen)	ABF 2024	7,5	2,9	nb	nb

Economie	Bron	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Gelderland 2025
% Functiemenging	LISA 2025	48,2%	48,1%	47,9%	54,4%
Vestigingen (van bedrijven) (aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar)	LISA 2025	197,3	203,1	206,4	175,3

Arbeid	Bron	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Gelderland 2025
Banen (aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15-64 jaar)	LISA 2025	702,7	710,5	715,7	841
% Netto arbeidsparticipatie (% van de werkzame beroepsbevolking t.o.v. de beroepsbevolking)	CBS 2025	72,5%	73,3%	73,4%	74,1%
Gegevens overgenomen van www.waarstaatjegemeente.nl stand d.d. 26-10-2026					

Welke risico's kunnen het bereiken van onze doelen belemmeren?

Risico-oorzaak (Als gevolg van...)	Risicogebeurtenis (bestaat de kans dat...)	Risicogevolg (met als gevolg dat...)	Netto Kans	Totaal: Netto Financieel Maximum	Impact financieel (%)	Impact (overig)
Niet realiseren geraamde opbrengstwaarde grondexploitaties of onverwacht hogere kosten	*Voor de grondexploitaties is een separate risico-inventarisatie en -analyse uitgevoerd. De kans en impact per risico is daar opgenomen. De uitkomst van het collectief aan risico's is opgenomen in deze tabel.		*	€ 1.163.000		
Omgeving - Archeologische vondsten grondexploitatie	Er extra kosten optreden	Financieel - Een verliesvoorziening moet worden gevormd; Niet financieel - Imagoschade tot op regionaal niveau mogelijk is	70%	€ 150.000	1,02%	3
Omgeving - Onzekerheden in de raming van kosten en opbrengsten en afwijking in de toekomstige kostenstijgingen grondexploitaties	We onvoorzien hogere kosten of lagere inkomsten krijgen	Financieel - Een verliesvoorziening moet worden gevormd; Niet financieel - Imagoschade tot op regionaal niveau mogelijk is	50%	€ 253.000	0,92%	4
Omgeving - Onzekerheden in de raming van kosten en opbrengsten en afwijking in de toekomstige kostenstijgingen grondexploitaties. Dit wordt mede veroorzaakt door gebeurtenissen op wereldniveau	We onvoorzien hogere kosten of lagere inkomsten krijgen. Denk hierbij ook aan hogere brandstofprijzen die aannemers aan ons door mogen berekenen	Financieel - Een grotere verliesvoorziening moet worden gevormd; Niet financieel - Imagoschade tot op regionaal niveau mogelijk is	50%	€ 106.000	0,39%	3
Mens - Dat het Waarborgfonds Sociale Woningbouw haar verplichtingen niet meer kan nakomen	De gemeente haar achtervangpositie moet innemen	Financieel - Er renteloze leningen moeten worden verstrekt, renteverlies of derving rente-inkomsten plaatsvindt	10%	€ 385.000	0,28%	4

Meer informatie over de risico's vindt u in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing (2.2.2).

Deelprogramma 2B Energietransitie en klimaatadaptatie

Voor het deelprogramma 'Energietransitie en klimaatadaptatie' zetten we in op een energieneutraal, klimaatbestendig en waterrobuust Bronkchorst. Uitgaande van de kracht van de samenleving zijn we beter in staat om dat te doen wat nodig is, vermijdbare schade te voorkomen en zijn we ons bewust van de restrisico's van klimaateffecten.

De strategische doelen voor deelprogramma 2B

1. In 2050 is Bronckhorst energieneutraal, gedragen door lokale kracht en eigenaarschap.
2. In 2050 is Bronckhorst klimaatbestendig en waterrobuust. Dit betekent dat de leefomgeving en de samenleving in 2050 beter in staat is om te gaan met de gevolgen van klimaatverandering (klimaateffecten) zoals natuurbranden, hoge rivierafvoeren en (zeer) extreem weer met hevige neerslag, hitte en droogte.

Beleidskader

Deze doelstellingen komen voort uit onderstaande beleidsdocumenten:

Beleidskaders	Vastgesteld
Startnotitie Energie	In besluitvorming
Regie op Energieneutraal Bronckhorst: "Herijkte Routekaart Bronckhorst Energieneutraal 2024-2030"	2024
Circulair Werklandschap Projectdefinitie en Projectplan	2025
Participatie en Lokaal Eigendom bij Grootschalige Duurzame opwek van elektriciteit: "Addendum bij 'Regie op energieneutraal Bronckhorst, Herijkte Routekaart Bronckhorst energieneutraal 2024 – 2030'	2024
Participatiehandreiking 'Samen aan de slag met energie-opgaven'".	2024
Omgevingsvisie 2035; Bronckhorst twee keer zo mooi	2022
Bestuurlijke visie Samenwerking water Achterhoek+ 2024	2024
Aanpak Droogte en Wateroverlast Achterhoek en Liemers, Programmaplan 2025 - 2026	2024
Toekomstbeeld 't Klooster 2050	2024
Kostendekkingsplan bij het watertakenplan Olburgen 2026 - 2030	2023, 2026

Strategisch doel

In 2050 is Bronckhorst energieneutraal, gedragen door lokale kracht en eigenaarschap.

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Wat willen we bereiken?

Het energiegebruik van woningen, bedrijven en maatschappelijke gebouwen neemt af door energiebesparing, isolatie en duurzame warmte.

Wat gaan we hiervoor doen?

- We maken in de lokale transitieplannen concreet inzichtelijk wat initiatieven kunnen opleveren, welke bijdrage zij leveren aan de doelstelling om in 2030 het elektriciteitsverbruik lokaal duurzaam op te wekken en wat nodig is aan geld, ruimte, organisatiekracht en netcapaciteit.
- Gedurende dit proces monitoren we de voortgang jaarlijks. De eerste voortgangstoets vindt plaats in september 2027. We bepalen op dat moment of we aan de slag gaan met (aanvullende) kaders om de doelen te behalen.

Wat willen we bereiken?

Het aandeel lokaal opgewekte duurzame energie neemt toe, passend bij de lokale mogelijkheden, netcapaciteit en ruimtelijke kwaliteit.

Wat gaan we daarvoor doen?

Naast de acties die hierboven al beschreven staan over de lokale transitieplannen en de monitoring:

- We beoordelen in september 2028 of de lokale transitieplannen een reëel opwekpotentieel bieden in 2030 om 600 TJ hernieuwbare elektriciteit lokaal op te wekken en te voldoen aan de RES-doelen.
- Als in september 2028 blijkt dat aanvullende grootschalige opwek nodig is, kijken we op dat moment naar bewezen mogelijkheden die passen bij de opgave, het energiesysteem en de ruimtelijke kwaliteit van Bronckhorst.
- We starten alleen dan een zorgvuldig proces met raad, inwoners, grondeigenaren, ondernemers en maatschappelijke partners, zodat Bronckhorst regie houdt op landschap, leefbaarheid, lokaal eigenaarschap, betaalbaarheid en draagvlak.
- We stellen een warmteprogramma op waarin de aanpak voor het isoleren en aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving voor de komende 10 jaar beschrijven.



Wat willen we bereiken?

Lokaal opgewekte energie wordt steeds meer lokaal opgeslagen, gedeeld en gebruikt met inwoners en ondernemers als deelnemers of mede-eigenaar.

Wat gaan we daarvoor doen?

Naast de acties die hierboven al beschreven staan over de lokale transitieplannen en de monitoring:

- We werken aan het opstellen van randvoorwaarden voor het energiesysteem voor een circulair werklandschap. Dit doen we binnen het spoor van de Regiorotonde.

Strategisch doel

In 2050 is Bronckhorst klimaatbestendig en waterrobuust. Dit betekent dat de leefomgeving en de samenleving in 2050 beter in staat is om te gaan met de gevolgen van klimaatverandering (klimaateffecten) zoals natuurbranden, hoge rivierafvoeren en (zeer) extreem weer met hevige neerslag, hitte en droogte.

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Wat willen we bereiken?

We zijn als gemeente en de samenleving beter in staat om vermijdbare schade door klimaateffecten te voorkomen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We versterken landschap, biodiversiteit, bodem, waterhuishouding en groenblauwe dooradering, in samenwerking met inwoners, agrariërs, natuurorganisaties, waterschap en andere partners.
- Klimaatadaptatie is aandachtspunt en randvoorwaarde bij de woningbouwopgave, bedrijventerreinen, versterken van de biodiversiteit, toekomstbestendige waterhuishouding, duurzame landbouw en het behouden van een gezonde en veilige leefomgeving. We treffen maatregelen in de openbare ruimte.
- We zijn betrokken bij projecten voor de hoogwaterveiligheid, en bij de risicodialogen naar aanleiding van de bovenregionale stresstest voor zeer extreme weersituaties ('limburgbui').
- We verwerken de acties in het omgevingsprogramma Klimaatadaptatie en voeren deze uit.

Wat willen we bereiken?

We kennen en accepteren als gemeente en de samenleving bewust de restrisico's van klimaateffecten.

Wat gaan we daarvoor doen?

Hiervoor verwijzen we naar de acties die eerder al beschreven staan over het voorkomen van vermijdbare schade door klimaateffecten.

Wat willen we bereiken?

We zijn als gemeente en de samenleving voorbereid op crisissituaties als gevolg van klimaateffecten.

Wat gaan we daarvoor doen?

Hiervoor verwijzen we naar de acties die eerder al beschreven staan over het voorkomen van vermijdbare schade door klimaateffecten.

Wat mag het kosten?

Deelprogramma 2B Energietransitie en klimaatadaptatie	Rekening 2025	Begroting 2026 (incl. wijziging)	Begroting 2027 (primitief)	Begroting 2027 (herzien)	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	3.391	4.849	7.545	8.783	6.810	4.734	4.284
Baten	1.154	1.190	3.766	4.354	1.386	20	20
Saldo baten en lasten	**-2.238**	**-3.659**	**-3.778**	**-4.429**	**-5.424**	**-4.714**	**-4.264**

Toelichting verschillen 2B (herziene t.o.v. primitieve begroting 2027)	Baten	Lasten	Saldo
Wijzigingen door tweede tussenrapportage 2026: zie tweede tussenrapportage 2026.	1.283	978	305
Wijzigingen door coalitieakkoord: zie bijlage 4.1, met name: impuls beperken en omgaan met effecten klimaatverandering.	0	245	-245
Overige wijzigingen: financieel technische wijzigingen waaronder de eindwijziging en het actualiseren van de geraamde baten die in 2027 als decentralisatie uitkering (Gemeentefonds) worden uitgekeerd en niet als SPUK.	-696	15	-711
Saldo baten en lasten	**588**	**1.238**	**-651**

Waaraan meten we dat we succesvol zijn?

We gebruiken indicatoren om inzicht te krijgen in de mate waarin we onze doelen realiseren. Daarbij geven we de voorkeur aan effectindicatoren die iets zeggen over het maatschappelijk

effect van ons handelen. Op deze resultaten hebben we niet altijd volledige invloed, maar met onze inzet streven we ernaar hieraan bij te dragen. Waar effectindicatoren ontbreken, maken we gebruik van prestatie-indicatoren. Deze geven inzicht in de mate waarin de voorgenomen prestaties daadwerkelijk zijn geleverd.

Indicator	Bron	Nulmeting	Doel 2027	Doel 2028	Doel 2029	Doel 2030
Reductie CO2 uitstoot in Kiloton (KT)	Klimaatmonitor	310 KT	205 KT	180 KT		139,5 KT
Toename reëel opwek potentieel hernieuwbare energie in TeraJoule (TJ)	Klimaatmonitor	156 TJ	250	400		600 TJ

Op dit moment is er geen kwantificeerbaar inzicht in waar we staan op het gebied van klimaatbestendigheid en waterrobuustheid. We werken aan een nieuwe cyclus van stresstesten en risicodialogen. Hiermee worden de inzichten en klimaatatlassen van 2019 geactualiseerd. In dit proces werken we samen met de regio en de provincie aan het concretiseren van de doelen voor een klimaatbestendig en waterrobuuste gemeente. Deze vertalen we naar een lokale adaptatie- en uitvoeringsstrategie. Daarbij stellen we indicatoren op.

Verplichte landelijke indicatoren

Volksgezondheid en milieu	Bron	Realisatie 2023	Gelderland 2023	Realisatie 2024	Gelderland 2024
% Hernieuwbare elektriciteit	RWS 2024	32,2%	33,5%	37%	nb

Gegevens overgenomen van www.waarstaatjegemeente.nl stand d.d. 26-10-2026

Welke risico's kunnen het bereiken van onze doelen belemmeren?

Risico-oorzaak (Als gevolg van...)	Risicogebeurtenis (bestaat de kans dat...)	Risicogevolg (met als gevolg dat...)	Netto Kans	Totaal: Netto Financieel Maximum	Impact financieel (%)	Impact (overig)
Extern - Netcongestie en/of het niet tijdig behalen van geplande oplossingen door netbeheerders om netcongestie te voorkomen/ verminderen	*Voor netcongestie zijn indivduele risico's beschreven, deze zijn gericht op gevolgen voor het verduurzamen en (ver)bouwen van sporthallen, nieuwbouw van onderwijshuisvesting, bedrijventerreinen en woningen. De kans en impact per risico is daar opgenomen. De uitkomst van het collectief aan risico's is opgenomen in deze tabel.		*	€ 2.332.500		
Omgeving - Door klimaatverandering toename van overstromingen	Er een dijkdoorbraak langs de Oude IJssel, de IJssel optreedt. Ook in Duitsland neemt dat toe als gevolg van klimaatverandering	Financieel - Gebieden onder water lopen met rivierwater; Niet financieel - Dit leidt tot plaatselijke imagoschade wanneer niet adequaat wordt gereageerd	5%	€ 1.000.000	0,36%	5
Extern - Door klimaatverandering wateroverlast (of: als gevolg van heftige regenbuien)	Er een toename is van heftige regenbuien en matige wateroverlast	Financieel - Er enkele uren water op straat staat en in kelders (ongemak en potentieel gezondheidsrisico); Er overbelasting van de riolering ontstaat; Er straten en wijken gedurende enige tijd/langere tijd niet bereikbaar voor personenverkeer; Niet financieel - Plaatselijke	40%	€ 50.000	0,15%	2

Risico-oorzaak (Als gevolg van...)	Risicogebeurtenis (bestaat de kans dat...)	Risicogevolg (met als gevolg dat...)	Netto Kans	Totaal: Netto Financieel Maximum	Impact financieel (%)	Impact (overig)
		imagoschade kan ontstaan door gebrekkige voorbereiding/ handelen				
Omgeving - Door klimaatverandering toename van hitte en hittestress	Vaker en langduriger (extreem) hoge temperaturen voorkomen. Deze hoge temperaturen veroorzaken hittestress	Financieel - Er gezondheidsschade ontstaat (o.a. oververhitting, uitdroging, uitputting) met name bij kwetsbare groepen (ouderen, kinderen, zieken, etc.) en mensen die buiten werken; Schade aan beplantingen en wegdek; Oplopende vissterfte door toename watertemperatuur; Er schade aan beplantingen ontstaat; Er een toename is van plaagsoorten, plantenziektes en invasieve soorten (b.v. engerlingen, essentaksterfte, eikenprocessierups); Niet financieel - Plaatselijke imagoschade kan ontstaan wanneer niet adequaat wordt gereageerd	10%	€ 20.000	0,01%	2

Meer informatie over de risico's vindt u in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing (2.2.2).

Deelprogramma 2C Aantrekkelijke kernen en buitengebied

Voor het deelprogramma 'Aantrekkelijke kernen en buitengebied' zetten we in op het opknappen van verouderde wijken en robuust onderhoud van de buitenruimte. Er is aandacht voor mobiliteit, cultureel erfgoed, sterke dorpen en een vitaal buitengebied

De strategische doelen voor deelprogramma 2C

1. Elk dorp en buurtschap functioneert als een sterke gemeenschap met een grote eigen dynamiek, organisatievermogen en zelfredzaamheid.
2. We hebben in 2035 een vitaal buitengebied. Dit betekent een aantrekkelijk en veerkrachtig landschap waarin natuur, landbouw, biodiversiteit, erfgoed behouden en versterkt zijn.

Beleidskader
Deze doelstellingen komen voort uit onderstaande beleidsdocumenten:

Beleidskaders	Vastgesteld
Omgevingsvisie 2035; Bronckhorst twee keer zo mooi	2022
Landschapsontwikkelingsvisie Gemeenten Bronckhorst - Lochem - Zutphen	2009
Samen voor biodiversiteit en Soortenatlas; Kansen voor biodiversiteit in de gemeente Bronckhorst	2019
Raamwerk voor een landschap; Bomenbeleidsplan	2017 (herstelplan achterstallig onderhoud 2025)
Groenstructuurplan voor het openbaar groen	2013 (herstelplan achterstallig onderhoud 2023)
Berm- en greppelbeheerplan	2008 (bijgesteld 2013, 2020)
Beleidsregels Woningbouw in het buitengebied	2024
Regionaal Programma Werklocaties regio Achterhoek 2024-2028	2024
Uitvoeringsprogramma Uitvoering en Handhaving 2026	2026
Structuurvisie Cultuurhistorie Bronckhorst	2013
Cultuurhistorische gebiedsbeschrijving Bronckhorst	2013

Strategisch doel
Elk dorp en buurtschap functioneert als een sterke gemeenschap met een grote eigen dynamiek, organisatievermogen en zelfredzaamheid.

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Wat willen we bereiken?

De kernen zijn in staat om op eigen kracht hun leefbaarheid in stand te houden, we faciliteren hierbij.

Wat gaan we daarvoor doen?
- We herijken de omgevingsvisie, met aandacht voor wonen, landschap, landbouw, water, natuur, energie, mobiliteit en klimaatadaptatie.
- We gaan aan de slag met diverse plannen en acties om de leefbaarheid van de kernen te vergroten; een plan voor het opknappen van verouderde wijken en voor het beheer van zaksloten, doen aanpassingen voor het klimaatbestendig houden van het gemeentelijk groen, maken een inhaalslag van het beheer van speelplekken en doen extra noodzakelijk onderhoud bij bomen.
- We stimuleren circulair en maatschappelijk verantwoord ondernemen, waarbij grondstoffen, reststromen, arbeidsparticipatie en maatschappelijke waarde beter worden benut. We gaan aan de slag met onderzoek naar circulaire ambachtscentra en een onderzoek naar herbruikbare materialen uit ons afval.

Wat willen we bereiken?

Een veilige, bereikbare en duurzame gemeente door een toekomstbestendig mobiliteitssysteem.

Wat gaan we daarvoor doen?
- We zoeken samen met buurgemeenten, Regio Achterhoek en provincie naar een gedragen structurele oplossing voor de noord-zuidverbinding rondom Keppel.
- We werken aan bereikbaarheid en verkeersveiligheid, met aandacht voor auto, fiets, OV, deelvervoer, hubs en maatwerk voor inwoners die afhankelijk zijn van vervoer. Hiervoor stellen we het mobiliteitsplan op.

Strategisch doel

We hebben in 2035 een vitaal buitengebied. Dit betekent een aantrekkelijk en veerkrachtig landschap waarin natuur, landbouw, biodiversiteit, erfgoed behouden en versterkt zijn.

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Wat willen we bereiken?

De kwaliteit van landschap, natuur en biodiversiteit is behouden en versterkt.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We versterken landschap, biodiversiteit, bodem, waterhuishouding en groenblauwe doorardering. Dit doen we in samenwerking met inwoners, agrariërs, natuurorganisaties, waterschap en andere partners.
- We benoemen stikstof, water, bodem, gezondheid, regelgeving en verdienvermogen expliciet als randvoorwaarden bij de toekomst van landbouw en buitengebied.
- We voeren het Omgevingsprogramma Landelijk Gebied uit.

Wat willen we bereiken?

De landbouw ontwikkelt zich tot een toekomstbestendige sector die in balans is met landschap, natuur en leefomgeving.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We voeren het Omgevingsprogramma Landelijk Gebied uit.

Wat willen we bereiken?

Erfgoed blijft behouden en draagt zichtbaar bij aan de identiteit en ruimtelijke kwaliteit van Bronckhorst.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We ondersteunen het onderhoud, restauratie en verduurzaming van monumenten en molens.

Wat mag het kosten?

Deelprogramma 2C Aantrekkelijke kernen en buitengebied	Rekening 2025	Begroting 2026 (incl. wijziging)	Begroting 2027 (primitief)	Begroting 2027 (herzien)	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	19.670	20.202	22.211	22.760	22.804	22.534	22.421
Baten	10.977	10.682	11.752	11.606	11.678	11.565	11.555
Saldo baten en lasten	**-8.693**	**-9.521**	**-10.459**	**-11.154**	**-11.126**	**-10.969**	**-10.866**

Toelichting verschillen 2C (herziene t.o.v. primitieve begroting 2027)	Baten	Lasten	Saldo
Wijzigingen door tweede tussenrapportage 2026: zie tweede tussenrapportage 2026.	25	233	-208
Wijzigingen door coalitieakkoord: zie bijlage 4.1, met name: impuls beperken en omgaan met effecten klimaatverandering; versterking landschap en biodiversiteit; verbetering ingezamelde kwaliteit pmd en andere grondstoffen; voorbereidingskosten renovatie sterk verouderde wijken, aanpak zaksloten en parkeren Oude Zutphenseweg; besparingen bij uitvoeringskosten buitenruimte.	75	656	-581
Overige wijzigingen: financieel technische wijzigingen waaronder de eindwijziging en het actualiseren van de riool- en afvalstoffenheffing op basis van de belastingverordeningen 2027.	-247	-340	94
Saldo baten en lasten	**-147**	**549**	**-696**

Waaraan meten we dat we succesvol zijn?

We gebruiken indicatoren om inzicht te krijgen in de mate waarin we onze doelen realiseren. Daarbij geven we de voorkeur aan effectindicatoren die iets zeggen over het maatschappelijk effect van ons handelen. Op deze resultaten hebben we niet altijd volledige invloed, maar met onze inzet streven we ernaar hieraan bij te dragen. Waar effectindicatoren ontbreken, maken we gebruik van prestatie-indicatoren. Deze geven inzicht in de mate waarin de voorgenomen prestaties daadwerkelijk zijn geleverd.

Indicator	Bron	Nulmeting	Doel 2027	Doel 2028	Doel 2029	Doel 2030
Waardering buurt (afh. van invulling onderzoek AWLO)	AWLO	2027				
Recyclepercentage	NVRD	2024: 56	70			82
Scheidingspercentage	NVRD	2017: 78	75			75
Restafval (kg/inw)	NVRD/Circulus	2015: 91	50			
Kwaliteit PMD		2026: 65,3	>65%			>65%
Klanttevredenheid	KTO van Right Marktonderzoek	2025: 7,3	7,5			7,5

Op dit moment zijn er geen kwantitatieve indicatoren om het doel voor een vitaal buitengebied goed te monitoren. In 2027 voeren we analyses uit om de stand van zaken in beeld te brengen van de biodiversiteit in de bermen en we actualiseren het inzicht in de agrarische sector uit 2021. Er zijn landelijk, provinciaal en regionaal diverse instrumenten in ontwikkeling voor de monitoring van biodiversiteit en landschap. Deze geven een globaal inzicht, maar vaak geen voldoende betrouwbaar beeld op lokaal niveau. Ook voor het doel m.b.t. mobiliteit zijn er nog geen indicatoren op te nemen op dit moment. We werken aan een mobiliteitsbeleid. We verwachten daarmee de komende periode de juiste indicatoren op te stellen.

Verplichte landelijke indicatoren

Volksgezondheid en milieu	Bron	Realisatie 2023	Gelderland 2023	Realisatie 2024	Gelderland 2024
Omvang huishoudelijk restafval (kg/inwoner)	CBS 2024	35	92	33	93

Gegevens overgenomen van www.waarstaatjegemeente.nl stand d.d. 26-10-2026

Welke risico's kunnen het bereiken van onze doelen belemmeren?

Risico-oorzaak (Als gevolg van...)	Risicogebeurtenis (bestaat de kans dat...)	Risicogevolg (met als gevolg dat...)	Netto Kans	Totaal: Netto Financieel Maximum	Impact financieel (%)	Impact (overig)
Extern - Tekort aan personeel door schaarste op de arbeidsmarkt	Doelstellingen niet of niet op tijd worden bereikt	Financieel - Dit leidt tot vertraging en extra kosten voor de gemeente; Niet financieel - Imagoschade ontstaat doordat doelstellingen worden vertraagd of niet worden gehaald	50%	€ 500.000	1,83%	4
Extern - Inflatie/ prijsstijgingen	Doelstellingen niet of niet op tijd worden bereikt	Financieel - Er vertraging optreedt en dit leidt tot extra kosten voor de gemeente; Niet financieel - Imagoschade ontstaat doordat doelstellingen	50%	€ 500.000	1,83%	4

Risico-oorzaak (Als gevolg van...)	Risicogebeurtenis (bestaat de kans dat...)	Risicogevolg (met als gevolg dat...)	Netto Kans	Totaal: Netto Financieel Maximum	Impact financieel (%)	Impact (overig)
		worden vertraagd of niet worden gehaald				
Omgeving - Door klimaatverandering toename van droogte	De verdamping langdurig hoger is dan de neerslag (neerslag tekort) en hierdoor verdroogt beplanting en bodem, het grondwaterpeil zakt	Financieel - Er droogvallende vijvers en watergangen ontstaan; De toegang tot bluswater verslechtert; Er overlast door stank ontstaat; Er schade aan beplantingen, bomen, toename onderhoudskosten, gevaarlijke situaties kunnen ontstaan bij verzwakte/dode bomen; Er sterven wilde dieren (afhankelijk van oppervlakte water en water uit vegetaties: vissen, zoogdieren, insecten, vogels etc.) zijn; De bodem verzakt met potentieel schade aan funderingen; Niet financieel - Bomen verzwakken en gevaar kunnen opleveren (juridische aansprakelijkheid) en/of discussie omgeving toepassing plantmateriaal.	25%	€ 250.000	0,46%	3
Omgeving - Faillissement van een aannemer	Doelstellingen niet of niet op tijd worden bereikt	Financieel - Vertraging en extra kosten voor de gemeente optreedt	10%	€ 500.000	0,36%	4
Omgeving - Weersomstandigheden	Er meer schade ontstaat aan de infrastructuur dan verwacht	Financieel - Er extra kosten ontstaan; Niet financieel - Het kan leiden tot ongelukken, claims en imagoschade	30%	€ 100.000	0,22%	2

Meer informatie over de risico's vindt u in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing (2.2.2).



INWONER EN BESTUUR

Inleiding

We kiezen voor een open en uitnodigende bestuursstijl, waarin helder is over wat er wel kan, wat er niet kan en wat later afgewogen moet worden. Niet alles kan tegelijk en niet alles kan overal. We willen keuzes goed en transparant onderbouwen, inwoners vroegtijdig betrekken, de raad goed in positie brengen en financiële gevolgen eerlijk zichtbaar maken.
We zijn in gesprek met de samenleving en zetten participatie bewust en gericht in, op een manier die past bij het vraagstuk. Daarbij willen we de samenleving niet overvragen en kiezen we voor participatie die zorgvuldig georganiseerd is en waarbij duidelijk aangegeven is wat de participatieruimte is.
We blijven investeren in een professionele, veilige en toekomstgerichte organisatie en een weerbare samenleving. We benaderen veiligheid en weerbaarheid samenhangend, met aandacht voor preventie, voorlichting, signalering, handhaving en samenwerking.
We streven naar alertheid in de samenleving, goede samenwerking met politie, justitie, veiligheidsregio, ondernemers, maatschappelijke partners en buurgemeenten en een gemeentelijke organisatie die signalen herkent en zorgvuldig opvolgt.

Door te werken aan de doelen in dit programma, dragen we bij aan verschillende SDG-doelen. Voor dit programma zijn de belangrijkste SDG-doelen waaraan we bijdragen:


SDG 16
Vrede, justitie en sterke publieke diensten


SDG 17
Partnerschap om de doelen te bereiken

Financiële toelichting

In het onderstaande overzicht laten we de lasten en baten van het programma zien. De beschikbaar gestelde kredieten voor investeringen staan vermeld in hoofdstuk 3.3 en het gebruik van reserves leest u in hoofdstuk 3.4. Afwijkingen die bij alle programma's optreden (bedrijfsvoeringkosten), leggen we uit bij financiën (2.1.4) en financiële positie (3.2.1). Het overzicht van de gemaakte keuzes om te komen tot een sluitende begroting leest u in bijlage Financiële voorstellen coalitieakkoord (4.1).

Programma 3 Inwoner en bestuur	Rekening 2025	Begroting 2026 (incl. wijziging)	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten:						
3A Bestuur en inwonerparticipatie	5.664	5.521	5.075	4.998	4.747	4.768
3B Veiligheid en dienstverlening	3.915	4.317	4.468	4.497	4.494	4.515
Totaal lasten:	**9.580**	**9.838**	**9.543**	**9.495**	**9.241**	**9.283**
Baten:						
3A Bestuur en inwonerparticipatie	810	772	869	770	503	432
3B Veiligheid en dienstverlening	64	211	77	77	77	77
Totaal baten:	**875**	**983**	**946**	**847**	**580**	**509**
Saldo						
3A Bestuur en inwonerparticipatie	-4.854	-4.749	-4.206	-4.228	-4.244	-4.336
3B Veiligheid en dienstverlening	-3.851	-4.107	-4.391	-4.420	-4.417	-4.437
Saldo totaal	**-8.705**	**-8.855**	**-8.597**	**-8.648**	**-8.661**	**-8.774**

Deelprogramma 3A Bestuur en inwonerparticipatie

Voor het deelprogramma 'Bestuur en inwonerparticipatie' zetten we in op open en transparante communicatie, goede toegankelijkheid voor inwoners en zijn we een zelfbewuste en actieve partner in onze netwerken.

Het strategische doel voor deelprogramma 3A

Inwoners ervaren een toegankelijk en dichtbij bestuur, waarbij zij tijdig en passend worden betrokken, invloed kunnen uitoefenen en begrijpen hoe besluiten tot stand komen.

Beleidskader

Deze doelstelling komt voort uit onderstaande beleidsdocumenten:

Beleidskaders	Vastgesteld
De Kracht van Samen: Verordening op participatie gemeente Bronckhorst, 2026	2026
Coalitieakkoord 'Dichtbij, duidelijk, durven'	2026
Samenwerkingsregeling Regio Achterhoek	2024
Communicatievisie 'Communicatie in en met Bronckhorst. Samen doen we het zo!'	2020/ herijkt 2025

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Wat willen we bereiken?

We zijn dichtbij en handelen en communiceren open, transparant en toegankelijk richting inwoners.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We maken communicatie bij impactvolle besluiten duidelijker, eerder en beter navolgbaar. We communiceren structureel via verschillende gemeentelijke communicatiekanalen.
- We gaan zichtbaarder de kernen en buurtschappen in en koppelen actief terug wat daar opgehaald wordt.

Wat willen we bereiken?

Inwoners weten waar zij aan toe zijn, want zij weten wanneer en hoe zij kunnen participeren en invloed kunnen uitoefenen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We stellen een participatieaanpak vast met duidelijke spelregels voor verschillende soorten vraagstukken.
- We werken bij grote dossiers met startnotities, zodat de raad eerder richting kan geven en onze samenleving op de hoogte is.
- We maken voor initiatiefnemers duidelijk waar zij terecht kunnen, welke kaders gelden en welke ondersteuning mogelijk is.
- We evalueren jaarlijks met de raad, college en organisatie of deze manier van werken in de praktijk werkt en dat ook zo wordt ervaren in de samenleving.
- We maken bij nieuwe ambities inzichtelijk wat nodig is aan geld, capaciteit, planning, risico's en structurele dekking.

Wat willen we bereiken?

We zijn een zelfbewuste en actieve partner in onze netwerken.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We werken het Innovatie aanjaagfonds en de Investeringsagenda verder uit, met duidelijke voorwaarden voor maatschappelijke opbrengst, uitvoerbaarheid, cofinanciering, risico's en verantwoording.
- We krijgen meer grip op gemeenschappelijke regelingen door risico's, kostenontwikkeling en bestuurlijke keuzes door een actieve inbreng bij overleggen met de partijen en de ontwikkelingen tijdig met de gemeenteraad te bespreken.
- We zijn en blijven als gemeente een constructieve en actieve partner in de Regio Achterhoek. En positioneren ons gezamenlijk als innovatieve demo regio.
- We ontwikkelen een actieve subsidie en fondsenstrategie, zodat middelen van rijk, provincie, Europa, regio en andere partners worden benut voor onze lokale opgaven.



Wat mag het kosten?

Deelprogramma 3A Bestuur en inwonerparticipatie	Rekening 2025	Begroting 2026 (incl. wijziging)	Begroting 2027 (primitief)	Begroting 2027 (herzien)	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	5.664	5.521	5.075	5.075	4.998	4.747	4.768
Baten	810	772	898	869	770	503	432
Saldo baten en lasten	**-4.854**	**-4.749**	**-4.177**	**-4.206**	**-4.228**	**-4.244**	**-4.336**

Toelichting verschillen 3A (herziene t.o.v. primitieve begroting 2027)	Baten	Lasten	Saldo
Wijzigingen door tweede tussenrapportage 2026: zie tweede tussenrapportage 2026.	-29	-26	-2
Wijzigingen door coalitieakkoord: zie bijlage 4.1, met name: uitbreiding college met een vijfde wethouder.	0	100	-100
Overige wijzigingen: financieel technische wijzigingen waaronder de eindwijziging.	0	-74	74
Saldo baten en lasten	**-29**	**0**	**-28**

Waaraan meten we dat we succesvol zijn?

We gebruiken indicatoren om inzicht te krijgen in de mate waarin we onze doelen realiseren. Daarbij geven we de voorkeur aan effectindicatoren die iets zeggen over het maatschappelijk effect van ons handelen. Op deze resultaten hebben we niet altijd volledige invloed, maar met onze inzet streven we ernaar hieraan bij te dragen. Waar effectindicatoren ontbreken, maken we gebruik van prestatie-indicatoren. Deze geven inzicht in de mate waarin de voorgenomen prestaties daadwerkelijk zijn geleverd.

Indicator	Bron	Nulmeting	Doel 2027	Doel 2028	Doel 2029	Doel 2030
De inbreng van betrokkenen tijdens participatietrajecten is terug te vinden in de raadsbesluitvorming	Visie op participatie		100%	100%	100%	100%
Het college is 'on tour' buiten het gemeentehuis en heeft ruimte voor gesprekken met inwoners en ondernemers	Coalitie-akkoord (eigen data)		10x per jaar	10x per jaar	10x per jaar	10x per jaar

Verplichte landelijke indicatoren

Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	Bron	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Realisatie 2026	Gelderland 2026
% Demografische druk	CBS 2026	86,8%	87,9%	89,3%	75,5%

Gegevens overgenomen van www.waarstaatjegemeente.nl stand d.d. 26-10-2026

Welke risico's kunnen het bereiken van onze doelen belemmeren?

Risico-oorzaak (Als gevolg van...)	Risicogebeurtenis (bestaat de kans dat...)	Risicogevolg (met als gevolg dat...)	Netto Kans	Totaal: Netto Financieel Maximum	Impact financieel (%)	Impact (overig)
Mens - Handelen van bestuurders	In het bestuurlijke verkeer besluiten worden genomen en afspraken gemaakt die niet passen binnen de beleidskaders of financiële kaders van de raad; Nieuw beleid wordt uitgevoerd zonder dat hier de zekerheid van middelen voor is (in het bijzonder in tijden van schaarste)	Financieel - Financieel nadeel voor de gemeente ontstaat; Niet financieel - Imagoschade tot op regionaal niveau mogelijk is	40%	€ 500.000	1,46%	4
Mens - Vertrek wethouder; Mens - Onvrijwillig vertrek wethouder	De voorziening voor wachtgeld niet toereikend is	Financieel - (Langdurige) wachtgeldverplichtingen uitbetaald moeten worden; Voorziening moet worden aangevuld uit andere middelen; Niet financieel - Dit tot imagoschade leidt	10%	€ 1.000.000	0,74%	5
Mens - Adresfraude; Mens - Onvoldoende capaciteit voor het uitvoeren van adresonderzoek	Er een inschrijving is op een adres waar de persoon niet woont, voor bijvoorbeeld behoud van toeslagen	Financieel - Er budget overschrijding plaatsvindt en onrechtmatige toekenning van toeslagen of onjuiste inschrijvingen (relatie met ondermijning); Niet financieel - Imago schade op plaatselijk niveau	40%	€ 100.000	0,29%	2
Omgeving - Onze uitleg 'Ja, mits' aanpak	In de samenleving een 'ja, mits' besluit in een bepaald gebied als een algemeen geldend besluit wordt gezien	Financieel - Extra (niet geraamde) kosten ontstaan; Niet financieel - Er plaatselijke imagoschade ontstaat	30%	€ 100.000	0,22%	2
Mens - ID Fraude	Bij transactie tussen klant en overheid de	Financieel - Er budget overschrijding	30%	€ 100.000	0,22%	2

Risico-oorzaak (Als gevolg van...)	Risicogebeurtenis (bestaat de kans dat...)	Risicogevolg (met als gevolg dat...)	Netto Kans	Totaal: Netto Financieel Maximum	Impact financieel (%)	Impact (overig)
	klant niet blijkt te zijn wie hij zegt dat hij is	plaatsvindt; Niet financieel - Er, in het ergste geval, sprake is van regionale impact				

Meer informatie over de risico's vindt u in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing (2.2.2).

Deelprogramma 3B Veiligheid en dienstverlening

Voor het deelprogramma 'Veiligheid en dienstverlening' zetten we in op tevredenheid over onze dienstverlening, een versterkte aanpak op veiligheid en weerbaarheid en zichtbare en effectieve toezicht en handhaving.

De strategische doelen voor deelprogramma 3B

1. Inwoners ervaren een gastvrije en behulpzame dienstverlening.
2. Inwoners, ondernemers en bezoekers voelen zich veilig en zijn zo veel mogelijk beschermd tegen criminaliteit, overlast, crises en digitale dreigingen.

Beleidskader

Deze doelstelling komt voort uit onderstaande beleidsdocumenten:

Beleidskaders	Vastgesteld
Een Gastvrij en Behulpzaam Bronckhorst (Visie op dienstverlening en informatievoorziening 2025-2028	2025
Uitvoeringsplan dienstverlening en informatievoorziening 2025-2028	2025
Plan van Aanpak ondermijning 2020	2020
Weerbaarheidsscan RIEC	2023
Integrale Aanpak Weerbaarheid Gemeente Bronckhorst	2026
Bestuursafspraken weerbaarheid 2025 Noord- en Oost-Gelderland	2025
Beleidsplan Toezicht en Handhaving 2023-2027	2026
Integraal veiligheidsbeleid 2027-2030	Nog vast te stellen

Strategisch doel

Inwoners ervaren een gastvrije en behulpzame dienstverlening.

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Wat willen we bereiken?

Inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties zijn tevreden over onze dienstverlening.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We voeren onze visie op dienstverlening en informatievoorziening uit.

Strategisch doel

Inwoners, ondernemers en bezoekers voelen zich veilig en zijn zo veel mogelijk beschermd tegen criminaliteit, overlast, crises en (digitale) dreigingen.

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Wat willen we bereiken?

Een veilige en weerbare samenleving waarin ondermijnende criminaliteit zo weinig mogelijk ruimte krijgt.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We versterken de aanpak van ondermijning, cybercrime en onzichtbare criminaliteit door preventie, voorlichting, signalering, handhaving en samenwerking met inwoners, ondernemers en veiligheidspartners. De gemeente bouwt o.a. de komende jaren verder aan een duurzame en toekomstbestendige ondermijningsaanpak om ondermijnende criminaliteit aan te pakken en waar mogelijk te voorkomen en te verstoren.
- We voeren hiervoor het integraal veiligheidsbeleid uit.

Wat willen we bereiken?

Een crisisbestendige gemeente die voorbereid is op (digitale) dreigingen en verstoringen en een samenleving waarin inwoners, ondernemers, bestuur en organisatie bewust en weerbaar zijn tegen (digitale) criminaliteit.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Inwoners, ondernemers, bestuur en gemeentelijke organisatie zijn beter voorbereid op (digitale) dreigingen, crises en verstoringen en kunnen ook onder druk verantwoord handelen en essentiële functies voortzetten.
- Het bewustmaken van inwoners, ondernemers, raad, college en de eigen gemeentelijke organisatie van (digitale) criminaliteit. We bieden slachtoffers een handelingsperspectief.
- We voeren hiervoor de Integrale Aanpak Weerbaarheid Bronckhorst uit.

Wat willen we bereiken?

Een effectieve samenhangende aanpak van zorg- en veiligheidsvraagstukken, gericht op preventie en het voorkomen van escalatie.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Complexe zorg- en veiligheidssituaties worden eerder herkend en in samenhang opgepakt, zodat escalatie, slachtofferschap, overlast en herhaling zoveel mogelijk worden voorkomen. Bij escalatie wordt er goed, snel en zorgvuldig samengewerkt om de situatie te de-escaleren.

Wat willen we bereiken?

Een veilige en leefbare gemeente door zichtbare en effectieve toezicht en handhaving.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We investeren in het versterken van de toezicht- en handhaving en zetten in op toekomstgericht handhaven.

Wat mag het kosten?

Deelprogramma 3B Veiligheid en dienstverlening	Rekening 2025	Begroting 2026 (incl. wijziging)	Begroting 2027 (primitief)	Begroting 2027 (herzien)	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	3.915	4.317	4.358	4.468	4.497	4.494	4.515
Baten	64	211	77	77	77	77	77
Saldo baten en lasten	**-3.851**	**-4.107**	**-4.280**	**-4.391**	**-4.420**	**-4.417**	**-4.437**

Toelichting verschillen 3B (herziene t.o.v. primitieve begroting 2027)	Baten	Lasten	Saldo
Wijzigingen door tweede tussenrapportage 2026: zie tweede tussenrapportage 2026.	0	25	-25
Wijzigingen door coalitieakkoord: zie bijlage 4.1, met name: extra eenmalig budget voor slim handhaven; uitgaven voor project weerbaarheid.	0	85	-85
Overige wijzigingen: financieel technische wijzigingen waaronder de eindwijziging.	0	0	0
Saldo baten en lasten	**0**	**110**	**-110**

Waaraan meten we dat we succesvol zijn?

We gebruiken indicatoren om inzicht te krijgen in de mate waarin we onze doelen realiseren. Daarbij geven we de voorkeur aan effectindicatoren die iets zeggen over het maatschappelijk effect van ons handelen. Op deze resultaten hebben we niet altijd volledige invloed, maar met onze inzet streven we ernaar hieraan bij te dragen. Waar effectindicatoren ontbreken, maken we gebruik van prestatie-indicatoren. Deze geven inzicht in de mate waarin de voorgenomen prestaties daadwerkelijk zijn geleverd.

Indicator	Bron	Nulmeting	Doel 2027	Doel 2028	Doel 2029	Doel 2030
Beoordeling van onze dienstverlening door inwoners	Moventem dienstverl.-onderzoek	7,1 (in 2024)		7,8		
% inwoners dat aangeeft zich in de eigen buurt nooit of zelden onveilig te voelen	inwonersonderzoek Veiligheid van de gemeente	86% (2022)	86%			87%
10% van de inzet van de boa's wordt besteed aan vrije aanwezigheid in de wijk*	Bibob-beleid, uitvoering PVA ondermijning, bewustwordings-acties.		7%	10%		

* Vrije aanwezigheid in de wijk betekent dat boa's zonder concrete opdracht of melding aanwezig zijn op locaties zoals wijkteams, jeugdhonken en andere relevante ontmoetingsplekken.

Verplichte landelijke indicatoren

Veiligheid	Bron	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Gelderland 2025
Geweldsmisdrijven (aantal per 1.000 inwoners)	CBS 2025	1	2,1	1,9	3,5
Vernielingen en beschadigingen (in openbare ruimte) (aantal per 1.000 inwoners)	CBS 2025	2,8	2,2	2,4	4,9
Diefstallen uit woning (aantal per 1.000 inwoners)	CBS 2025	0,6	0,8	1,2	1,1
Winkeldiefstallen (aantal per 1.000 inwoners)	CBS 2025	0,3	0,4	0,3	1,6
Verwijzingen Halt (aantal per 1.000 inwoners van 12-18 jaar)	Halt 2025	3	5	5	9

Gegevens overgenomen van www.waarstaatjegemeente.nl stand d.d. 26-10-2026

Welke risico's kunnen het bereiken van onze doelen belemmeren?

Risico-oorzaak (Als gevolg van...)	Risicogebeurtenis (bestaat de kans dat...)	Risicogevolg (met als gevolg dat...)	Netto Kans	Totaal: Netto Financieel Maximum	Impact financieel (%)	Impact (overig)
Omgeving - Intensiveren aanpak ondermijning	Er een drugslab wordt aangetroffen	Financieel - Er opruimkosten zijn voor het chemisch afval, milieuschade en inzet gemeente	50%	€ 500.000	1,84%	4
Extern - Gezamenlijke aansprakelijkheid binnen ZonMw-project regionale Aanpak Onbegrepen Gedrag Noord- en Oost-Gelderland (NOG)	We financieel moeten bijdragen aan financiële tekorten of terugvorderingen door ZonMW, niet-benutte subsidies, overschrijdingen van projectkosten, werkgeverslasten, aansprakelijkheden en overige verplichtingen die voortvloeien uit het gezamenlijk uitgevoerde project	Financieel - Er een financiële last ontstaat voor de organisatie, waarvoor geen dekking beschikbaar is binnen het reguliere budget; Niet financieel - Er reputatierisico ontstaat richting subsidieverstrekker en samenwerkingspartners	10%	€ 50.000	0,04%	2
Extern - Geopolitieke spanningen, bredere machtsverschuivingen tussen grootmachten en de militaire–strategische ontwikkelingen gericht op de NAVO	Er onrust en onvrede bij inwoners gastgezinnen en vluchtelingen optreedt	Niet financieel - Imagoschade kan optreden op regionaal niveau	25%	€ 0	0,00%	0

Meer informatie over de risico's vindt u in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing (2.2.2).

2.1.4. FINANCIËN

Inleiding

Om de ambities voor Bronckhorst te realiseren moeten we budgetten, tijd en capaciteit reserveren. Tegelijkertijd hebben we te maken met een meerjarige financiële uitdaging. We staan voor een financieel gezonde overheid en maken daarom keuzes in onze begroting, met behoud van onze ambities. Dit doen we door:

Inzetten en sturen op realistische ambities

- De komende jaren gaan we actief investeren in preventie en innovatie. Daarbij geldt als uitgangspunt dat deze investering op termijn zichzelf (maatschappelijk en/of financieel) terugverdient.
- Daarnaast gaan we bij bepaalde ambities een programma of project opzetten voor de opstart en stimulans van de realisatie van de ambitie, het energieprogramma is daar een voorbeeld van. Dit leidt dus niet tot structurele lasten.
- Voor ambities die nog niet precies zijn geformuleerd geldt; eerst een plan maken om te bepalen wat er nodig is en op welke wijze dit gefinancierd kan worden, dan pas een budgetvraag opnemen.

Bestaande budgetten slim inzetten

- Bij de realisatie van onze ambities kijken we allereerst naar de bestaande budgetten. In sommige gevallen kunnen we deze anders of slimmer inzetten om onze doelen te behalen. Daarbij kijken we naar de vragen: Wat gaan we doen? Waar stoppen we mee? Wat is nog niet gerealiseerd?
- Daarnaast gaan we de extra bijdragen vanuit het rijk, provincie, etc. slim inzetten. Dat wil zeggen snel, effectief en incidenteel (overschot kan eventueel elders worden ingezet) en stoppen met de activiteit wanneer de bijdrage stopt.

Goed op onze inkomsten en uitgaven te letten

Naast de realisatie van onze ambities, hebben we ook wettelijke taken en de voortgang van het ongewijzigde beleid. Met de speerpunten *Krachtige samenleving, Toekomstbestendige leefomgeving* en *Mensgerichte en dienstbare overheid* als basis kijken we kritisch naar onze portemonnee. Dat wil zeggen dat:

- We bij ieder voorstel goed kijken of dit ook echt een financiële bijdrage vraagt en of er voldoende capaciteit is om dit ook daadwerkelijk te realiseren.
- We goed kijken naar mogelijkheden om te prioriteren, temporiseren en realistisch begroten.
- We extra inkomsten willen genereren vanuit het principe 'de gebruiker betaalt'.

Waaruit we onze uitgaven betalen staat verderop in dit hoofdstuk bij de herkomst van dekkingsmiddelen en we geven inzicht in onze overhead.

Verplichte landelijk vastgestelde indicatoren

Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	Bron	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Realisatie 2026	Gelderland 2026
Gemiddelde WOZ waarde woning (x € 1.000)	CBS 2026	437	443	485	441
Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden (in euro's)	COELO 2026	980	1011	1043	1044
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden (in euro's)	COELO 2026	1027	1061	1092	1097

Gegevens overgenomen van www.waarstaatjegemeente.nl stand d.d. 26-10-2026

Overzicht van baten en lasten

Omschrijving		Rekening 2025	Begroting 2026 (incl. wijziging)	Herziene begroting 2027	Herziene begroting 2028	Herziene begroting 2029	Herziene begroting 2030
Programma's		**-68.842**	**-69.223**	**-78.892**	**-77.079**	**-75.859**	**-75.612**
1 Samenleving	**saldo**	**-45.633**	**-43.762**	**-50.834**	**-47.820**	**-48.157**	**-47.973**
	baten	15.786	16.209	12.614	13.142	12.363	11.295
	lasten	61.418	59.971	63.447	60.962	60.520	59.268
2 Leefomgeving	**saldo**	**-14.504**	**-16.606**	**-19.462**	**-20.611**	**-19.041**	**-18.865**
	baten	16.596	16.569	21.003	17.076	16.090	15.672
	lasten	31.101	33.175	40.465	37.687	35.131	34.538
3 Inwoner en bestuur	**saldo**	**-8.705**	**-8.855**	**-8.597**	**-8.648**	**-8.661**	**-8.774**
	baten	875	983	946	847	580	509
	lasten	9.580	9.838	9.543	9.495	9.241	9.283
Financiën							
Algemene dekkingsmiddelen		**87.136**	**87.127**	**90.665**	**88.301**	**88.579**	**89.960**
- Lokale heffingen	**saldo**	**9.553**	**10.074**	**10.297**	**10.431**	**10.470**	**10.582**
	baten	10.190	10.603	10.863	10.997	11.036	11.148
	lasten	637	529	566	566	566	566
- Algemene uitkering	**saldo**	**76.123**	**77.078**	**79.688**	**77.459**	**75.883**	**77.274**
	baten	76.123	77.078	79.688	77.459	75.883	77.274
- Dividenden	**saldo**	**530**	**498**	**575**	**575**	**575**	**575**
	baten	533	502	580	580	580	580
	lasten	2	4	5	5	5	5
- Saldo financieringsfunctie	**saldo**	**-51**	**210**	**1.065**	**782**	**647**	**501**
	baten	494	679	1.639	1.595	1.505	1.423
	lasten	545	470	574	813	858	922
- Overige algemene dekkingsmiddelen	**saldo**	**982**	**-733**	**-960**	**-946**	**1.005**	**1.028**
	baten	1.776	2.091	2.164	2.137	1.486	1.486
	lasten	794	2.824	3.124	3.083	482	459
Overhead	**saldo**	**-14.420**	**-14.322**	**-15.137**	**-15.183**	**-15.142**	**-15.112**
	baten	514	529	630	640	640	640
	lasten	14.933	14.851	15.767	15.824	15.782	15.752
Heffing VPB	**saldo**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Onvoorzien	**saldo**	**0**	**-126**	**-126**	**-126**	**-126**	**-126**
Saldo van baten en lasten (A)		**3.875**	**3.456**	**-3.490**	**-4.087**	**-2.547**	**-890**
Onttrekking aan reserves		35.505	20.470	4.914	1.284	1.839	1.806
Toevoeging aan reserves		31.572	19.115	929	50	711	50
Saldo onttrekkingen / toevoegingen aan reserves (B)		**3.933**	**1.356**	**3.985**	**1.234**	**1.128**	**1.756**
Geraamd resultaat (A + B)							
Begrotingstekort		**0**	**0**	**0**	**-2.853**	**-1.419**	**0**
Begrotingsoverschot		**7.807**	**4.812**	**495**	**0**	**0**	**866**

Overzicht van structurele lasten en baten

Een gezonde financiële positie betekent onder andere dat onze inkomsten en uitgaven met elkaar in evenwicht zijn en we onze budgetten reëel (volledig, realistisch en haalbaar) begroten. Dit is structureel en reëel begrotingsevenwicht. Om vast te kunnen stellen dat onze begroting in evenwicht is, brengen we in beeld welk deel van onze inkomsten en uitgaven een incidenteel karakter hebben. Immers, structurele uitgaven dienen met structurele inkomsten te zijn afgedekt. Incidentele lasten mogen zowel door incidentele als door structurele baten gedekt worden. Het overzicht met incidentele baten en lasten draagt bij aan dit inzicht en staat onder het overzicht van structurele lasten en baten.

De structurele begrotingspositie

Voor een goede presentatie van de structurele begrotingspositie volgen we een landelijk model waarin de incidentele baten en lasten uitgezonderd worden. Wanneer we de incidentele baten en lasten, met een effect voor de begrotingsruimte, apart laten zien, geeft dat het beeld zoals we hieronder laten zien.

Structureel begrotingssaldo	2027	2028	2029	2030
Lasten (zonder reserves)	133.618	128.560	122.710	120.919
Baten (zonder reserves)	130.128	124.473	120.163	120.028
Geraamd saldo baten en lasten (voor bestemming)	*-3.490*	*-4.087*	*-2.547*	*-890*
Toevoegingen reserves	-929	-50	-711	-50
Onttrekkingen reserves	4.914	1.284	1.839	1.806
Geraamd resultaat (begrotingssaldo na bestemming)	**495**	**-2.853**	**-1.419**	**866**
incidentele lasten (zonder reserves)	5.596	3.372	2.244	1.326
incidentele baten (zonder reserves)	-254	-685	-590	-905
Saldo van incidentele baten en lasten	***5.342***	***2.686***	***1.654***	***421***
Structureel begrotingssaldo	**5.837**	**-167**	**235**	**1.287**
+ = begrotingsoverschot; - = begrotingstekort				

Incidentele baten en lasten

Baten en lasten beschouwen we als incidenteel wanneer ze de begroting gedurende niet meer dan drie opeenvolgende jaren beïnvloeden, waarbij de einddatum vastligt en ze niet strikt noodzakelijk zijn voor de uitvoering van gemeentelijke taken. De totalen staan hierboven in het overzicht. De toelichting hierop doen we in de financiële begroting (3.2.2), voor zover dat niet bij de beleidsdoelen in de andere programma's aandacht krijgt.

Stelposten

Wat stelposten zijn en waarvoor we deze hebben opgenomen, lichten we toe in financiële begroting (3.2.3).

Herkomst van dekkingsmiddelen

Algemene dekkingsmiddelen

Algemene dekkingsmiddelen	Rekening 2025	Begroting 2026 (incl. wijziging)	Herziene begroting 2027	Herziene begroting 2028	Herziene begroting 2029	Herziene begroting 2030
Onvoorziene uitgaven (A)	**0**	**126**	**126**	**126**	**126**	**126**
Lokale heffingen						
Onroerendezaakbelastingen woningen	6.937	7.307	7.472	7.606	7.645	7.757
Onroerendezaakbelastingen eigenaren niet-woningen	1.909	1.935	1.986	1.986	1.986	1.986
Onroerendezaakbelastingen gebruikers niet-woningen	1.202	1.219	1.259	1.259	1.259	1.259
Reclamebelasting	141	142	146	146	146	146
Lokale heffingen (B)	**10.190**	**10.603**	**10.863**	**10.997**	**11.036**	**11.148**
Algemene uitkering	76.123	77.078	79.688	77.459	75.883	77.274
Algemene uitkering (C)	**76.123**	**77.078**	**79.688**	**77.459**	**75.883**	**77.274**
Dividend / winstuitkering						
BNG	154	102	180	180	180	180
Alliander	378	400	400	400	400	400
Dividend (D)	**533**	**502**	**580**	**580**	**580**	**580**
Overige algemene dekkingsmiddelen (E)	**82**	**616**	**327**	**336**	**-1.615**	**-1.638**
Saldo financieringsfunctie (F)	**-51**	**210**	**1.065**	**782**	**647**	**501**
Totaal dekkingsmiddelen (A t/m F)	**86.876**	**89.135**	**92.649**	**90.280**	**86.657**	**87.991**

We gebruiken de financiële middelen voor onze maatschappelijke doelen en verantwoordelijkheden richting onze inwoners. Baten binnen programma's hebben een rechtstreekse relatie met de gemeentelijke taken binnen die programma's. Dan gaat het onder andere om subsidies voor projecten, speciale rijksuitkeringen, huuropbrengsten en gebonden heffingen zoals de afvalstoffenheffing. Dekkingsmiddelen (zie tabel hiervoor) kennen die directe relatie niet. We lichten ze hier toe.

Onvoorziene uitgaven (A)

De begroting kent een post voor onvoorziene uitgaven. In de Financiële verordening Bronckhorst is dit bedrag gesteld op € 3,50 per inwoner. We gebruiken dit om eenmalige kosten te dekken die voldoen aan de drie 'O-criteria': onvoorzien, onvermijdbaar en onuitstelbaar.

Lokale heffingen (B)

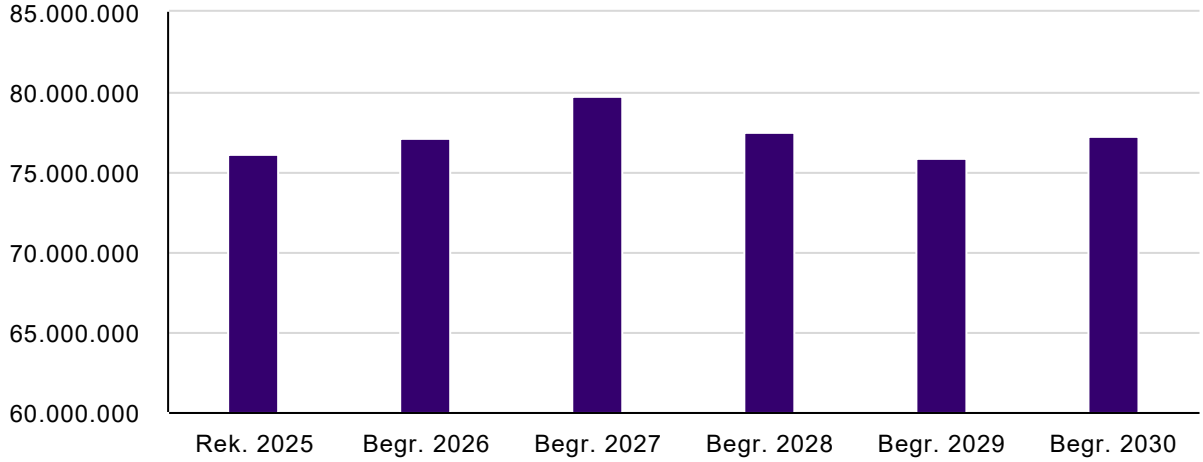
Deze baten betalen onze inwoners. De reclamebelasting gaat via een subsidie volledig naar drie ondernemersverenigingen en Industriekring Zelhem binnen deelprogramma 2A Wonen en werken (2.1.2).
De andere heffingen staan op andere plekken in de begroting. Binnen deelprogramma 2A Wonen en werken (2.1.2) verantwoorden we de opbrengsten uit toeristen- en forensenbelasting. De opbrengsten van begraafrechten, riool- en afvalstoffenheffing zijn

bedoeld om de kosten van die specifieke taken te dekken (2.1.2 deelprogramma 2C Aantrekkelijke kernen en buitengebied). De OZB-opbrengst voor eigenaren woningen stijgt in de komende jaren omdat we rekening houden met de uitbreiding van de woningvoorraad. Over de lokale heffingen leest u meer in de paragraaf Lokale heffingen (2.2.1).

Algemene uitkering (C)

De Algemene uitkering (uit het Gemeentefonds) is onze belangrijkste inkomstenbron. We mogen dit geld vrij besteden. Als we budgetten binnen deze uitkering toewijzen aan een beleidsveld, doen we dat zelf. De cijfers in deze programmabegroting baseren we op de Septembercirculaire van 2026. Meer hierover leest u bij de financiële positie (3.2.1). We passen alleen iets aan als dat past bij onze uitgangspunten.

Ontwikkeling algemene uitkering



Dividend / winstuitkering (D)

We nemen deel in zeven bedrijven. Van twee bedrijven (Alliander en BNG) ontvangen we dividend. Meer informatie over de deelnemingen staat in de paragraaf Verbonden partijen (2.2.6).

Overige algemene dekkingsmiddelen (E)

Onder deze noemer nemen we stelposten op. Dit zijn uitgaven of inkomsten waarvan we zeker weten dat ze komen, maar niet binnen welk beleidsveld ze worden ingezet. In deze programmabegroting gaat het voor 2027 om het flexibele formatiebudget (€ 316.000) voor inhuur voor projecten en voor de opbrengst van overtollig materieel buitendienst (€ 20.000).

Saldo financieringsfunctie (F)

In de paragraaf Financiering (2.2.4) vindt u meer informatie over onze financieringsaanpak.

We hebben inzicht in onze overhead

Hieronder ziet u het overzicht van de totale uitgaven voor de overhead van onze organisatie. Deze uitgaven ondersteunen het primaire proces, met andere woorden de reguliere processen van onze organisatie, zoals groenonderhoud en Jeugdzorg. Het totaalbedrag is terug te vinden in het overzicht van baten en lasten.

Overzicht baten en lasten overhead

Omschrijving	Rekening 2025	Begroting 2026 (incl. wijziging)	Herziene begroting 2027
Lasten			
Personeelskosten / personeelskosten derden	8.782	8.684	9.198
Energiekosten	144	96	99
Belastingen	3	8	8
Leveringen en diensten	4.640	5.161	5.267
Dotatie voorziening onderhoud	776	306	312
Kapitaallasten	589	597	883
Totaal lasten	**14.933**	**14.851**	**15.767**
Baten			
Vergoedingen voor personeel	33	45	47
Huren	69	60	158
Leveringen en diensten	27	48	59
Bijdrage instanties	385	376	366
Totaal baten	**514**	**529**	**630**
Saldo Overhead (taakveld 0.4)	**14.420**	**14.322**	**15.137**
Overheadpercentage (landelijke norm)	**9,6%**	**10,2%**	**11,3%**

Overheadpercentage volgens landelijke norm

In de voorgeschreven kengetallen wordt de overhead uitgedrukt in een percentage van de totale lasten van de programma's. De kosten van overhead moeten we apart administreren en zitten niet in de totale lasten van de (deel)programma's zoals getoond in de programma's in het programmaplan (2.1). Voor een beeld van de totale lasten inclusief overhead van een programma tellen we dus het voornoemd percentage volgens de landelijke norm op bij de totale lasten van de (deel)programma's. Het kengetal in het overzicht (11,3%) laat zien hoeveel overhead we hebben als percentage van de *totale lasten van de programma's*.

Overheadpercentage voor tarieven

Volgens de financiële verordening Bronckhorst rekenen we met een ander percentage voor onze (belasting)tarieven, namelijk het percentage van de totale overhead ten opzichte van de *totale loonkosten*. We kijken dan naar de verhouding tussen de totale overhead en de totale loonkosten. Omdat dit percentage gedurende het jaar voortdurend verandert, gebruiken we een vast moment voor het vaststellen van het percentage, namelijk de berekening in de primitieve begroting. Daarin is het percentage vastgesteld op 65%. Dit percentage gebruiken we, naast de vaststelling van de (belasting) tarieven, ook voor het intern toerekenen van loonkosten.

2.2. Paragrafen

2.2.1. Paragraaf Lokale heffingen (gewijzigd)

Inleiding

Onze belangrijkste inkomstenbron is de Algemene uitkering uit het gemeentefonds. Dit geld ontvangen we van het rijk. Daarnaast zijn lokale heffingen, zoals belastingen, leges en rechten, belangrijke inkomstenbronnen voor ons. Deze middelen gebruiken we voor het uitvoeren van gemeentelijke taken.

In deze paragraaf zijn drie wijzigingen ten opzichte van de 'primaire' programmabegroting 2027 verwerkt:

- Hogere opbrengsten OZB door areaaluitbreiding vanwege nieuwbouw van woningen vanuit voorstellen coalitieakkoord.
- Opbrengsten vanuit vastgestelde tarieven volgens belastingverordeningen 2027.
- Extra opbrengsten bij bouwleges vanuit voorstellen coalitieakkoord.

Beleid lokale heffingen

Gebonden en ongebonden heffingen

De lokale heffingen bestaan uit gemeentelijke belastingen, rechten en leges. De gemeentelijke belastingen onderscheiden we in heffingen waarvan de besteding ongebonden dan wel gebonden is. De lokale heffingen worden vooral door inwoners betaald. De invoering, wijziging of intrekking van een lokale heffing vindt plaats door uw raad een verordening te laten vaststellen.

Categorieën in lokale heffingen

1. Ongebonden heffingen: Dit zijn bijvoorbeeld de onroerendezaakbelasting (OZB) en de forensenbelasting. Ze worden beschouwd als algemene dekkingsmiddelen omdat er geen specifieke tegenprestatie tegenover staat. De besteding van deze heffingen is niet gebonden aan een specifieke taak; de gemeente is vrij in de besteding van de opbrengst.
2. Gebonden heffingen: Dit zijn bijvoorbeeld de afvalstoffen- en rioolheffing. Deze heffingen worden toegewezen aan specifieke taken van de gemeente en mogen niet worden beschouwd als algemene dekkingsmiddelen. Er staat een duidelijke tegenprestatie tegenover en mogen maximaal kostendekkend zijn.
3. Rechten en leges: Dit zijn vergoedingen voor individuele dienstverlening aan burgers. De kosten van de individuele dienstverlening berekenen we door in deze rechten en retributies. Ons beleid is gericht op een eerlijke verdeling van deze kosten. De tarieven van deze rechten en leges stellen we zo vast dat de opbrengsten de kosten voor het verlenen van de diensten niet overschrijden.

We heffen de volgende gemeentelijke heffingen:

Ongebonden heffingen	Gebonden heffingen
Forensenbelasting (art. 223 Gemeentewet) Onroerendezaakbelastingen (art. 220 t/m 220i Gemeentewet) Reclamebelasting (art. 227 Gemeentewet) Toeristenbelasting (art. 224 Gemeentewet)	Afvalstoffenheffing (art. 15:33 Wet milieubeheer) Begraafrechten (art. 229 Gemeentewet) Rioolheffing (art. 228a Gemeentewet) Leges en rechten (art. 229 Gemeentewet)

Beleidskaders

- Ons beleid over lokale belastingen en kwijtscheldingen staat in onze belastingverordeningen en beleidsregels.
- De kosten van onze dienstverlening verwerken we in de tarieven volgens de regels van de Financiële verordening Bronckhorst. Bij de gebonden heffingen nemen we daarvoor een opslagpercentage van 65% op de loonkosten. Die opslag (overhead) is bedoeld voor kosten van onze bedrijfsvoering.
- We indexeren de opbrengsten (zie bijlage 4.4); voor 2027 is de indexatie vastgesteld op 2,5%.

GBTwente voert de WOZ uit en heft en int de belastingen

Het Gemeentelijk Belastingkantoor Twente (GBTwente) voert de taxatie, heffing, aanslagoplegging en invordering van de gemeentelijke belastingen uit. Zij beoordeelt ook de kwijtscheldingsverzoeken. Sinds 2026 zijn we deelnemer van het samenwerkingsverband GBTwente volgens de Wet Gemeenschappelijke regelingen (Wgr).

De inkomsten uit heffingen in deze begroting

Opbrengsten belastingen en rechten	Werkelijk 2025	Begroot 2026 (incl. wijziging)	Primitieve begroting 2027	Herziene begroting 2027
Totaal aan ongebonden heffingen	**10.833**	**11.223**	**11.611**	**11.611**
- Onroerendezaakbelastingen eigenaren woningen	*6.937*	*7.307*	*7.472*	*7.472*
- Onroerendezaakbelastingen eigenaren niet-woningen	*1.909*	*1.935*	*1.986*	*1.986*
- Onroerendezaakbelastingen gebruikers niet-woningen	*1.202*	*1.219*	*1.259*	*1.259*
Onroerendezaakbelastingen totaal	10.049	10.461	10.717	10.717
Reclamebelasting	141	142	146	146
Lokale heffingen (zie 2.1.4)	*10.190*	*10.603*	*10.863*	*10.863*
Forensenbelasting	103	135	138	138
Toeristenbelasting	540	485	610	610
Totaal aan gebonden heffingen	**11.640**	**11.466**	**13.029**	**12.781**
Afvalstoffenheffing	4.185	4.077	5.080	4.716
Begraafrechten	150	152	152	152
- Rioolheffing woningen	*4.167*	*4.276*	*4.490*	*4.576*
- Rioolheffing niet-woningen	*415*	*432*	*440*	*437*
Rioolheffing totaal	4.582	4.708	4.930	5.013
- Leges hoofdstuk 1: Burgerzaken	*949*	*840*	*1.032*	*1.002*
- Leges hoofdstuk 2: Omgevingsvergunning	*1.740*	*1.615*	*1.750*	*1.812*
- Leges hoofdstuk 3: Economische activiteiten	*33*	*75*	*85*	*85*
Legesverordening totaal	2.723	2.529	2.868	2.899
			0	
Totaal aan lokale heffingen	**22.473**	**22.689**	**24.641**	**24.392**

Ongebonden heffingen

De ongebonden heffingen zijn:
- onroerendezaakbelastingen;
- reclamebelasting;
- forensenbelasting;
- toeristenbelasting.

Onroerendezaakbelastingen (OZB)

Eigenaren van woningen en bedrijven betalen eigenarenbelasting. Gebruikers van een pand dat geen woning is (bedrijfsgebouw), betalen gebruikersbelasting. De WOZ-waarde (WOZ = Waardering Onroerende Zaak) is de basis voor deze belasting. Het bedrag dat betaald moet worden, is een percentage van de WOZ-waarde en staat op de jaarlijkse aanslag.
Voor het bepalen van de belastingplicht geldt de situatie per 1 januari van het belastingjaar (t). Als iemand in de loop van het jaar zijn huis verkoopt, wordt deze verandering meegenomen in het volgende belastingjaar. De waarde van het object, bijvoorbeeld de woning, is die van 1 januari van het jaar ervoor (t-1). Door deze peildatum laat de OZB-aanslag voor 2027 een stijging van de WOZ-waarde zien door stijgende verkoopprijzen (in 2026).

De OZB-opbrengst van nieuwe woningen

De komende periode willen we per jaar 150 tot 200 woningen mogelijk maken. Die zorgen voor extra OZB-opbrengsten. We houden rekening met een stijging van € 285.000 van de OZB-opbrengst in 2030 voor 944 woningen. In de jaren daarna groeit dat verder bij realisatie tot de 2.200 woningen.

Compensatie van OZB voor maatschappelijke organisaties

Maatschappelijke organisaties kunnen de OZB terugvragen bij de gemeente via de Compensatieregeling onroerendezaakbelasting maatschappelijke objecten gemeente Bronckhorst.

Invloed op de geraamde OZB-opbrengst

De ontwikkeling van het OZB-tarief hangt vooral af van de vastgoedmarkt (WOZ-waarden die samenhangen met de verkoopprijzen). Als de gemiddelde waarde op de vastgoedmarkt stijgt, verlagen we het OZB-tarief voor 2027. Anders zou de OZB-opbrengst hoger worden dan de raming. Als de gemiddelde waarde op de vastgoedmarkt daalt, verhogen we het OZB-tarief om te voorkomen dat de OZB-opbrengst daalt. We verhogen de OZB-opbrengst alleen met het prijsindexatiecijfer.



Ontwikkelingen van de WOZ-waarden

We houden de waardeontwikkeling van objecten bij voor de drie groepen die OZB betalen. Daarnaast laten we zien hoe de gemiddelde woningwaarde in Bronckhorst zich ontwikkelt, per woning en per bedrijf. De WOZ-waarden waar we mee rekenen, staan ook in de

kerngegevens (bijlage 4.2). De WOZ-waarden volgen de verkoopprijzen en ontwikkelen zich als volgt (volgens CBS-gegevens in de Meicirculaire 2026):

Ontwikkeling WOZ-waarden in document	Jaarstukken 2024	Jaarstukken 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
WOZ-waarde bij begroting (volgens Meicirculaire)				
Eigenaren woningen	6.762.000	7.877.500	7.935.500	8.451.000
Eigenaren niet-woningen	807.500	877.000	901.000	960.000
Gebruikers niet-woningen	669.500	720.000	750.000	799.000
Aantal WOZ-objecten	20.961	21.031	21.061	21.096
Aantal WOZ-objecten woningen	16.498	16.527	16.562	16.598
Gemiddelde WOZ-waarde per woning	410	477	479	509
Gemiddelde WOZ-waarde per woning (landelijke indicator)	437	443	485	onbekend
Aantal WOZ-objecten niet woningen	4.463	4.504	4.499	4.498
Gemiddelde WOZ-waarde per niet-woning incl. gebruikersdeel	181	195	200	213

In het geval van bedrijven is de WOZ-waarde waarover OZB-gebruikers de belasting betalen, altijd lager dan de WOZ-waarde voor OZB-eigenaren. Volgens de wet mogen we over de woononderdelen van een niet-woning geen OZB-gebruikersheffing heffen. Dit is bijvoorbeeld het geval bij een agrarisch bedrijf, waar de eigenaar van het bedrijf ook zijn woonverblijf heeft.

Reclamebelasting

Reclamebelasting heffen we op verzoek van ondernemers over openbare aankondigingen die vanaf de openbare weg zichtbaar zijn. Voorbeelden zijn gevelreclame, raamstickers, posters, vlaggen, uithangborden, luifels en spandoeken. We heffen deze belasting in het centrum van Vorden, Hengelo en Zelhem, en op het industrieterrein van Zelhem.
Nadat GBTwente de belasting heeft geïnd en de uitvoeringskosten zijn betaald, geven we het geld als subsidie aan de stichting Ondernemersfonds. Die stichting is actief in de kern waarvoor de belasting is bedoeld. Voor het industrieterrein in Zelhem gaat het geld naar de stichting die daar het parkmanagement regelt. We verantwoorden de subsidies in deelprogramma 2A Wonen en werken (2.1.2).

Reclameverordeningen kennen prijsindexatie

De reclamebelasting heffen we binnen een bepaald gebied. De deelnemende ondernemers vragen om indexatie van de bijdragen. De indexatie passen we toe op het basisbedrag bij de verordening voor de ondernemersfondsen. Bij beide verordeningen worden de staffelbedragen geïndexeerd. Daarnaast zorgen we dat de verordeningen weer redactioneel de geldende modelverordening voor reclameverordeningen volgen.

Forensenbelasting

Deze belasting is voor mensen die vaak in een gemeente verblijven, maar er niet wonen. Ze betalen mee aan de voorzieningen. Zo dragen ze bij aan de kosten. We vragen alleen forensenbelasting aan mensen die meer dan 90 dagen een gemeubileerde woning gebruiken.
Een wijziging van de WOZ van de recreatiewoning, verandert de waardeklassen. Ze worden aangepast gelet op de gemiddelde waardewijziging. Maar de aanpassing van de waardeklassen leidt niet tot aanpassing van de opbrengst. Iedere klasse kent een vast bedrag, dat vaste bedrag is het ‘tarief’. We passen de indexering toe op het tarief en dat

beïnvloedt de opbrengst. De opbrengst ramen we onder deelprogramma 2A Wonen en werken (2.1.2).

Toeristenbelasting

Net als bij de forensenbelasting laten we mensen meebetalen die gebruikmaken van voorzieningen in onze gemeente, maar hier niet wonen. We heffen toeristenbelasting voor overnachtingen in Bronckhorst. Dit geldt voor mensen die niet in de gemeente wonen. Ze verblijven bijvoorbeeld op een camping, in een pension, op een ligplaats of in een vakantiehuisje. De verhuurder mag deze belasting doorberekenen aan de gasten. We innen na afloop van een kalenderjaar de belasting bij de verhuurder. De opbrengst ramen we onder deelprogramma 2A Wonen en werken (2.1.2).



In Bronckhorst gebruiken we een deel van deze belasting voor toerisme en recreatie. Denk aan het verbeteren van wandelroutes, informatiepunten of andere voorzieningen. De begroting van toerisme valt onder deelprogramma 2A Wonen en werken (2.1.2).

Verhoging tarieven met 5% in 2028

Op 23 april 2026 stelde uw raad de visie Recreatie en Toerisme vast. Voor de uitvoering van de visie en uitvoeringsplannen was een verhoging van de tarieven toeristenbelasting met 20% voorgesteld om de extra kosten voor toerisme te dekken. De uitvoering van de motie over alternatieve dekking van de visie (1 september 2026) maakte dat de stijging van de tarieven werd verminderd tot 5% inclusief inflatie. Dat is in het raadsvoorstel voor de belastingverordeningen 2027 verwerkt, waar ook de verordening Toeristenbelasting onderdeel van uitmaakt. De ophoging vindt feitelijk plaats in 2028 omdat we bij de vaststelling van de verordening voor 2026 de tarieven voor 2027 al afspraken.

Verblijf	2027	2028
Hotel, vakantiewoning	1,90	2,00
Mobiel kampeermiddel	1,10	1,20
Groepsaccommodatie > 20 personen	0,50	0,50

Gebonden heffingen

De gebonden heffingen zijn:
- afvalstoffenheffing;
- begraafrechten;
- rioolheffing;
- leges en rechten.

Kostendekking van heffingen
We laten per heffing zien hoe goed de lasten worden gedekt, dat drukken we uit met een dekkingspercentage. Het dekkingspercentage mag maximaal 100% zijn. Bij het berekenen van het dekkingspercentage tellen we ook kosten zoals overhead en BTW mee. Hierover informeerden we bij de uitgangspunten voor belastingheffing.

Afvalstoffenheffing

We halen het huishoudelijk afval op. Dat moeten we doen volgens de Wet milieubeheer. De kosten voor het inzamelen en verwerken van afval betalen we met de afvalstoffenheffing. Alle huishoudens betalen deze heffing, ook als ze geen afval aanbieden. De inwoner betaalt een vast bedrag én een variabel bedrag. De inwoner kan het variabele deel beïnvloeden. Het maakt uit hoe vaak een huishouden afval aanbiedt en welk soort afval het is. Hoe we de heffing berekenen, leggen we vast. Afval valt onder deelprogramma 2C Aantrekkelijke kernen en buitengebied (2.1.2) en paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen (2.2.3).

In deze tabel ziet u hoe we de kosten dekken:

Afvalstoffenheffing	Rekening 2025	Primitieve begroting 2026	Primitieve begroting 2027	Herziene begroting 2027
Lasten afval (7.3)	3.721	3.464	4.308	3.900
Baten afval (7.3)	891	311	250	250
Netto kosten taakveld (7.3)	***2.830***	***3.154***	***4.058***	***3.650***
Toe te rekenen lasten	***992***	***912***	***1.015***	***1.066***
Overhead (0.4)	240	221	232	232
Verkeer en wegen (2.1)	100	101	105	105
BTW	652	591	678	730
Totale lasten	**3.822**	**4.066**	**5.073**	**4.716**
Opbrengst heffingen	4.185	4.077	5.080	4.716
Dekkingspercentage	**110%**	**100%**	**100%**	**100%**

De afvalbegroting is kostendekkend; we maken geen winst op afval. De kosten zitten vooral in het inzamelen en verwerken van huishoudelijk afval door Circulus. Ook het scheiden en recyclen van afval valt hieronder. GBTwente int de afvalstoffenheffing voor ons. De tariefstijging is 13,5% meer dan de inflatie door:

- inflatie die Circulus volgens een afgesproken rekenmethode vaststelt;
- hogere kosten van de dienstverleningsovereenkomst met Circulus, ondermeer door de verslechterende kwaliteit van het aangeboden PMD. Dat leidt tot lagere opbrengsten voor hergebruik.

Begraafrechten

De begraafrechten bestaan uit een vergoeding voor het gebruik van de begraafplaatsen en voor gemeentelijke diensten. Dit heffen we volgens de Verordening begraafrechten. De kosten zijn voor de uit te voeren diensten bij begraven en het onderhoud van de begraafplaatsen. Onze inspanningen op het gebied van begraven beschrijven we in deelprogramma 2C Aantrekkelijke kernen en buitengebied (2.1.2) en paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen (2.2.3).

In deze tabel ziet u hoe we de kosten dekken:

Begraafplaatsen	Rekening 2025	Primitieve begroting 2026	Primitieve begroting 2027	Herziene begroting 2027
Lasten begraafplaatsen en crematoria (7.5)	478	539	591	624
Baten begraafplaatsen en crematoria (7.5)	443	514	535	535
Netto kosten taakveld (7.5)	***35***	***25***	***56***	***89***
Toe te rekenen lasten	***124***	***132***	***137***	***137***
Overhead (0.4)	124	132	137	137
Totale lasten	**159**	**157**	**193**	**226**
Opbrengst heffingen	150	152	152	152
Dekkingspercentage	**94%**	**97%**	**79%**	**67%**

Het dekkingspercentage haalt niet de 100%
De kosten voor grafonderhoud zijn niet voor 100% te dekken uit de begraafrechten, omdat voor een groot aantal graven de onderhoudskosten in het verleden eeuwigdurend zijn afgekocht. Minimaal 50% vindt uw raad voldoende. Met 67% voldoen we aan die voorwaarde.

Rioolheffing

De gemeente zorgt voor het afvoeren van huishoudelijk afvalwater en regenwater. We hebben ook de zorgplicht voor het grondwater. Voor de berekening volgen we het kostendekkingsplan van het Watertakenplan Olburgen 2023-2027 (WTPO). We hanteren één rioolheffing voor alle watertaken. Onze inspanningen op het gebied van riolering beschrijven we in deelprogramma 2C Aantrekkelijke kernen en buitengebied (2.1.2) en paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen (2.2.3).

In deze tabel ziet u hoe we de kosten dekken:

Rioolheffing	Rekening 2025	Primitieve begroting 2026	Primitieve begroting 2027	Herziene begroting 2027
Lasten riolering (7.2)	3.506	3.556	3.778	3.864
Baten riolering (7.2)	0	0	0	0
Netto kosten taakveld (7.2)	***3.506***	***3.556***	***3.778***	***3.864***
Toe te rekenen lasten	***1.166***	***1.052***	***1.152***	***1.149***
Overhead (0.4)	495	429	410	410
Verkeer en wegen (2.1)	29	29	30	30
BTW	642	593	712	709
Totale lasten	**4.672**	**4.608**	**4.930**	**5.013**
- Opbrengst heffingen woningen	*4.167*	*4.276*	*4.490*	*4.576*
- Opbrengst heffingen niet-woningen	*415*	*432*	*440*	*437*
Opbrengst heffingen	4.582	4.708	4.930	5.013
Dekkingspercentage	**98%**	**102%**	**100%**	**100%**

We hebben gekeken of de verordening rioolheffing nog past bij de werkzaamheden die we in Bronckhorst doen voor de riolering en daarvoor in de verordening aanpassingen doorgevoerd. Daarnaast verwerkten we de tariefsverhoging van € 10 per aansluiting voor het vastgestelde Watertakenplan.

Leges en rechten

We rekenen kosten voor onze taken en diensten. Deze kosten heten leges en de tarieven die we daarvoor hanteren staan in de Legesverordening. De inkomsten mogen niet hoger zijn dan de kosten. Voor sommige tarieven stelt het rijk een maximum vast. Dit geldt bijvoorbeeld voor de kosten van reisdocumenten en akten.

Het is moeilijk om de kosten van elke dienst apart te bepalen. Daarom mag de gemeente de kosten per dienst of per groep van diensten dekken. We moeten dit wel op een consequente manier doen. Zo kunnen we kruissubsidiëring toepassen. Dit betekent dat we de tarieven van sommige diensten verhogen om de tarieven van andere diensten laag te houden. Dit moet passen binnen de wettelijke regels.

Kosten per groep gelijksoortige producten
De leges zijn ingedeeld in drie groepen, gelijk aan de drie hoofdstukken in de Legesverordening:
1. Algemene dienstverlening;
2. Dienstverlening vallend onder de fysieke leefomgeving en omgevingsvergunning;
3. Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn.

In de berekening bij het belastingvoorstel laten we per hoofdstuk zien wat de kosten en opbrengsten zijn. We houden dan de kosten en opbrengsten per grotere activiteit bij binnen een groep, niet per recht. Daarom geven we niet alle rechten een waarde. Hieronder geven we het totale dekkingspercentage weer zoals we dat gewend zijn van de andere gebonden heffingen.

Legesverordening	Rekening 2025	Primitieve begroting 2026	Primitieve begroting 2027	Herziene begroting 2027
Lasten legesverordening	5.753	5.197	6.682	6.606
Baten legesverordening	35	14	76	112
Netto kosten taakveld (0.2-1.2-6.6-8.1-8.3)	***5.718***	***5.183***	***6.606***	***6.494***
Toe te rekenen lasten	***3.250***	***3.044***	***3.592***	***3.531***
Overhead (0.4)	3.250	3.044	3.592	3.531
Totale lasten	**8.968**	**8.227**	**10.198**	**10.025**
Opbrengst heffingen	2.723	2.464	2.868	2.899
Dekkingspercentage	**30%**	**30%**	**28%**	**29%**

Bouwleges komende jaren
Bij de uitwerking van ons coalitieakkoord houden we rekening met een stijging van tarieven bouwleges. We willen dat die in 2030 met 10% zijn gestegen omdat we meer kostendekkenheid willen realiseren in de tarieven. Dat voeren we vanaf 2028 door (€ 160.000 vanaf 2028). Daarnaast weten we ook dat er een aantal grote bouwprojecten in Bronckhorst lopen, ondermeer vanuit de Investeringsagenda. Hiervoor houden we rekening met € 70.000 vanwege de scholenbouw in Zelhem en € 350.000 in 2030 voor ondermeer scholen en hoogspanningsgebouw.

Leges Omgevingswet
In de legesverordening staan de tarieven voor de leges voor de diensten de we uitvoeren onder de Omgevingswet. Denk daarbij aan het behandelen van aanvragen voor bouwen, afwijken van het omgevingsplan, milieubelastende activiteiten, het kappen van bomen, het aanleggen van uitwegen en het wijzigen van het omgevingsplan. De legesopbrengst is afhankelijk van de bouwactiviteiten binnen Bronckhorst, zowel van bedrijven als van particuliere woningbouw. Deze activiteiten zijn vooraf lastig te voorspellen, wat de raming van de opbrengsten onzeker maakt. In de legesverordening 2027 zijn de verschillende aanvragen duidelijker uitgelegd zodat voor de aanvrager eerder duidelijk is waar wanneer voor betaald moet worden.

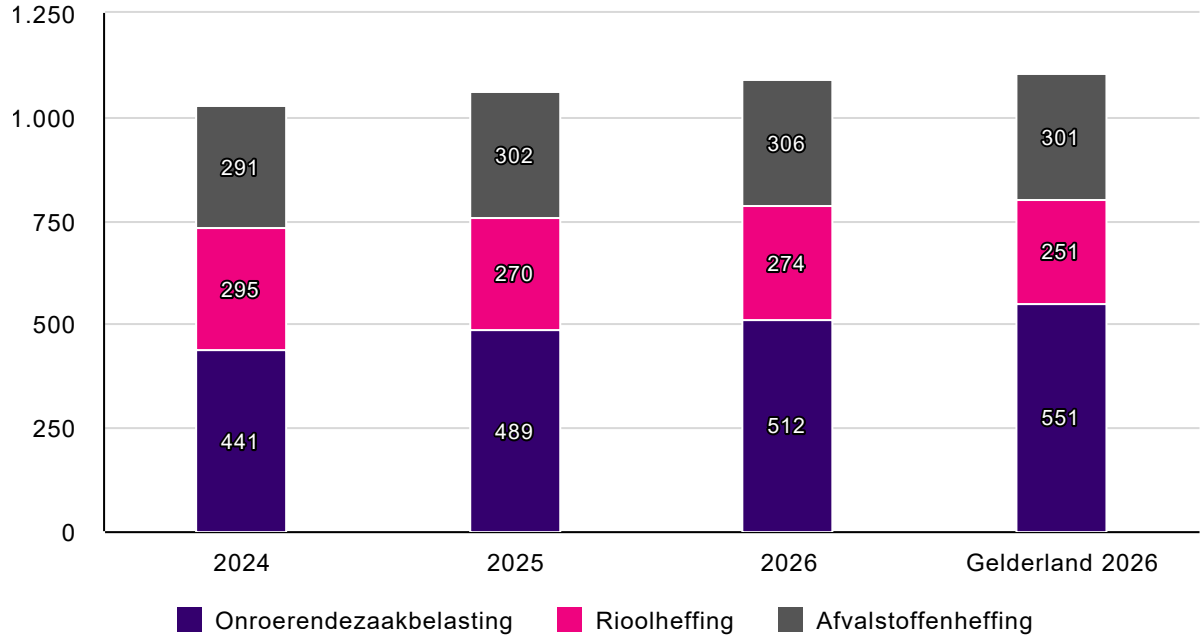
Besteding leges in deelprogramma's
Bij burgerzaken kennen we leges waarvoor het rijk maxima heeft vastgesteld, die maxima volgen we. De baten daarvan staan voor het merendeel onder deelprogramma 3A Bestuur en inwonerparticipatie (2.1.3). De opbrengsten van o.a. omgevingsvergunningen gebruiken we voor wonen en bouwen. Dit is onderdeel van deelprogramma 2A Wonen en werken (2.1.2). Uit het overzicht blijkt dat de opbrengsten niet de kosten dekken. In 2026 was de dekking 30%, in 2027 is dit 29%.

Ontwikkeling in woonlasten

De woonlasten bestaan uit de OZB, afvalstoffenheffing en rioolheffing. Dit zijn heffingen die elk huishouden in de gemeente jaarlijks betaalt. Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) publiceert elk jaar de 'Atlas van de lokale lasten'. Hierin staan per gemeente de verschillende woonlasten met een gemiddelde waarde.

In onderstaande grafiek staat wat de woonlasten volgens de Altas in onze gemeente zijn (bedragen in euro's):

Woonlastenontwikkeling meerpersoonshuishouden



Volgens onze eigen berekeningen bedragen de woonlasten voor een gezin in Bronckhorst in 2027 gemiddeld € 1.127. Dit bedrag bestaat uit OZB € 525, afvalstoffenheffing € 304 en rioolheffing € 298. Dit is gelijk aan de informatie in de 'primaire' programmabegroting, die we ook verwerkten in de belastingverordeningen 2027.

Beleid voor invordering en kwijtschelding van heffingen

Bij ons kwijtscheldingsbeleid passen we de landelijke regels toe. Daarbinnen liggen onze eigen beleidskeuzes vast in verordeningen, waaronder de toepassing van 130%-grens vanwege de hoge (energie)kosten vanuit ons beleidsregels voor minima. Mensen die

structureel een laag inkomen hebben, hoeven geen verzoek om kwijtschelding in te dienen. GBTwente scheldt deze aanslagen automatisch kwijt. De aanvragen kwijtschelding die het GBTwente afwijst, toetst zij namens ons vervolgens op basis van het minimabeleid. Onze accountmanagers en sociaal consulenten bieden ondersteuning bij het aanvragen van kwijtscheldingen.

We geven kwijtschelding aan huishoudens die dat nodig hebben. Binnen deelprogramma 1B Zorg en ondersteuning (2.1.1) hebben we € 155.000 beschikbaar voor kwijtschelding volgens de rijksnormen en € 34.000 voor ons (aanvullende) minimabeleid.

2.2.2. Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing (ongewijzigd)

Inleiding

In deze paragraaf laten we zien welke risico's we lopen en hoe we daarmee omgaan. Een risico is een onzekere gebeurtenis waardoor doelen of uitvoering van kernprocessen in gevaar kan komen. We blijven continu alert op alle relevante risico's. Daarbij wegen we zorgvuldig af welke risico's aanvaardbaar zijn om onze doelstellingen te realiseren en welke beheersmaatregelen nodig zijn.
Risico's identificeren en hierop acteren vraagt vooruitkijken. We volgen de laatste ontwikkelingen, zowel lokaal als nationaal. We weten ook of risico's zich hebben voorgedaan. In deze paragraaf blikken we niet alleen vooruit, maar kijken we ook terug.

In deze paragraaf hebben we geen wijzigingen doorgevoerd. Het is identiek aan de paragraaf van de Programmabegroting 2027-2030 die uw raad op 5 november 2026 heeft vastgesteld.

Beleid risicobeheersing en weerstandscapaciteit

Op 6 februari 2025 stelde uw raad de beleidsnota Integraal Risicomanagement en Weerstandsvermogen 2025-2028 vast. Deze nota bevat het beleid dat we als gemeente hanteren om onze risico's te managen en is de basis voor deze paragraaf weerstandsvermogen. Met dit beleid stelde uwe raad kaders over de reikwijdte en toepassing van risicomanagement binnen onze gemeente en biedt ons een handvat om zowel 'financiële' als 'niet-financiële risico's' in beeld te brengen.

Beheersmaatregelen om risico's te beperken

Het is belangrijk om maatregelen te nemen om onze risico's te verkleinen. Denk bijvoorbeeld aan het risico op een hack. Regelmatig verschijnen er updates en software-aanpassingen om dit te voorkomen. Helaas kunnen we het risico nooit helemaal uitsluiten. We realiseren ons dat risico's aan verandering onderhevig zijn, waardoor een vast bedrag ook slechts een momentopname is.

Ontwikkelingen en actualiteiten

Het CPB ziet dat de inflatie hoger is dan eerder verwacht. Daardoor vallen de reële loonstijging en koopkrachtontwikkelingen lager uit. Vooral hogere energie- en brandstofprijzen zorgen voor extra prijsstijgingen.
We merkten dat de mondiale economische onzekerheid en geopolitieke spanningen onze financiële risico's vergrootten. Energieprijzen schommelden sterker en dat zette onze begroting onder druk. De aanhoudende inflatie zorgde voor hogere kosten bij projecten en in onze dienstverlening, terwijl onze inkomsten niet in hetzelfde tempo meegroeien. De krapte op de arbeidsmarkt vormde een extra risico voor de continuïteit van onze taken. Daardoor kunnen vertragingen ontstaan en kan de kwaliteit onder druk komen te staan. Deze ontwikkelingen laten ons zien dat we sterk risicomanagement en flexibel beleid nodig hebben om onze organisatie stabiel te houden.

Belangrijkste risico's in beeld

We kennen ruim over de 100 risico's die we beoordelen op hun impact, zowel financieel als niet-financieel. Van deze risico's kent een ruime meerderheid een impact met een financieel gevolg. Het totaal van deze financiële risico's ligt op ruim € 33 mln. De 15 belangrijkste risico's, waar ook de impact niet-financieel kan zijn, vragen ruim 49% van onze weerstandscapaciteit. Deze capaciteit bestaat uit de (financiële) mogelijkheden waarover we beschikken om niet-begrote kosten op te vangen, zoals onze Algemene reserve.
De samenstelling en de volgorde van de top 15 verandert voortdurend. De huidige top 15 beschrijven we hieronder. Eén van de grootste onzekerheden waar we op dit moment mee te maken hebben, is 'Den Haag'. We hebben het dan voornamelijk over de onzekerheid rond de financiële middelen, maar ook rond o.a. het beleid op asiel en stikstof. Omdat we rekening houden met de financiële effecten, zoals die nu bekend zijn, komt deze in de top 15 niet voor. Het financiële effect van de terugval van de Algemene uitkering is opgenomen in onze begroting.

We bepalen de kans op financiële risico's op basis van een 'kans klasse-indeling'. Aan deze indeling hangt een kanspercentage. Dit percentage geeft een inschatting van de mate waarin het risico zich in een periode van 10 jaar kan openbaren. De impact, of wel het financiële gevolg, in relatie tot de kans bepaalt de kwantitatieve beoordeling. We verkleinen het risico door het nemen van beheersmaatregelen. Het bedrag in de tabel is het risico wat we nemen na het treffen van beheersmaatregelen.

Top 15 van financiële risico's

Financiële risico's

Nr	Risico-oorzaak (als gevolg van...)	Risicogebeurtenis (bestaat de kans dat…)	Risicogevolg (met als gevolg dat…)	Netto Kans	Totaal: Netto Financieel Maximum
1	Extern - Netcongestie en/of het niet tijdig behalen van geplande oplossingen door netbeheerders om netcongestie te voorkomen/ verminderen	*Voor netcongestie zijn indivduele risico's beschreven, deze zijn gericht op gevolgen voor het verduurzamen en (ver)bouwen van sporthallen, nieuwbouw van onderwijshuisvesting, bedrijventerreinen en woningen. De kans en impact per risico is daar opgenomen. De uitkomst van het collectief aan risico's is opgenomen in deze tabel		*	€ 2.332.500
2	Niet realiseren geraamde opbrengstwaarde grondexploitaties of onverwacht hogere kosten	*Voor de grondexploitaties is een separate risico-inventarisatie en -analyse uitgevoerd. De kans en impact per risico is daar opgenomen. De uitkomst van het collectief aan risico's is opgenomen in deze tabel		*	€ 1.163.000
3	Extern - Een wijziging van de SPUK regeling stimulering Sport kan de BTW op onderhoud/renovatie/nieuwbouw van sportaccommodaties alleen achteraf via SISA worden gedeclareerd	De SPUK regeling een budgetplafond kent en indien deze niet toereikend is kan de BTW op onderhoud/ renovatie/nieuwbouw een kostenpost worden voor de gemeente	Financieel - Het beschikbare budget voor verduurzaming/ renovatie/nieuwbouw van de gemeentelijke sportaccommodaties wordt overschreden	50%	€ 2.500.000
4	Extern - Vluchtelingenstroom, aantallen asielzoekers, wereldwijde ontwikkelingen	De gemeente onvoldoende huisvestingsmogelijk-	Financieel - Er extra kosten ontstaan door tijdelijke oplossingen.	50%	€ 1.500.000

Nr	Risico-oorzaak (als gevolg van...)	Risicogebeurtenis (bestaat de kans dat…)	Risicogevolg (met als gevolg dat…)	Netto Kans	Totaal: Netto Financieel Maximum
		heden en opvangplekken kan bieden voor vluchtelingen en asielhouders (conform wettelijke verplichting)	Maatregelen vanuit de provincie die hierin toezichthouder is op het behalen van de taakstelling; Niet financieel - We niet de opvang bieden die we toegezegd hebben		
5	Technisch - Gehackt worden, fysiek toegang tot het systeem verschaffen (inbraak op systeem), gijzelsoftware plaatsen (losgeld eis)	Er zich een beveiligingslek voordoet waar misbruik van gemaakt wordt	Financieel - Er extra kosten worden gemaakt; Niet financieel - Dit doorgaans leidt tot imagoschade op landelijk niveau	25%	€ 3.000.000
6	Extern - Wijzigingen in de voorrangsregeling huisvesting statushouders	We met een taakstelling huisvesting statushouders (Uitgangspunt is 35 statushouders per half jaar), maar zonder voorrang we statushouders niet tijdig kunnen huisvesten binnen de huidige kaders en mogelijkheden. Daarnaast is een verandering merkbaar in statushouders die aan onze gemeente worden gekoppeld. meer (grotere) gezinnen tov eerder alleenreizende statushouders	Financieel - Er extra kosten ontstaan door tijdelijke oplossingen. Maatregelen vanuit de provincie die hierin toezichthouder is op het behalen van de taakstelling	50%	€ 1.500.000
7	Extern - Arbeidsmarktkrapte in de zorg- en welzijnssector	Hierdoor bestaat een grote kans dat zorgaanbieders geconfronteerd worden met stijgende personeelskosten en hogere tarieven nodig hebben om de continuïteit en kwaliteit van ondersteuning te kunnen waarborgen	Financieel - Dit kan leiden tot hogere kosten voor zorgaanbieders en daarmee tot stijgende tarieven binnen de Wmo en Jeugdwet. Daarnaast bestaat het risico dat aanbieders onvoldoende personeel kunnen inzetten, waardoor de beschikbaarheid, continuïteit en kwaliteit van ondersteuning onder druk komen te staan. Dit kan leiden tot hogere gemeentelijke uitgaven.; Niet financieel - Verminderde	75%	€ 750.000

Nr	Risico-oorzaak (als gevolg van...)	Risicogebeurtenis (bestaat de kans dat…)	Risicogevolg (met als gevolg dat…)	Netto Kans	Totaal: Netto Financieel Maximum
			realisatie van maatschappelijke doelen binnen het sociaal domein		
8	Extern - Het realistisch begroten op de zorgkosten jeugdzorg en WMO	Er een plotselinge toename is van jeugdzorg of WMO aanvragen, doordat dit open einde regelingen zijn	Financieel - Het budget overschreden wordt	50%	€ 750.000
9	Extern - Uitvoering van de inburgeringswet per 1-1-2022	Het rijk voornemens is de inburgeringswet te wijzigen en de SPUK inburgering te korten	Financieel - Er budgetoverschrijding plaatsvindt bij Inburgering en Participatie	70%	€ 500.000
10	Omgeving - Intensiveren aanpak ondermijning	Er een drugslab wordt aangetroffen	Financieel - Er opruimkosten zijn voor het chemisch afval, milieuschade en inzet gemeente	50%	€ 500.000
11	Extern - Tekort aan personeel door schaarste op de arbeidsmarkt	Doelstellingen niet of niet op tijd worden bereikt	Financieel - Dit leidt tot vertraging en extra kosten voor de gemeente; Niet financieel - Imagoschade ontstaat doordat doelstellingen worden vertraagd of niet worden gehaald	50%	€ 500.000
12	Extern - Inflatie/prijsstijgingen	Doelstellingen niet of niet op tijd worden bereikt	Financieel - Er vertraging optreedt en dit leidt tot extra kosten voor de gemeente; Niet financieel - Imagoschade ontstaat doordat doelstellingen worden vertraagd of niet worden gehaald	50%	€ 500.000
13	Extern - De toename van het aantal (tijdelijke) SPUK uitkeringen	De lange termijn financiering onduidelijk is	Financieel - We geen subsidies meer kunnen verstrekken voor in gang gezette transformaties	50%	€ 500.000
14	Mens - Handelen van bestuurders	In het bestuurlijke verkeer besluiten worden genomen en afspraken gemaakt die niet passen binnen de beleidskaders of financiële kaders van de raad. Nieuw beleid wordt uitgevoerd zonder dat hier de zekerheid van middelen voor is (In het bijzonder in tijden van schaarste)	Financieel - Financieel nadeel voor de gemeente ontstaat; Niet financieel - Imagoschade tot op regionaal niveau mogelijk is	40%	€ 500.000

Nr	Risico-oorzaak (als gevolg van...)	Risicogebeurtenis (bestaat de kans dat…)	Risicogevolg (met als gevolg dat…)	Netto Kans	Totaal: Netto Financieel Maximum
15	Organisatie - Verslechterde economische vooruitzichten	We minder legesopbrengsten ontvangen dan geraamd	Financieel - Er een begrotingstekort ontstaat	50%	€ 400.000

Risico-analyse met de belangrijkste veranderingen binnen onze risico's

Het totaal aantal risico's nam toe. Dit kwam doordat we nieuwe risico's toevoegden, zoals de wetswijziging voor Hulp bij Huishouden die in 2029 van start gaat, maar ook voegden we op projectniveau risico's toe bij grondexploitatie. Voor deze begroting pasten we bij een aantal risico's de kans en het financiële gevolg (impact) aan. We voegden in totaal twaalf nieuwe risico's toe. Acht risico's vervielen. Er openbaarde zich geen enkel risico waarvoor we ons vermogen moesten aanwenden.

Financiële risico's

Net als bij de jaarrekening van 2025 hebben we voor netcongestie en grondexploitatie een samengesteld risico in de tabel opgenomen. Deze risico's bestaan uit verschillende kleine risico's. Al eerder kwamen de volgende drie risico's voor in de top 15. Door het vervallen van andere risico's, zijn deze bestaande risico's opnieuw in de top 15 zichtbaar. Het gaat hier om:

- Het handelen in het bestuurlijk verkeer; het risico bestaat dat er afspraken buiten de beleids- en financiële kaders worden gemaakt. Dit kan leiden tot extra kosten en imagoschade.
- Door verslechterde economische omstandigheden bestaat de kans dat we minder legesopbrengsten ontvangen dan geraamd. Dit kan leiden tot een begrotingstekort.
- Krapte op de arbeidsmarkt binnen het sociaal domein; door personeelstekorten in het sociaal domein ontvangen inwoners niet tijdig zorg of ondersteuning. Hierdoor neemt de druk op zorg en ondersteuning toe en kan imagoschade ontstaan.

Door het vervallen en samenvoegen van verschillende risico's wijzigt de top 15, hieronder geven we weer welke risico's vervielen en welke nog zichtbaar zijn in het risicoregister. Er vielen drie risico's vanwege hun omvang uit de top 15. Dit zijn risico's die we nog steeds in beeld hebben.

- Het risico bestaat dat de financiering van 1,5% voor het aantrekken van leningen volgens begrotingsuitgangspunten in werkelijkheid afwijkt.
- Het risico bestaat dat door de geopolitieke spanningen er zich cyberaanvallen kunnen voordoen.
- Het risico bestaat dat door een toename van wachtlijsten in de zorg het aantal jongeren met een complexe problematiek stijgt.

Niet-financiële risico's

Naast financiële risico's zien we ook risico's op het gebied van fraude, veiligheid, gezondheid en juridische aansprakelijkheid. Deze risico's kunnen onze doelen in gevaar brengen. Ze beïnvloeden ook ons imago negatief en kunnen leiden tot verlies van vertrouwen.

Hieronder staan de belangrijkste niet-financiële risico's die het imago van Bronckhorst op landelijk niveau kunnen beïnvloeden.

Niet-financiële risico's

Risico-oorzaak (als gevolg van...)	Risicogebeurtenis (bestaat de kans dat…)	Risicogevolg (met als gevolg dat…)	Netto Niet financieel klasse
Technisch - Gehackt worden, fysiek toegang tot het systeem verschaffen (inbraak op systeem), gijzelsoftware plaatsen (losgeld eis)	Er zich een beveiligingslek voordoet waar misbruik van gemaakt wordt	Financieel - Er extra kosten worden gemaakt; Niet financieel - Dit doorgaans leidt tot imagoschade op landelijk niveau	5
Technisch - Onbedoeld verstrekken van privacygegevens	Er datalekken ontstaan door ten onrechte verstrekte persoonsgegevens	Financieel - Er claims kunnen worden ingediend of boetes volgen die leiden tot financiële schade; Niet financieel - Het openbaar worden van datalekken schadelijk kan zijn voor het imago van de organisatie op landelijk niveau	5
Technisch - Gebruik van niet geaccepteerde tools	(Privacy) gevoelige data kan worden gebruikt om een AI model te trainen en bestaat de kans dat er een potentieel datalek ontstaat door een tool te gebruiken die niet veilig omgaat met onze data	Financieel - ; Niet financieel - Er een datalek ontstaat van gegevens van inwoners, bedrijven of vertrouwelijke interne informatie	5
Technisch - AI-systemen die onjuiste, onvolledige of verzonnen informatie kunnen genereren die als plausibel en betrouwbaar wordt gepresenteerd	Medewerkers vertrouwen bij hun besluitvorming te sterk op de adviezen of antwoorden van AI-toepassingen, waardoor fouten, vooringenomenheid of onjuiste afwegingen kunnen ontstaan	Financieel - ; Niet financieel - Onjuiste informatie gedeeld wordt, reputatieschade voor de gemeente ontstaat en er een verminderd vertrouwen van inwoners in de gemeentelijke dienstverlening is	5
Extern - Geopolitieke spanningen, bredere machtsverschuivingen tussen grootmachten en de militaire−strategische ontwikkelingen gericht op de NAVO	Zich cyberaanvallen voordoen. De voorbeelden zijn er al met DDOS aanvallen bij overheidsinstellingen en nutsbedrijven maar dat kan veranderen in echte cyberaanvallen	Financieel - Uitval communicatie/ internet optreedt en er geen informatie in brede zin en geen dienstverlening (energiebedrijven, telefoon en internetproviders) is. Het opnieuw opstarten brengt veel extra kosten met zich mee; Niet financieel - Dit kan leiden tot landelijke imagoschade	5

Overige risico's

In het afgelopen halfjaar zagen we twee (zie hieronder) belangrijke ontwikkelingen die van invloed waren op onze gemeente. Ze hadden nog geen financiële gevolgen, maar waren wel belangrijk voor onze samenleving en brachten risico’s met zich mee.

Project 'Schuifpuzzel Zelhem'

Binnen het project 'Schuifpuzzel Zelhem' kozen we een voorkeursscenario en een terugvalscenario. Het is nog onduidelijk of het voorkeursscenario haalbaar is. Pas als dit duidelijk is, kan concreter worden gemaakt welke (financiële) risico’s gelden voor onze gemeente.

Uitbreiding hoogspanningsstation Doetinchem/Langerak

Het elektriciteitsnet raakt steeds voller en uitbreiding van het elektriciteitsnet is noodzakelijk. Naast de plaatsing van de 3e transformator is het belangrijk dat het hoogspanningsstation Doetinchem/Langerak uitgebreid wordt. TenneT onderzoekt drie mogelijke locaties voor het hoogspanningsstation: het huidige terrein en twee alternatieven buiten de uiterwaarden van de Oude IJssel. Provincie Gelderland verwacht einde 2026 de locatie te bepalen.

Weerstandscapaciteit en ons weerstandsvermogen

De gemeentelijke weerstandscapaciteit bestaat uit alle middelen die de gemeente heeft om financiële risico's te dekken. In de beleidsnota Integraal Risicomanagement en Weerstandsvermogen komt de weerstandsratio als volgt tot stand:

Ratio weerstandsvermogen = Beschikbare weerstandscapaciteit / Benodigde weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit

Die weerstandscapaciteit, berekend zoals beschreven in ons beleid, bestaat uit twee delen:

1. een structureel deel: dit deel is ieder jaar opnieuw beschikbaar;
2. een incidenteel deel: dit is één keer beschikbaar.

Het beschikbare weerstandscapaciteit is ruim 18 mln.

Bepaling weerstandscapaciteit

Omschrijving		Structureel	Incidenteel	Totaal
Vrij aanwendbaar deel Algemene reserve			19.046	19.046
Reeds vastgestelde bestemmingen en claims			-975	-975
Post onvoorzien begroting		126		126
Totaal beschikbare weerstandscapaciteit		**126**	**18.071**	**18.197**

De benodigde weerstandscapaciteit

We doen een risicosimulatie op basis van alle risico's. We reserveren niet het hele risicobedrag van ruim € 33 mln. Niet alle risico's gebeuren tegelijk of in de verwachte mate. De simulatie laat zien dat we een weerstandscapaciteit van ruim € 8 mln. nodig hebben. Dit kunnen we met 90% zekerheid zeggen.

Weerstandsratio

Om te bepalen of het weerstandsvermogen voldoende is, vergelijken we de financieel beoordeelde risico's (benodigde weerstandscapaciteit) met de beschikbare weerstandscapaciteit. Dit geeft het weerstandsvermogen, of ook wel weerstandsratio, aan.

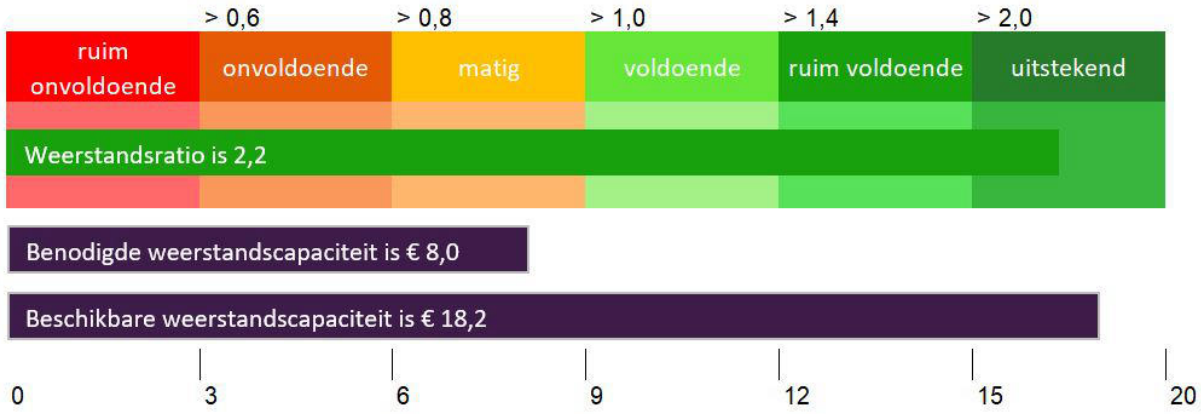
De berekening op basis van het beleid:

18,2 mln / 8 mln = 2,2.

We beoordelen een ratio van 2,2 als uitstekend.

Ten opzichte van de laatste berekening van de ratio valt op dat deze gestegen is. Dit komt doordat we dit jaar scherper kijken naar de verschillen tussen bruto- en nettorisico's. Daardoor krijgen we meer inzicht in hoe onze beheersmaatregelen werken en welk effect deze hebben op de resterende risico's (netto). Dit helpt ons om het weerstandsvermogen beter te beoordelen. Risico's veranderen voortdurend, waardoor ook de weerstandsratio kan wijzigen.

Berekening gevraagde weerstandscapaciteit (augustus 2026)



Financiële ratio

In onderstaande tabel werken we verschillende ratio's uit om het weerstandsvermogen te toetsen. De provincie gebruikt de kengetallen in haar functie als toezichthouder. Onder de tabel met ratio's leest u wat de kengetallen inhouden.

Financiële ratio's

Omschrijving	werkelijk 2025	2026	2027	2028	2029	2030
Netto schuldquote	-0,87%	13,11%	17,27%	33,46%	40,71%	44,40%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-10,09%	20,23%	28,13%	59,72%	73,58%	80,55%
Ontwikkeling netto schuld per inwoner (in €)	637-	280	573	752	1.370	1.385
Solvabiliteitsratio	64,32%	63,83%	60,52%	53,48%	50,38%	48,20%
Structurele exploitatieruimte	0,54%	0,18%	0,61%	-1,92%	-1,85%	-2,02%
Grondexploitatie	1,68%	3,35%	1,34%	0,65%	0,55%	0,38%
Belastingcapaciteit	101%	96%	103%	103%	103%	103%
Onbenutte belastingcapaciteit	4,97%	2,72%	2,73%	NVT	NVT	NVT
Saldo baten en lasten voor reserves	3,14%	-0,87%	-0,57%	-3,47%	-3,31%	-3,15%

Bij de belastingcapaciteit rekenen we met jaar 2027. We voorspellen niet de ontwikkeling voor de komende jaren.

Netto schuldquote en ontwikkeling netto schuld per inwoner

De netto schuldquote geeft inzicht in de omvang van de gemeentelijke schulden in verhouding tot de baten. Het kengetal laat zien in hoeverre de gemeente haar financiële verplichtingen kan dragen en biedt een indicatie van de financiële flexibiliteit. Naarmate de schuld toeneemt, nemen ook de rentelasten en aflossingsverplichtingen toe, waardoor minder ruimte beschikbaar is voor nieuw beleid en investeringen. De netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen geeft daarbij een zuiverder beeld van de

daadwerkelijke schuldpositie en de druk die rente en aflossingen leggen op de exploitatie. Voor beide kengetallen geldt dat een lagere waarde gunstiger is.

In 2025 hebben we nog een sterke financiële positie met een netto schuldquote van -0,9%. Vanaf 2026 neemt onze schuldpositie toe door financiering van vervangingsinvesteringen, uitvoering van de Investeringsagenda en de voorgenomen overdracht van de pensioenverplichtingen voor wethouders aan het ABP. Hierdoor stijgt de netto schuldquote naar 13,1% in 2026 en verder naar 44,4% in 2030. De netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen laat een vergelijkbare ontwikkeling zien en stijgt van 20,4% in 2026 naar 77,8% in 2030. De sterkste toename doet zich voor in 2030. In dat jaar is een groot deel van de investeringen uit de Investeringsagenda gerealiseerd en bereikt ook de externe financieringsbehoefte een hoger niveau. Voor de financiering van deze investeringen wordt in de periode tot en met 2030 naar verwachting circa € 35 mln aan langlopende leningen aangetrokken.

Deze ontwikkeling is ook zichtbaar in de netto schuld per inwoner. Waar in 2025 nog sprake is van een netto negatieve schuld van € 637 per inwoner, slaat dit vanaf 2026 om naar een schuldpositie van € 280 per inwoner. Vervolgens loopt dit op naar € 1.385 per inwoner in 2030. Ondanks deze stijging blijven de kengetallen binnen aanvaardbare grenzen, maar de ontwikkeling laat zien dat de financiële ruimte in de komende jaren afneemt en dat we investeringsbeslissingen steeds nadrukkelijker moeten afwegen tegen de structurele financiële draagkracht van de gemeente.



Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeentelijke bezittingen zijn gefinancierd met eigen vermogen. Anders gezegd: het betreft de verhouding tussen het eigen vermogen en het totale vermogen. Hoe hoger deze ratio, hoe beter de gemeente in staat is om financiële tegenvallers op te vangen en hoe sterker de vermogenspositie.
De solvabiliteitsratio daalt van 64,3% in 2025 naar 63,8% in 2026 en verder naar 48,2% in 2030. Deze ontwikkeling hangt samen met de uitvoering van de investeringsopgave in de komende jaren. Voor de realisatie van vervangingsinvesteringen, projecten uit de Investeringsagenda en overige investeringen trekken we leningen aan, waardoor het totale vermogen toeneemt. Tegelijkertijd zetten we eigen middelen en reserves in voor de dekking van investeringen, waardoor het eigen vermogen afneemt. Hierdoor verslechtert de verhouding tussen eigen en vreemd vermogen en neemt de solvabiliteitsratio geleidelijk af. Hoewel de dalende trend aandacht vraagt, blijft de solvabiliteitsratio gedurende de gehele planperiode op een niveau dat duidt op een financieel gezonde vermogenspositie. Wel neemt de financiële buffer af en wordt onze gemeente in toenemende mate afhankelijk van externe financiering.

Bij de interpretatie van dit kengetal is het van belang te realiseren dat de solvabiliteitsratio wordt beïnvloed door de systematiek die gekozen is voor de financiering van de Investeringsagenda; de toekomstige afschrijvingslasten worden volledig gedekt uit de

bestemmingsreserve Kapitaallasten Investeringsagenda. Hierdoor ontstaat een vertekend beeld van de feitelijke financiële weerbaarheid, omdat zowel de investeringen als de daarvoor gereserveerde middelen op de balans staan. Wanneer we de investeringen van de Investeringsagenda en daarmee samenhangende bestemmingsreserve buiten beschouwing laten, ontstaat een beter beeld van de vermogenspositie. De gecorrigeerde solvabiliteitsratio bedraagt dan circa 27,0% in 2026 en neemt af naar circa 20,9% in 2030. Deze percentages geven een realistischer beeld van de structurele financiële positie en laten zien dat de vermogensruimte de komende jaren verder onder druk komt te staan. Daarom blijft het belangrijk om bij toekomstige investeringsbeslissingen en begrotingsafwegingen nadrukkelijk aandacht te houden voor het behoud van voldoende financiële weerbaarheid

Structurele exploitatieruimte

De structurele exploitatieruimte geeft aan in hoeverre de gemeente beschikt over vrije structurele begrotingsruimte. Het kengetal laat zien of structurele baten voldoende zijn om de structurele lasten te dekken en biedt daarmee inzicht in de mate waarin de gemeente financiële tegenvallers kan opvangen of ruimte heeft voor nieuw beleid. Een percentage rond de nul betekent dat de beschikbare begrotingsruimte nagenoeg volledig is benut.
De percentages laten zien dat de begroting in 2027 sluitend is en dat vanaf 2028 de structurele exploitatieruimte om slaat naar een exploitatietekort van circa -1,9% tot -2,0%.Dit betekent dat de structurele lasten hoger zijn dan de structurele baten, daar is sprake van een structurele financiële opgave. Deze ontwikkeling wordt voornamelijk veroorzaakt door de effecten van de gewijzigde financieringssystematiek van het gemeentefonds en de oplopende kosten binnen het sociaal domein, met name voor Wmo en Jeugd.
De ontwikkeling van de structurele exploitatieruimte laat zien dat de financiële positie op korte termijn nog beheersbaar is, maar dat vanaf 2028 aanvullende maatregelen noodzakelijk zijn om het structurele begrotingsevenwicht te herstellen. Zonder bijsturing neemt de financiële flexibiliteit af en ontstaat minder ruimte om nieuwe beleidsambities te realiseren of onverwachte tegenvallers binnen de lopende exploitatie op te vangen.

Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft inzicht in het relatieve belang van de bouwgrond in exploitatie ten opzichte van de totale baten van de gemeente. Een hoog percentage kan duiden op een grotere afhankelijkheid van grondexploitaties en daarmee op een hogere gevoeligheid voor ontwikkelingen op de vastgoed- en woningmarkt. Een lager percentage wijst over het algemeen op een beperkter financieel risico vanuit het grondbedrijf.
Met percentages tussen de 0,4% en 3,4% blijft het kengetal gedurende de gehele planperiode op een laag niveau. Daarnaast laat het kengetal vanaf 2026 een dalende lijn zien. Dit bevestigt dat de omvang van de lopende grondexploitaties beperkt is in relatie tot de gemeentelijke begroting en dat de financiële risico's die voortvloeien uit het grondbedrijf beheersbaar zijn. Tegelijkertijd biedt deze relatief beperkte positie ruimte om, wanneer dit vanuit ruimtelijk of strategisch oogpunt wenselijk is, gronden aan te kopen voor toekomstige woningbouw-, bedrijventerrein- of maatschappelijke ontwikkelingen. Dergelijke strategische verwervingen kunnen bijdragen aan het realiseren van gemeentelijke ambities op het gebied van wonen, economie en leefomgeving.

Belastingcapaciteit en onbenutte belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht in de hoogte van de lokale woonlasten ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Hierbij worden de onroerendezaakbelasting (OZB), de rioolheffing en de afvalstoffenheffing betrokken. Het kengetal wordt uitgedrukt als een percentage van het landelijk gemiddelde. Een percentage boven de 100% betekent dat de woonlasten voor

inwoners hoger liggen dan gemiddeld in Nederland, terwijl een percentage onder de 100% wijst op lagere woonlasten dan het landelijk gemiddelde.
De belastingcapaciteit bedraagt 103% in 2027. Hiermee bewegen de woonlasten van onze gemeente zich rond het landelijke gemiddelde. Dit betekent dat de lokale lastendruk vanuit financieel perspectief als gemiddeld kan worden aangemerkt en er geen sprake is van een uitzonderlijk hoge of lage belastingdruk ten opzichte van andere gemeenten.

De onbenutte belastingcapaciteit geeft aan hoeveel ruimte de gemeente nog heeft om de OZB-opbrengst te verhogen voordat de zogenoemde artikel 12-norm wordt bereikt. Deze indicator geeft daarmee een beeld van de financiële ruimte die in uiterste instantie beschikbaar is om de begroting structureel te versterken. Vanuit dat perspectief wordt deze indicator vooral gezien als een signaal voor de aanwezige belastingruimte en niet als een structurele oplossing voor toekomstige financiële opgaven. Deze indicator gebruiken we niet meer om het beschikbare weerstandsvermogen te bepalen.

Saldo baten en lasten voor reserves

Het saldo (baten minus lasten) wordt uitgedrukt in een percentage van de baten. Een positief percentage geeft aan dat er nog begrotingsruimte is. De hoogte van het percentage geeft de mate van ruimte weer. Bij een negatief percentage is er geen ruimte. Het percentage structurele exploitatieruimte geeft een beter beeld omdat hierbij incidentele baten en lasten zijn geëlimineerd.

2.2.3. Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen (gewijzigd)

Inleiding

Kapitaalgoederen zijn duurzame bezittingen, denk aan wegen, gebouwen en riolering. We onderhouden onze kapitaalgoederen op basis van beheerplannen. Het niveau van het onderhoud en de kwaliteit van de kapitaalgoederen bepalen het voorzieningenniveau en de jaarlijkse lasten. In deze paragraaf geven we aan of de begrotingsbudgetten voldoende zijn om het beleid en de bijbehorende taken uit te voeren. Ook geven we een indicatie van het onderhoudsniveau. De risico's voor kapitaalgoederen vermelden we in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing (2.2.2).

In deze paragraaf is één wijziging ten opzichte van de 'primaire' programmabegroting 2027 verwerkt:
- Actualisering van het MJOP gebouwen vanuit voorstellen coalitieakkoord.

Onderhoud gebouwen

We onderhouden 31 gebouwen:
- Bibliotheken, gymzalen, sporthallen en peuterspeelzalen maken onderdeel uit van deelprogramma 1C Leefbare en gezonde kernen (2.1.1).
- Woningen en overige gebouwen behoren tot deelprogramma 2A Wonen en werken (2.1.2).
- Begraafplaatsopstallen en gemeentewerven maken onderdeel uit van deelprogramma 2C Aantrekkelijke kernen en buitengebied (2.1.2).
- Brandweergarages, vallen onder deelprogramma 3B Veiligheid en dienstverlening (2.1.3).
- Vrijgekomen accommodaties, met name voormalige schoolgebouwen, vallen onder de betreffende deelprogramma's.

Relevante ontwikkelingen

Stand van zaken onderhoud
We onderhouden onze gebouwen volgens een Meerjarenonderhoudsplanning (MJOP). Deze planning actualiseerden we dit jaar (2026-2035) en die vraagt een jaarlijkse bijdrage van € 1,1 mln aan de voorziening. De financiële effecten voor de voorziening en de exploitatielasten namen we bij de uitwerking van het coalitieakkoord mee en bedragen voor 2027 € 620.421 (zie bijlage 4.1 Financiële voorstellen coalitieakkoord). Nieuwe plannen beschrijven we in de deelprogramma's 1C Leefbare en gezonde kernen (2.1.1) en 2C Aantrekkelijke kernen en buitengebied (2.1.2).

Financiën
We voeren het onderhoud binnen de kostenraming uit. De jaarlijkse storting in de egalisatievoorziening onderhoud gemeentelijke gebouwen en sportaccommodaties in de begroting volgt de recent geïnventariseerde onderhoudsbehoefte.

Onderhoud wegen

Met ons wegbeheerssysteem volgen we de staat van al onze (verharde) wegen (854 km). Dit systeem geeft richting aan ons meerjarenonderhoudsprogramma. In totaal hebben we 3,5 mln m^2 aan verharding. Dit bestaat uit asfalt (499 km), betonwegen (7 km), klinkers (169 km) en zandwegen (179 km).

Relevante ontwikkelingen

Stand van zaken onderhoud
We bekijken voor iedere situatie welk onderhoud voorrang heeft. Veiligheid staat daarbij voorop. Belangrijke doorgangswegen vragen bijvoorbeeld meer onderhoud dan wegen die minder vaak gebruikt worden. Ook verrichten we klein onderhoud om vervolgschades en kapitaalvernietiging te voorkomen. Voor het onderhoud volgen we het Programma Wegenonderhoud 2020-2025 en verder. Nieuwe plannen beschrijven we in deelprogramma 2C Aantrekkelijke kernen en buitengebied (2.1.2).

Financiën
We voeren het onderhoud binnen de budgetten uit.

Onderhoud openbaar groen en speelplaatsen

Openbaar groen
Het Groenstructuurplan vormt het kader voor beleid, aanleg, beheer en onderhoud van het openbaar groen. Het groen onderhouden we op verschillende kwaliteitsniveaus. Het Bomenbeleidsplan en het Beheerplan landschapselementen geven ons richtlijnen voor het behoud, het beheer en het omvormen van het huidige bomenbestand. Het Biodiversiteitsplan geeft ons de uitgangspunten voor meer ecologisch beheer van het groen.

Passende, aantrekkelijke speelruimte voor kinderen
Jaarlijks inspecteren we de speeltoestellen op openbare speelplekken. Kapotte onderdelen die gevaar opleveren vervangen we onmiddellijk. Kapotte onderdelen van speeltoestellen die geen direct gevaar opleveren worden bij voorkeur gerepareerd en anders vervangen. Vrijkomende speeltoestellen van goede kwaliteit gebruiken we om speeltoestellen op andere (blijvende) speelplekken te vervangen.

Relevante ontwikkelingen

Stand van zaken onderhoud

Openbaar groen
- We onderhouden onze groenvoorzieningen in overeenstemming met het Groenstructuurplan en Biodiversiteitsplan. Daarbij onderhouden we circa 50% in eigen beheer en 50% besteden we uit.
- We geven uitvoering aan sociaal werkgeverschap. Zowel wij als de marktpartijen zetten medewerkers in met een afstand tot de arbeidsmarkt. Bij ons werken op dit moment 25 medewerkers (23 fte) met een afstand tot de arbeidsmarkt. Hiervan hebben zes medewerkers een beschutte werkplek.

- Bij zowel de voorbereiding als de uitvoering werken we samen met onze inwoners. We hebben met 150 inwoners, buurten, landschapswerkgroepen en DBO's onderhoudsovereenkomsten gesloten. Zij onderhouden ongeveer 3,8 ha aan openbaar groen en landschapselementen. Het aantal groenelementen blijft groeien door de uitbreiding van woon- en werklocaties. Daarnaast groeien het bewustzijn en de ambities over biodiversiteit, klimaat en het belang van groen voor een gezonde en prettige leefomgeving.

Speelplaatsen

- In 2026 is het speelruimteplan geactualiseerd op basis van recente bevolkingsstatistieken en zijn alle speelplekken beoordeeld. Er zijn discussie-speelplekken aangewezen, waarover een besluit moet vallen of ze worden opgeheven. Het opheffen van deze plekken vraagt een zorgvuldig en intensief communicatietraject met de omgeving. Uit het plan komt naar voren dat meerdere speelplekken niet meer voldoen voor de kinderen en jongeren uit de buurt. Deze plekken verdienen een aanpassing van de inrichting, bijvoorbeeld door andere typen toestellen te plaatsen.

Knelpunten

We zien knelpunten voor onze groenvoorzieningen. Door klimaatverandering hebben we vaker te maken met periodes van droogte. De natte perioden versnellen vooral bij bomen de natuurlijke veroudering. In een aantal lanen moeten we de volledige boomstructuur vervangen. En bij een groot deel van het bomenbestand is intensiever onderhoud nodig vanwege de toename van boomsterfte en 'dood hout' in de boomkronen. Daarnaast hebben we te maken met invasieve planten en insecten die een bedreiging vormen voor de biodiversiteit, bijvoorbeeld de Japanse duizendknoop, reuzenberenklauw en engerlingen. Tot slot stijgen de kosten voor het groenonderhoud door oplopende brandstofprijzen en tekorten aan grondstoffen en personeel.



Financiën

We voeren het onderhoud uit met de budgetten voor het taakveld 'Openbaar groen en (openlucht)recreatie' binnen deelprogramma 2C Aantrekkelijke kernen en buitengebied (2.1.2). Voor het communicatietraject over de discussieplekken, het opruimen ervan en de aanpassing van de speelplekken is onvoldoende budget beschikbaar uit het regulier onderhoudsbudget.

Onderhoud wateren en riolering

We werken volgens het Watertakenplan Olburgen 2026-2030 (WTPO) en de Verordening rioolheffing Bronckhorst. In het WTPO hebben we aandacht voor afval-, regen- en grondwater. De speerpunten in het plan zijn samenwerking, afkoppelen, duurzaam en

klimaatbestendig. We hebben heel weinig open water (slechts een paar vijvers) in Bronckhorst waarvoor we het onderhoud doen.

Relevante ontwikkelingen

Stand van zaken onderhoud

- We laten ieder jaar camera-inspecties uitvoeren bij een deel van de riolering. Op basis van deze resultaten actualiseren we het uitvoeringsprogramma.
- Voor de mechanische riolering is op basis van de jaarlijkse keuring volgens de landelijke basisrichtlijn (BRL) een uitvoeringsprogramma opgesteld.

Watertakenplan Olburgen
Onze inzichten over klimaatverandering en de gevolgen daarvan op de inrichting van de openbare ruimte en de riolering staan in het WTPO. Met een kostendekkingsplan bepalen we de hoogte van de rioolheffing.

Afkoppelen van verhardingen
Het WTPO bepaalt dat voor 2050 30% van het verharde oppervlak afgekoppeld moet worden van het riool. Bij afkoppelen wordt regenwater niet meer afgevoerd naar het riool, maar kan het in de grond infiltreren. Dit draagt bij aan de aanpak droogte, het verminderen van wateroverlast, het ontlasten van het rioolstelsel en het verbeteren van de waterkwaliteit. Het helpt bij het omgaan met de gevolgen van klimaatverandering. Het gaat voor meer dan de helft om particulier terrein. Medio 2026 is van deze opgave inmiddels 7,5% gerealiseerd. Vanaf 2026 is er geen afkoppelsubsidie meer voor het afkoppelen van particuliere verharding. Via participatie bij afkoppelprojecten in de openbare ruimte benaderen we aangrenzende particuliere eigenaren nog actiever om hen te laten deelnemen aan het project en hun daken en verhardingen ook af te koppelen.

Maatregelen aan riolering bij onacceptabele situaties
Het Systeemoverzicht Stedelijk Water (SSW) en de Stresstest wateroverlast geven ons inzicht in de huidige en mogelijk toekomstige onacceptabele situaties als gevolg van hevige regenval. Deze onacceptabele situaties pakken we aan waar dat kan. Bijvoorbeeld door het afkoppelen van verharde oppervlakken, het vergroten van het riool, etc. Deze werkzaamheden stemmen we zoveel mogelijk af op andere werkzaamheden in de openbare ruimte voor openbaar groen en wegen, zoals het uitbreidingsplan in Zelhem en de reconstructie van de Bronkhorsterweg en de Burg. Smitstraat in Steenderen, de St. Janstraat en Pastoor Thuisstraat in Keijenborg en de markt in Zelhem e.o..

Hemelwaterverordening
Sinds 2023 werken we met de Verordening op de afvoer van hemelwater. Hiermee is het voor iedereen duidelijk welke eisen er zijn over de behandeling van hemelwater en weten projectontwikkelaars, particulieren en woningbouwverenigingen waar ze aan toe zijn in Bronckhorst.

Financiën
Voor 2027 staat voor € 4,4 mln aan investeringen gepland (3.3 Investeringsplan). De dekking komt vanuit de rioolheffing. Het onderhoudsbedrag nemen we op binnen deelprogramma 2C Aantrekkelijke kernen en buitengebied (2.1.2).

Onderhoud afvalvoorzieningen

We werken volgens het Grondstoffenplan 2021-2025. Voor de inzameling van restafval en grondstoffen staan in iedere kern gemeentelijke (ondergrondse) verzamelcontainers.

Relevante ontwikkelingen

Stand van zaken onderhoud
We zijn en blijven eigenaar van de ondergrondse en bovengrondse containers. Voor de meerjarenraming worden de ondergrondse containers in een vervangingsplanning gezet op basis van de economische levensduur. Ieder jaar beoordelen we de ondergrondse containers en vervangen we containers op basis van de technische staat. We plaatsen bij nieuw- en herbouwprojecten ondergrondse containers, maar vanwege vanwege capaciteitstekort ook incidenteel extra bij bestaande milieuparken. Alle nieuwe ondergrondse containers nemen we in de vervangingsplanning op.

Financiën
Het onderhoudsbedrag nemen we op binnen deelprogramma 2C Aantrekkelijke kernen en buitengebied (2.1.2). We doen voor € 0,5 mln aan vervangingsinvesteringen. De kapitaallasten van deze investeringen dekken we uit de afvalstoffenheffing.

Onderhoud begraafplaatsen

Sinds 2007 vormt het Beheerplan begraafplaatsen Gemeente Bronckhorst het kader voor het onderhoud van onze begraafplaatsen.

Relevante ontwikkelingen

Stand van zaken onderhoud
We zetten het ingezette beleid, beheer en onderhoud voort. We onderhouden het groen op de vijf begraafplaatsen op niveau B (basis en functioneel). Ook de onkruidbeheersing op (half)verharding vindt vanaf 2026 plaats op niveau B, waardoor we minder kosten hebben. Voor het onderhoud zetten we mensen met afstand tot de arbeidsmarkt in. Voor zowel begravingen als asbestemmingen is voldoende capaciteit en we zorgen ervoor dat bij verschillende begraafplaatsen meer natuur en biodiversiteit komt.

Financiën
We voeren het beheer en onderhoud van de begraafplaatsen uit met de budgetten voor taakveld 'Begraafplaatsen en crematoria' binnen deelprogramma 2C Aantrekkelijke kernen en buitengebied (2.1.2).

Onderhoud materieel

Voertuigen, machines en gereedschap zijn nodig voor een effectieve en efficiënte uitvoering van het beheer van de openbare ruimte. Voor het vervangen van dit materieel vormen de afschrijvingstermijnen in de Financiële verordening Bronckhorst 2025 de basis.

Relevante ontwikkelingen

Stand van zaken onderhoud
Het onderhoud aan het materieel voeren we uit volgens de vastgestelde planning. Hiermee zorgen we ervoor dat voertuigen en machines in goede staat blijven en betrouwbaar inzetbaar zijn. Waar mogelijk, mits technisch verantwoord, blijven voertuigen en machines langer in gebruik dan de oorspronkelijke vervangingsplanning aangeeft. Op deze manier dragen we bij aan een efficiënter gebruik van middelen en een duurzamere bedrijfsvoering. We vervangen een elektrisch voertuig, een plantsoenvoertuig, een bus voor techniek, een voertuig voor wegen en riool en twee vrachtauto's kipper met kraan. Als dat mogelijk is, vervangen we deze door duurzamere versies.

Financiën
We doen voor € 1,1 mln aan vervangingsinvesteringen (3.3). De kapitaallasten van deze investeringen nemen we op binnen deelprogramma 2C Aantrekkelijke kernen en buitengebied (2.1.2).

Kengetallen

Volgens het BBV geven we over het onderhoud van kapitaalgoederen een financieel overzicht van geraamde budgetten en de stand van de voorzieningen.

Omschrijving	Planperiode	Voorziening Jaarrekening 2025	Voorziening Begroting 2027	Benodigde jaarbudget	Jaarlijks gereserveerd bedrag
Onderhoud gebouwen	2026-2035	2.628	3.635	1.093	1.093
Wegen	2020-2025	n.v.t.	n.v.t.	5.525	5.525
Openbaar groen	2009-2023	n.v.t.	n.v.t.	22.760	22.760
Riolering	2023-2027	0	433	0	0
Afval	2021-2025	14	1.039	2.859	2.859
Begraafplaatsen		2.869	2.985	2.216	2.216
Materieel		n.v.t.	n.v.t.	1.098	1.098
Totalen		**5.511**	**8.092**	**35.551**	**35.551**

We kennen vier voorzieningen. Bij de voorzieningen horen plannen waaraan het jaarlijks gereserveerde bedrag gekoppeld is. In het overzicht staat het in het jaar verwachte groot onderhoud voor het begrotingsjaar. We kennen geen bezuinigingsmaatregelen of achterstallig onderhoud. Het bedrag voor het groot onderhoud aan gebouwen hebben we verhoogd met € 1,1 mln.

2.2.4. Paragraaf Financiering (ongewijzigd)

Inleiding

In deze paragraaf geven we inzicht in ons financieringsbeleid. De belangrijkste aandachtspunten zijn: ontwikkelingen in 2027, de financieringsportefeuille en financieringsbehoefte, de rentelasten en de verdeling van deze rentelasten.

In deze paragraaf hebben we geen wijzigingen doorgevoerd. Het is identiek aan de paragraaf van de Programmabegroting 2027-2030 die uw raad op 5 november 2026 heeft vastgesteld.

Financieringsbeleid

De gemeente Bronckhorst betaalt haar activiteiten met eigen middelen en met geleend geld. De rente die we voor leningen betalen, brengen we zowel intern als extern in rekening. Intern belasten we de rentekosten door aan de grondexploitaties en investeringen en extern brengen we rente in rekening als we geld uitlenen. Het saldo dat hierbij ontstaat, is het financieringsresultaat.

Financieringsbeleid
Ons beleid omtrent financiering ligt vast in de Financiële verordening. De belangrijkste doelen van ons financieringsbeleid zijn:
- voorzien in de financieringsbehoefte op korte en lange termijn;
- vanuit onze publieke taak, waar nodig, instellingen helpen bij hun financiering;
- risico's beheersen en beperken bij het aangaan of het verstrekken van een lening;
- leningen aantrekken tegen zo laag mogelijke (rente)kosten;
- voldoen aan wet- en regelgeving, waaronder de Wet Fido (Wet Financiering decentrale overheden).

Aan deze doelen geven we uitvoering door:
- *voor de langere termijn leningen af te sluiten met een looptijd van 1 tot 40 jaar*
  De bestaande leningen sloten we af bij, of via, de BNG (Bank Nederlandse Gemeenten). Deze sectorbank kan door een hoge kredietwaardigheid goedkoop lenen en geeft dit voordeel door aan gemeenten.
- *te variëren met looptijden van de leningen om risico's te beperken*
  Leningen lossen we over de gehele looptijd liniaar af. Periodiek beoordelen we of er een nieuwe lening nodig is. De rente kan op dat moment hoog zijn. Dit is onwenselijk als er veel leningen tegelijkertijd vervallen. Daarom kiezen we ervoor om de looptijden zo in te richten dat elk jaar een vergelijkbaar bedrag vervalt. Hiermee voldoen we ruimschoots aan de wettelijke renterisiconorm die dit maximeert (zie tabel renterisiconorm verderop in deze paragraaf).
- *goedkope leningen aan te gaan met een looptijd van enkele weken*
  We houden dagelijks bij wat onze geldbehoefte is. Afhankelijk van ons banksaldo gaan we leningen aan die we binnen enkele weken weer terugbetalen. Belangrijk hulpmiddel bij

het besparen op rentekosten. De wettelijke kasgeldlimiet maximeert de omvang van deze korte geldleningen om problemen te voorkomen als de rente snel toeneemt.

- *bij het verstrekken van een lening of garantie zoveel mogelijk zekerheden te stellen*
  De gemeente is geen bank. Een instelling is zelf verantwoordelijk voor de dagelijkse bedrijfsvoering, inclusief financiering. We geven er de voorkeur aan dat instellingen zelf lenen zonder onze tussenkomst. Alleen als een instelling geen lening kan krijgen, overwegen we onder voorwaarden een rol te spelen. Ook dan willen we zo min mogelijk financieel risico lopen. Hierbij maken we een afweging tussen het financieel risico en het maatschappelijk belang.
- *geen risicovolle financiële producten af te sluiten*
  We zijn zeer terughoudend op het gebied van derivaten, omdat hier doorgaans grote risico's mee gemoeid zijn. Een derivaat is een financieel product waarvan de waarde is afgeleid van een andere onderliggende waarde, zoals een aandeel of rente. We maken op dit moment geen gebruik van derivaten (zoals renteopties).

Ontwikkelingen

Wat zien we in de ontwikkeling van de balansposities

De balans laat zien dat we de komende jaren fors investeren in vaste activa. De materiële vaste activa groeien van € 75 mln in 2025 naar ruim € 117 mln in 2030. Deze investeringen vergroten het balanstotaal, maar vragen tegelijkertijd om aanvullende financiering. Om deze investeringen mogelijk te maken, zetten we in 1e instantie een deel van onze eigen financiële buffers in. Zowel de Algemene reserve als de bestemmingsreserves nemen gedurende de planperiode af. Ook de omvang van de voorzieningen loopt terug. Hierdoor daalt het aandeel van de activa dat we met eigen middelen financieren.
Vanaf 2026 ontstaat daardoor een toenemende externe financieringsbehoefte. Waar in 2026 nog geen nieuwe leningen nodig zijn, loopt de benodigde leningfinanciering op naar ruim € 35 mln in 2030. Tegelijkertijd wordt de bestaande leningportefeuille verder afgelost. Per saldo stijgt de totale rentedragende schuld aanzienlijk.
Deze ontwikkeling leidt tot een duidelijke verschuiving in de financieringsstructuur. We financieren de activa steeds minder met eigen vermogen en steeds meer met vreemd vermogen. Dit wordt ook zichtbaar in de solvabiliteit, die daalt van circa 64% in 2025 naar ongeveer 48% in 2030. Vanuit financieringsperspectief ontwikkelt de balans zich daarmee van een relatief vermogensrijke positie naar een situatie waarin de gemeente in toenemende mate afhankelijk wordt van externe financiering. Hierdoor nemen de financiële risico's en de gevoeligheid voor rentelasten toe, terwijl de beschikbare financiële buffer afneemt.
De komende jaren wordt het daarom steeds belangrijker om de investeringsopgave, schuldontwikkeling en structurele lasten zorgvuldig met elkaar in balans te houden.

Begrotingsresultaat

De begrotingsresultaten verslechteren gedurende de planperiode. Hierdoor neemt de financiële ruimte af, terwijl de investeringsopgave en de financieringsbehoefte toenemen. We spreken reserves aan en trekken aanvullend vreemd vermogen aan om onze ambities te realiseren. Dit vraagt om scherpe keuzes en een voortdurende afweging tussen nieuwe investeringen, de ontwikkeling van de schuldpositie en het behoud van een financieel gezonde organisatie.
De combinatie van afnemende reserves, stijgende kapitaallasten en een oplopende financieringsbehoefte maakt het noodzakelijk om de structurele begrotingsruimte de

komende jaren te bewaken. Daarbij vormt ook de ontwikkeling van de Algemene uitkering uit het Gemeentefonds een belangrijke onzekerheidsfactor. Veranderingen in de financieringssystematiek, rijksbezuinigingen of een minder gunstige ontwikkeling van de accressen kunnen direct doorwerken in de beschikbare structurele inkomsten van onze gemeente.
Naarmate de schuldpositie toeneemt en de financiële buffers afnemen, wordt de afhankelijkheid van structurele inkomsten groter. Dit verkleint de mogelijkheid om eventuele tegenvallers vanuit het rijk op te vangen. Een zorgvuldig financieel beleid en het behoud van voldoende begrotingsruimte blijven essentieel om zowel de investeringsopgave als mogelijke schommelingen in de Algemene uitkering verantwoord te kunnen opvangen.

Algemene reserve

De Algemene reserve neemt gedurende de planperiode sterk af, van € 32 mln in 2025 naar € 18 mln in 2030. We zetten een aanzienlijk deel van de vrij beschikbare financiële buffer in om investeringen en financiële opgaven te realiseren. Door deze afname neemt het weerstandsvermogen af en wordt de ruimte om onverwachte financiële tegenvallers op te vangen kleiner. Dit is met name relevant in een periode waarin de financieringsbehoefte oploopt, de kapitaallasten toenemen en onzekerheid bestaat over de toekomstige ontwikkeling van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds.
Hoewel de Algemene reserve vanaf 2028 lijkt te stabiliseren op een niveau van ongeveer € 18 mln, resteert een aanzienlijk kleinere buffer dan aan het begin van de planperiode. Hierdoor wordt het belang van structureel sluitende begrotingen groter en neemt de afhankelijkheid van een stabiele inkomstenontwikkeling toe. De afname van de Algemene reserve laat zien dat de gemeente bewust gebruikmaakt van haar financiële buffers om haar ambities en investeringsprogramma te ondersteunen. Tegelijkertijd vraagt deze ontwikkeling om een zorgvuldige afweging tussen het benutten van reserves voor huidige opgaven en het behouden van voldoende financiële veerkracht voor toekomstige risico's en onzekerheden.

Leningen

Onze investeringen in vaste activa bestaan uit materiële vaste activa (zoals gebouwen, openbare ruimte) en financiële vaste activa (zoals deelnemingen, verstrekte leningen). Voor de financiering van deze activa hebben we de beschikking over eigen middelen (eigen vermogen en voorzieningen). Voor zover deze middelen niet toereikend zijn, trekken we leningen aan. Als de investeringen in vaste activa groter zijn dan de optelsom van onze eigen middelen en leningen, ontstaat financieringsbehoefte. Dan trekken we extra geld aan om in die behoefte te voorzien. In de financiële begroting is de balansprognose (3.5) opgenomen.

Financieringsbehoefte

Ons bezit neemt de komende jaren toe door met name de investeringen vanuit de Investeringsagenda. Daarnaast verwachten we ook bestedingen voor grondexploitaties. We voorzien in de komende jaren (2027-2030) in totaal € 35 mln aan leningen te moeten opnemen. Bij de besteding voor grondexploitaties betrekken we ook inschattingen voor mogelijke strategische grondaankopen. De financieringsbehoefte voorzien we in 1e instantie door kasgeldleningen af te sluiten (kortlopende leningen met een looptijd korter dan 1 jaar). Daardoor drukken we de rentekosten, omdat de rente voor kortlopende leningen lager is dan de rente voor langlopende leningen. Langdurige financiering met kort geld is echter

risicovol en wettelijk is er een limiet (de zogenaamde kasgeldlimiet). Voor 2027 is dat 8,5% van het begrotingstotaal van € 135 mln: € 11,4 mln. Daarom zetten we tijdig de kortlopende financiering om in langlopende financiering.



Vervangingsinvesteringen en investeringsagenda

De voorgenomen vervangingsinvesteringen en investeringen uit de Investeringsagenda nemen we op in de Financiële begroting (hoofdstuk 3). De voortgang in de Investeringsagenda beschrijven we bij 3.2.4 Investeringsagenda en de vervangingsinvesteringen bij (3.3 Investeringsplan).

Reserves en voorzieningen

In de toelichting op de balansprognose (3.5) geven we het verloop van de reserves en voorzieningen weer.

Leningportefeuille

De omvang van de bestaande leningportefeuille neemt door reguliere aflossingen af van € 8,5 mln begin 2026 naar € 4,3 mln eind 2029. Tegelijkertijd groeit de investeringsopgave en daarmee de behoefte aan externe financiering. Om het financieringstekort op te vangen, trekken we in de planperiode nieuwe leningen aan. De totale financieringsbehoefte loopt daarbij op naar € 35 mln in 2030. Hierdoor verschuift de financieringsstructuur geleidelijk van financiering met eigen middelen naar financiering met vreemd vermogen. Als gevolg hiervan nemen de rentelasten en de gevoeligheid voor renteontwikkelingen toe.

Rentelasten

De inflatie in de eurozone is sinds de pieken van 2022 en 2023 grotendeels teruggekeerd richting de doelstelling van de Europese Centrale Bank (ECB). Hierdoor heeft de ECB de beleidsrente in de afgelopen periode stapsgewijs verlaagd (juni 2026 depositorente 2,25% en herfinancieringsrente 2,40%). De verwachting is dat de rente zich de komende jaren rond het huidige niveau beweegt, waarbij zowel inflatieontwikkeling als economische groei bepalend blijven voor het rentebeleid.
De langetermijnrente bevindt zich nu op een hoger niveau dan voor 2022. De 10-jaars rente in de eurozone ligt medio 2026 rond de 3,2% tot 3,5%. Structurele factoren zoals aanhoudende investeringen in de energietransitie, hogere overheidsuitgaven, geopolitieke onzekerheden en vergrijzing zorgen ervoor dat de rente naar verwachting niet terugkeert naar de zeer lage niveaus van voor 2022. Voor de middellange termijn wordt uitgegaan van een stabiele tot licht oplopende langetermijnrente.

Leenrente

Gezien de huidige marktomstandigheden hanteren we voor nieuw af te sluiten langlopende leningen vanaf 2027 een rentepercentage van 3,5%. Dit ligt in lijn met de actuele

kapitaalmarktrente en biedt voldoende ruimte voor onzekerheden in de renteontwikkeling. Voor de jaren daarna gaan we vooralsnog uit van hetzelfde rentepercentage. Voor kortlopende financiering gaan we uit van een rentepercentage van 2,25%, aansluitend bij het huidige niveau van de korte geldmarktrente en de depositorente van de ECB. Deze uitgangspunten herijken we jaarlijks op basis van de dan geldende marktomstandigheden.

We betalen meer rente dan we ontvangen
We betalen voor de lopende leningen € 321.000 aan rentelasten. Het gemiddelde rentepercentage van onze bestaande leningportefeuille bedraagt 4,7%. Het verloop van de opgenomen leningen, de jaarlijkse rentelast en de restant looptijd leest u in de toelichting op de balansprognose (3.5). Voor af te sluiten leningen in 2027 hebben we € 278.000 rente opgenomen tegen 3,5%.
De baten krijgen we uit de in het verleden afgesloten personeelshypotheken, de leningen aan verbonden partijen en leningen voor doelen (zoals starters- en duurzaamheidsleningen).

Omslagrente

De rente- en financieringskosten voor het aantrekken van leningen rekenen we toe aan de verschillende taakvelden en investeringen via de omslagrente. De hoogte van deze omslagrente beoordelen we jaarlijks op basis van de bestaande leningenportefeuille, de verwachte financieringsbehoefte en de ontwikkelingen op de kapitaalmarkt. We hebben de afgelopen jaren kunnen profiteren van relatief gunstige financieringscondities. Door de stijging van de rente vanaf 2022 en de aanvullende financieringsbehoefte die voortvloeit uit de Investeringsagenda, houden we bij nieuwe financiering rekening met hogere rentelasten dan in het afgelopen decennium gebruikelijk was. De ECB heeft de rente inmiddels verlaagd ten opzichte van de piekniveaus uit 2023 en 2024, maar de kapitaalmarktrente bevindt zich nog steeds op een hoger niveau dan vóór 2022.
Op basis van de huidige renteverwachtingen en de meerjarige liquiditeits- en financieringsprognose hanteren we een omslagrente van 1,5%. Dit percentage sluit aan bij de gemiddelde financieringskosten van de huidige leningenportefeuille en de op korte termijn verwachte financieringsbehoefte. Door de toenemende investeringsopgave en de daarmee samenhangende behoefte aan externe financiering trekken we de komende jaren meer leningen aan. Hierdoor nemen de rentelasten toe en bestaat de mogelijkheid dat de huidige omslagrente op termijn niet kostendekkend is. Bij hogere financieringskosten bekijken we of een verhoging van de omslagrente noodzakelijk is, zodat de rentetoerekening blijft aansluiten bij de werkelijke financieringskosten.

Liquiditeitsprognose

De liquiditeitsprognose laat zien dat we in de periode 2027 tot en met 2030 aanvullende financiering moeten aantrekken om investeringen en tijdelijke liquiditeitsbehoeften te financieren. Vooral in 2027 en 2028 vraagt de uitvoering van de Investeringsagenda en de daarmee gepaard gaande uitgaande kasstromen om extra liquiditeiten. Vanaf 2030 verbetert de liquiditeitspositie zichtbaar. Deze ontwikkeling maakt een realistische omslagrente noodzakelijk voor een juiste verwerking van de kapitaallasten in de begroting.

Financieringsresultaat

Het begrote renteresultaat wordt berekend als het verschil tussen de saldi van de rentekosten (aan taken toe te rekenen rente en de rente over het eigen vermogen) en de doorberekende rente (renteomslag). De teveel verdeelde rente (renteresultaat) verantwoorden we onder de noemer 'saldo financieringsmiddelen'. Dit is voor 2027 € 1,1 mln. Het bedrag vindt u ook terug in het overzicht bij herkomst van dekkingsmiddelen (2.1.4).

Bij het opstellen van de jaarstukken maken we een verdeling op basis van de werkelijke rentelasten.

Renteschema	Werkelijk 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
De externe rentelasten over de korte en lange financiering	461	589	456
af: De externe rentebaten	494	183	136
Totaal door te rekenen externe rente	*-33*	*406*	*321*
af: De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	0	15	33
af: De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	0	0	0
Saldo aan taakvelden door te rekenen externe rente	*-33*	*391*	*288*
bij: Rente over eigen vermogen	0	0	0
bij: Rente over voorzieningen	84	90	86
De aan taakvelden toe te rekenen rente	*51*	*481*	*374*
De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente	0	1.295	1.510
Renteresultaat op het taakveld treasury (voordelig)	**-51**	**813**	**1.136**

Financiële risiconormen

De kasgeldlimiet en de renterisiconorm vormen belangrijke instrumenten binnen het treasurybeleid van de gemeente Bronckhorst. De kasgeldlimiet beperkt de afhankelijkheid van kortlopende financiering, terwijl de renterisiconorm zorgt voor een evenwichtige spreiding van langlopende leningen en herfinancieringen. Op basis van de huidige meerjarenraming en liquiditeitsprognose verwachten we geen overschrijdingen van deze normen en blijven de treasuryrisico's voor onze gemeente beheersbaar

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is een wettelijk instrument uit de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido) en heeft als doel het renterisico op kortlopende financiering te beperken. De limiet geeft aan hoeveel kortlopende schuld (looptijd korter dan één jaar) een gemeente maximaal mag aantrekken. De norm bedraagt 8,5% van het begrotingstotaal. Deze begrenzing voorkomt dat de gemeente te afhankelijk wordt van kortlopende leningen, waarvan de rente op korte termijn sterk kan fluctueren. Uit de meerjarige liquiditeitsprognose blijkt dat we gedurende de planperiode beschikken over voldoende liquiditeit en tijdig langlopende financiering aantrekken om investeringen te kunnen realiseren. Hierdoor overschrijden we de kasgeldlimiet niet. Wel blijft monitoring noodzakelijk, vooral in jaren met een hoge investeringsomvang zoals 2027 en 2028. Voor deze programmabegroting bedraagt de kasgeldlimiet € 11,4 mln. Met een netto vlottende schuld van 0,7 mln blijven we binnen de limiet en kunnen we nog voor maximaal € 10,7 mln aan kortetermijnleningen aantrekken.

Renterisiconorm

De renterisiconorm is ook opgenomen in de Wet Fido en heeft tot doel te voorkomen dat een gemeente in één jaar een te groot deel van haar leningenportefeuille moet herfinancieren tegen mogelijk ongunstige rentetarieven. De norm bedraagt 20% van het begrotingstotaal.

Bij de berekening van het renterisico wordt gekeken naar:
- aflossingen op bestaande langlopende leningen;
- leningen waarvan de renteherziening binnen één jaar plaatsvindt.

Voor onze gemeente is het uitgangspunt dat nieuwe leningen zoveel mogelijk gespreid worden aangetrokken en dat de aflossingsstructuur van de leningenportefeuille aansluit bij de meerjarige financieringsbehoefte. We weten dat we in de periode 2027-2030 aanvullende financiering nodig hebben voor de dekking van de Investeringsagenda. Door de financiering te spreiden over meerdere jaren, blijft het renterisico beheersbaar en voeldoen we aan de wettelijke renterisiconorm.

Renterisico op vaste schuld	
Schuldrest op 1 januari	6.261
1. renteherziening op vaste schuld	0
2. betaalde aflossingen	717
3. Renterisico op vaste schuld	5.544
Renterisiconorm	
4. begrotingstotaal	134.546
5. het bij ministriële regeling vastgestelde percentage	20%
6. Renterisiconorm	26.909
Toets renterisiconorm	
6. Renterisiconorm	26.909
3. Renterisico op vaste schuld	5.544
Resultaat renterisiconorm (6-3)	**21.365**

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat we in 2027 en in meerjarig perspectief onder de renterisiconorm blijven. We volgen in deze begroting een renterisiconorm van € 25,4 mln, wat overeenkomt met 20% van het de lasten (exclusief reserveringen). Het renterisico ligt op € 19,9 mln en wordt bepaald door de aflossingen op de bestaande leningportefeuille en de nog op te nemen leningen.

2.2.5. Paragraaf Bedrijfsvoering (gewijzigd)

Deze paragraaf vervangt volledig de opgenomen tekst in de 'primaire' programmabegroting 2027.

Inleiding

Een sterke gemeente vraagt om een bedrijfsvoering die op orde is. Bedrijfsvoering gaat in essentie over betrouwbare dienstverlening, zorgvuldig omgaan met publieke middelen en een organisatie die haar werk goed kan doen. We blijven investeren in een professionele, veilige en toekomstbestendige organisatie. Veel van wat er in de bedrijfsvoering gebeurd is going concern. Deze taken vormen de ruggengraat van de dienstverlening aan de samenleving. Er zijn ook bij de bedrijfsvoering ontwikkelingen die niet direct opgenomen zijn in deze begroting, maar wel onze aandacht vragen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de uitvoering van het verwachte Wetsvoorstel versterking waarborgfunctie Algemene wet bestuursrecht of de krapte op de arbeidsmarkt en de invloed die dit heeft op onze strategische personeelsplanning en daarmee indirect op onze inzet.

Wat we hiervoor doen, beschrijven we in deze paragraaf. In deze paragraaf zit bij de Jaarstukken ook altijd de toelichting op de rechtmatigheidsverantwoording.

Strategisch doel

Een professioneel, integraal en toekomstbestendig georganiseerde bedrijfsvoering. Die bijdraagt aan het effectief, doelmatig en samenhangend realiseren van de maatschappelijke opgaven van Bronckhorst.

Beleidskaders

Deze doelstelling komt voort uit onderstaande beleidsdocumenten:

Beleidskaders	Vastgesteld
Visie op dienstverlening en informatievoorziening 2025-2028	2025
Programmaplan Vasthouden & Versterken	2024
HR-visie	2026
Communicatievisie 'Communicatie in en met Bronckhorst. Samen doen we het zo!'	
Financiële verordening gemeente Bronckhorst 2025	2026
Interne controleplan 2026	2025
Normenkader Rechtmatigheid 2026	2026
Toetsingskader Rechtmatigheid 2026	2026
Verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid bestuur 2023	2023

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Wat willen we bereiken?

De gemeente Bronckhorst is een toekomstbestendige organisatie die effectief, wendbaar, inclusief en maatschappelijk betrokken is.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We versterken de strategische personeelsontwikkeling, met aandacht voor eigen expertise, werkdruk, werving, behoud en gerichte inzet van specialistische kennis. We zijn een aantrekkelijke werkgever in de regio. We voeren onze HR-visie uit.

- We voeren ons programma organisatieontwikkeling uit, met aandacht voor inwonersparticipatie.
- We investeren in een professionele en efficiënte bedrijfsvoering met aandacht voor dienstverlening, inkoop, juridische kwaliteit, informatievoorziening, digitale toegankelijkheid en datakwaliteit. Zo versterken we o.a. de rol van inkoop.
- We zijn een aantrekkelijke werkgever met een goede arbeidsmarktpositie. We ondersteunen o.a. activiteitgericht werken.
- We handelen rechtmatig. Dit willen we in de basis goed borgen, daarnaast maken we gebruik van (interne) risicogerichte controles achteraf om eventuele afwijkingen te ontdekken en hiervan te leren.
- We werken effectief en efficiënt aan realisatie van strategische en operationele doelen. Jaarlijks wordt een onderwerp of thema getoetst door onderzoek.
- We werken toe naar een sluitende en realistische meerjarenbegroting voor 2030.
- We voeren met de raad het gesprek over leidende principes voor financiële keuzes, zoals structurele dekking, inzet van incidentele middelen, ondernemend begroten, reserves, risico's, uitvoeringskracht, externe financiering en principes zoals dat de gebruiker betaalt waar dat passend en redelijk is.
- We maken bij nieuwe ambities inzichtelijk wat nodig is aan geld, capaciteit, planning, risico's en structurele dekking.
- We brengen grote investeringsopgaven voor openbare ruimte, wegen, onderwijs huisvesting, sportaccommodaties, maatschappelijk vastgoed en ICT meerjarig in beeld.
- We krijgen meer grip op gemeenschappelijke regelingen door risico's, kostenontwikkeling en bestuurlijke keuzes tijdig met de raad te bespreken.
- We maken financiële informatie bij grote voorstellen begrijpelijker, met aandacht voor kosten, dekking, aannames, risico's, uitvoeringskracht en keuzes die voorliggen.

Waaraan meten we dat we succesvol zijn?

We gebruiken indicatoren om inzicht te krijgen in de mate waarin we onze doelen realiseren. Daarbij geven we de voorkeur aan effectindicatoren die iets zeggen over het maatschappelijk effect van ons handelen. Op deze resultaten hebben we niet altijd volledige invloed, maar met onze inzet streven we ernaar hieraan bij te dragen. Waar effectindicatoren ontbreken, maken we gebruik van prestatie-indicatoren. Deze geven inzicht in de mate waarin de voorgenomen prestaties daadwerkelijk zijn geleverd.

Indicator	Bron	Nulmeting	Doel 2027	Doel 2028	Doel 2029	Doel 2030
Het % ziekteverzuim	Personeelsmonitor gemeenten A&O fonds			niet hoger dan landelijk gemiddelde van gemeenten met 20.000-50.000 inwoners	niet hoger dan landelijk gemiddelde van gemeenten met 20.000-50.000 inwoners	niet hoger dan landelijk gemiddelde van gemeenten met 20.000-50.000 inwoners
Het oordeel van de rechtmatig-heidsverantwoording luidt "rechtmatig"	Rechtmatigheids-verantwoording	nvt	7%	10%		
Minimaal één collegeonderzoek per jaar op efficiëntie en/of effectiviteit	Rapport college-onderzoek	nvt				

Verplichte indicatoren

Overhead	Bron	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Begroot 2026 (incl. wijziging)	Begroot 2027 (herzien)
Formatie (fte per 1.000 inwoners)	Begroting 2027	8,58	8,62	8,51	8,49	8,51
Bezetting (fte per 1.000 inwoners)	Begroting 2027	7,89	7,89	7,95	7,79	8,25
Apparaatskosten (kosten per inwoner)	Begroting 2027	911	903	902	992	1.025
Externe inhuur (kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen)	Begroting 2027	15,9%	15,9%	17,1%	14,2%	13,3%
Overhead (% van totale lasten)	Begroting 2027	11,6%	10,8%	9,6%	10,2%	11,3%

Gegevens vanuit eigen administratie d.d. 27-10-2026

Medewerkers en formatie	fte 2025	fte 2026	fte 2027
Totaal werkzaam (bezetting)	285,5	280,2	297
Vacatureruimte	20,0	25,2	9,4
Totaal	**305,5**	**305,4**	**306,4**

Welke risico's kunnen het bereiken van onze doelen belemmeren?

Risico-oorzaak (Als gevolg van...)	Risicogebeurtenis (bestaat de kans dat...)	Risicogevolg (met als gevolg dat...)	Netto Kans	Totaal: Netto Financieel Maximum	Impact financieel (%)	Impact (overig)
Extern - De economische situatie	Een medewerker fraude pleegt	Financieel - Er financiële schade ontstaat en er kosten optreden voor onderzoek; Niet financieel - Er regionale imagoschade ontstaat	10%	€ 1.000.000	0,73%	5
Organisatie - Nieuwe Loga overeenkomst (Landelijke Overleg Gemeentelijke Arbeidsvoorwaarden)	Loga overeenkomsten een financieel risico met zich mee kunnen brengen	Financieel - De kosten hoger worden	50%	€ 100.000	0,37%	2
Organisatie - Het niet of onvoldoende volgen van de procedure en de (Europese) regels voor aanbesteden van inkoop; Mens - Geen inkoopadvies gevraagd	Er strijdigheid van inkoop en/of aanbesteding met (Europese) regelgeving en/of eigen beleid optreedt	Financieel - Dit leidt tot onrechtmatige inkoop en claims van derden of bezwaar/kort geding benadeelde leverancier of Europese Commissie; Niet financieel - Er regionale imagoschade optreedt bij geen goedkeurende accountantsverklaring	30%	€ 100.000	0,22%	2
Mens - Het onvoldoende vermogen van de medewerkers te signaleren en/of het tot hun taak rekenen de leidinggevende te informeren	Keuzes van het management worden gebaseerd op onjuiste (management) informatie	Financieel - Middelen op de verkeerde zaken worden ingezet	25%	€ 100.000	0,18%	2

2.2.6. Paragraaf Verbonden partijen (ongewijzigd)

Inleiding

We nemen deel in samenwerkingsverbanden waarbij we een bestuurlijke invloed uitoefenen en waaraan we financieel bijdragen. Die heten 'verbonden partijen' in het BBV. We nemen deel in zeven gemeenschappelijke regelingen, zeven bedrijven (vennootschappen en coöperaties) en één vereniging. Daarnaast zijn we aangesloten bij stichtingen en verenigingen vanuit onze ambitie, zoals de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG). Die laatsten staan niet in deze paragraaf, daarvoor betalen we contributie.

In deze paragraaf hebben we geen wijzigingen doorgevoerd. Het is identiek aan de paragraaf van de Programmabegroting 2027-2030 die uw raad op 5 november 2026 heeft vastgesteld.

Gemeenschappelijke regelingen

We nemen deel aan gemeenschappelijke regelingen omdat we verantwoordelijk zijn voor bepaalde taken die we niet zelfstandig kunnen of willen uitvoeren. Soms zijn dit puur uitvoeringstaken (Stadsbank), soms gaat dit samen met beleidsontwikkeling (VNOG) en soms gaat het om regionale taken (Regio Achterhoek). Het bestuur van deze gemeenschappelijke regelingen bestaat uit een afvaardiging van de deelnemers.
De besluitvorming vindt plaats op basis van meerderheidsbesluiten. Met deze constructie dragen we in feite een stuk autonomie, waarvoor wel een eigen verantwoordelijkheid geldt, over aan een samenwerkingsverband. Dit maakt een samenwerkingsverband onafhankelijk.
We nemen deel in zeven gemeenschappelijke regelingen.

Stadsbank Oost Nederland

	Stadsbank Oost Nederland (SON)
Programma	1A Kansrijk (op)groeien
Vestigingsplaats	Enschede
Doelstelling en belang	Begeleiden van huishoudens en mensen met een problematische schuldensituatie en het stabiliseren van hun financiële situatie
Partijen	21 gemeenten in Oost-Nederland (Achterhoek en Twente)
Vertegenwoordiging	Algemeen bestuur: wethouder Daisy van Gils
Risico's	Geen bijzonderheden genoemd
Onderwerpen 2027	Ontwikkeling naar preventie wordt verder opgepakt. De weerstandsratio was afgelopen jaren hoger dan afgesproken wat in 2027 weer besproken wordt, want in de afgelopen jaren kregen we een bedrag terug om de weerstandsratio te laten dalen
Rapportages	Begroting en jaarstukken
Bijdrage op basis van	Aantal huishoudens en bestaat uit de standaard dienstverlening (40%) bijdrage bestaanskosten (53%) en additionele dienstverlening (7%)

Financieel	Jaarstukken 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Bijdrage van Bronckhorst	287	274	287
Bijdrage per inwoner (in €)	7,96	7,63	7,97
Eigen vermogen	2.380	2.366	1.887
Vreemd vermogen	8.759	9.388	8.196
Resultaat	270	75	0

GGD Noord en Oost Gelderland

	GGD Noord en Oost Gelderland
Programma	1B Zorg en ondersteuning
Vestigingsplaats	Warnsveld
Doelstelling en belang	Uitvoering geven aan de taken die vallen onder de Wet Publieke Gezondheid
Partijen	22 gemeenten uit de Achterhoek, Midden IJssel, Oost- en Noord Veluwe
Vertegenwoordiging	Algemeen bestuur: wethouder Hans Puijk
Risico's	Bij overschrijding van het weerstandsvermogen wordt beroep gedaan op het weerstandsvermogen van onze gemeente, wat ook kan leiden tot plaatselijke imagoschade. Voor 2027 heeft de GGD haar weerstandvermogen aangevuld tot 100%
Onderwerpen 2027	Uitvoering geven aan de vier thema's: Vergroten van gelijke kansen op gezondheid voor iedereen, Mentale gezondheid, Gezonde fysieke en sociale leefomgeving en Gezonde leefstijl
Rapportages	Programmabegroting, tussentijdse rapportage zoals Uitgangspuntennota en Jaarstukken
Bijdrage op basis van	Aantal inwoners

Financieel	Jaarstukken 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Bijdrage van Bronckhorst	816	838	900
Bijdrage per inwoner (in €)	22,66	23,34	25,00
Eigen vermogen	3.776	2.050	2.900
Vreemd vermogen	6.295	7.984	6.234
Resultaat	1.184	0	0

Omgevingsdienst Achterhoek

	Omgevingsdienst Achterhoek (ODA)
Programma	2B Energietransitie en klimaatadaptatie
Vestigingsplaats	Doetinchem
Doelstelling en belang	Behandelen van aanvragen voor vergunningen, toetsen van meldingen, toezichts- en handhavingstaken op het gebied van milieu en op verzoek adviseren bij beleidsvoorstellen en projecten
Partijen	De gemeenten Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Doetinchem, Lochem, Montferland, Oost-Gelre, Oude IJsselstreek, Winterswijk, Zutphen en Provincie Gelderland
Vertegenwoordiging	Algemeen bestuur: wethouder Pouwel Inberg
Risico's	Risico op stijgende bijdragen als gevolg van fusie, loonstijgingen, nieuwe wettelijke taken of financiële problem; afhankelijkheid van andere deelnemers aan de gemeenschappelijke regeling bij meerderheid van stemmen; continuiteitsrisico wanneer de taken niet meer uitgevoerd kunnen worden wat gevolgen kan hebben voor dienstverlening en doelstellingen
Onderwerpen 2027	1) Vergunningverlening: zorgvuldig, tijdig en milieukundig sterk; 2) Toezicht en Handhaving: meer risico- en effectgericht; 3) Advies: milieu vroegtijdig meenemen in ruimtelijke ontwikkeling: 4) Robuust Gelders VTH-stelsel en 5) Versterking van de organisatie en voorbereiding op fusie met OD Veluwe
Rapportages	Begroting, tussentijdse rapportage en jaarstukken
Bijdrage op basis van	Afgenomen producten

Financieel	Jaarstukken 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Bijdrage van Bronckhorst	1.692	1.762	2.082
Bijdrage per inwoner (in €)	46,99	49,08	57,85
Eigen vermogen	21	165	487
Vreemd vermogen	6.191	1.514	1.700
Resultaat	-687	0	0

Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers

	Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers (ECAL)
Programma	2C Aantrekkelijke kernen en buitengebied
Vestigingsplaats	Doetinchem
Doelstelling en belang	Wettelijke archieftaken uitvoeren volgens de Archiefwet en overige erfgoedtaken zoals documentatie, onderzoek en publieksdiensten
Partijen	De Achterhoekse gemeenten Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Doetinchem, Montferland, Oost Gelre, Oude IJsselstreek en Winterswijk
Vertegenwoordiging	Algemeen bestuur: burgemeester Patrick van Domburg
Risico's	Autonome kostenstijgingen personeel en energie. Er is tijdelijke dekking van lasten vanuit de Algemene reserve. Aan een structureel dekkingsplan wordt door het bestuur gewerkt
Onderwerpen 2027	Belangrijke thema's zijn Implementeren vernieuwde Archiefwet 2026 (uitbreiding toezichttaak), Doorontwikkeling e-depot (aansluitproject videotulen) en (Bij)scholing op digitaal archiefbeheer (intern en met aangesloten leden)
Rapportages	Begroting en jaarstukken
Bijdrage op basis van	Aantal overgedragen en wettelijk nog over te dragen meters archief, waarvan de prijs per meter voor vier jaar is opgenomen in de meerjarenbegroting ECAL 2026-2030

Financieel	Jaarstukken 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Bijdrage van Bronckhorst	239	318	356
Bijdrage per inwoner (in €)	6,63	8,87	9,89
Eigen vermogen	308	346	377
Vreemd vermogen	272	226	305
Resultaat	217	10	0

Regio Achterhoek

	Regio Achterhoek (RA)
Programma	3A Bestuur en inwonerparticipatie
Vestigingsplaats	Doetinchem
Doelstelling en belang	Invulling geven aan de Achterhoek visie 2030 'Ruimte voor innovatie, groeien in kwaliteit' in samenwerking met de acht gemeenten, de ondernemers en de maatschappelijke organisaties in de Achterhoek
Partijen	De gemeenten Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Doetinchem, Montferland, Oost Gelre, Oude IJsselstreek en Winterswijk
Vertegenwoordiging	Algemeen bestuur: burgemeester Patrick van Domburg. Leden van de board worden nog geworven. Wethouders zijn als (agenda)lid vertegenwoordigd aan de thematafels, afgevaardigden vanuit de raad zitten in de Achterhoek Raad
Risico's	Stijging jaarlijkse inwonerbijdrage in combinatie met terugkomend overschot op de jaarrekening
Onderwerpen 2027	1) Proces nieuwe Achterhoek Visie 2050 opgebouwd uit drie ontwikkellijnen: veerkrachtige samenleving, de economie als stuwende kracht en de regio in balans en 2) Uitwerking regioplan Nationaal Programma Vitale Regio's
Rapportages	Begroting, bestuursrapportages en jaarstukken
Bijdrage op basis van	Aantal inwoners

Financieel	Jaarstukken 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Bijdrage van Bronckhorst	266	297	309
Bijdrage per inwoner (in €)	7,38	8,27	8,58
Eigen vermogen	6.407	5.648	5.539
Vreemd vermogen	32.111	10.186	7.755
Resultaat	390	0	0

Veiligheidsregio Noord en Oost Gelderland (VNOG)

	Veiligheidsregio Noord en Oost Gelderland (VNOG)
Programma	3B Veiligheid en dienstverlening
Vestigingsplaats	Apeldoorn
Doelstelling en belang	Voorkomen en bestrijden van rampen en incidenten. Deze taken zijn verankerd in de Wet veiligheidsregio's
Partijen	22 gemeenten uit de Achterhoek, Midden IJssel, Oost- en Noord Veluwe
Vertegenwoordiging	Algemeen bestuur: burgemeester Patrick van Domburg
Risico's	Hogere prijzen en toenemende kosten, financiële buffer wordt kleiner, veel incidenten of langdurige crises die inzet van de organisatie vragen, afhankelijkheid van rijksmiddelen bij de weerbaarheidsopgave
Onderwerpen 2027	Uitvoering geven aan de vijf thema's: Voorkomen, beperken en bestrijden van incidenten, rampen en (langdurige) crises, Zelfredzaam en risicobewust, Vakbekwaam en deskundig, Sterke informatiepositie en Een gezonde financiële basis en betrokken medewerkers
Rapportages	Begroting, tussentijdse rapportage en jaarstukken
Bijdrage op basis van	Volgens verdeelmodel van de gemeenschappelijke regeling VNOG (in 2025 voor vier jaar geactualiseerd voor periode 2025-2028)

Financieel	Jaarstukken 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Bijdrage van Bronckhorst	2.558	2.648	2.844
Bijdrage per inwoner (in €)	71,03	73,77	79,03
Eigen vermogen	26.893	26.894	24.423
Vreemd vermogen	48.066	48.066	89.950
Resultaat	1.342	0	0

GBTwente

	GBTwente
Programma	3C Bedrijfsvoering
Vestigingsplaats	Hengelo (Overijssel)
Doelstelling en belang	Uitvoering wettelijke taken voor de Wet WOZ en de heffing en invordering van gemeentelijke belastingen.
Partijen	De gemeenten Almelo, Borne, Enschede, Haaksbergen, Hengelo, Losser, Oldenzaal, Twenterand, Berkelland en Bronckhorst
Vertegenwoordiging	Algemeen bestuur: wethouder Hans Puijk
Risico's	Informatiebeveiliging en beheer van data
Onderwerpen 2027	Investeren in de kwaliteit van de dienstverlening van waarderen, heffen en innen door te borgen dat medewerkers vakbekwaam blijven. Met vernieuwde ICT-toepassingen processen zo efficiënt mogelijk laten verlopen. De focus ligt op uitlegbaarheid van de dienstverlening en op participatie van inwoners. Ook vinden er voorbereidingen plaats om te voldoen aan de NIS2/BIO2.0 en de nieuwe AI-verordening
Rapportages	Begroting, bestuursrapportages en jaarstukken
Bijdrage op basis van	Vaste kosten volgens inwoneraantal en variabele kosten volgens afgenomen producten

Financieel	Jaarstukken 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Bijdrage van Bronckhorst	0	981	1.062
Bijdrage per inwoner (in €)	n.v.t	27,33	29,51
Eigen vermogen	n.v.t	1.008	1.004
Vreemd vermogen	n.v.t	9.601	9.366
Resultaat	n.v.t	59	0

Vennootschappen en coöperaties

We nemen deel in bedrijven als aandeelhouder. We kunnen invloed uitoefenen via de vergadering van aandeelhouders. We hebben aandelen in zeven ondernemingen, waarbij we bij twee dividend ontvingen (Alliander en BNG).

Amphion

	Amphion Cultuurbedrijf N.V.
Programma	1C Leefbare en gezonde kernen
Vestigingsplaats	Doetinchem
Doelstelling en belang	Bevorderen van de kwaliteit en de toegankelijkheid van cultuurpresentatie, cultuurparticipatie en cultuureducatie en alles al wat hiermee rechtstreeks of zijdelings verband houdt
Partijen	De gemeenten Doetinchem, Bronckhorst, Montferland en Oude IJsselstreek
Vertegenwoordiging	In de raad van Commissarissen hebben geen bestuurders van aandeelhoudende gemeenten zitting. Aandeelhoudersvergadering: wethouder Hans Puijk
Risico's	Waarde van het pand en bij liquidatie van het bedrijf verlies van de waarde van de aandelenportefeuille. Aandeelhouders zijn niet verplicht tot het doen van een financiële compensatie, waardoor het risico zeer beperkt is
Onderwerpen 2027	Geen bijzonderheden
Rapportages	Begroting, bestuursrapportages en jaarstukken

Financieel	Jaarstukken 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Aantal aandelen	42	42	42
Nominale waarde totaal	19	19	19
Ontvangen dividend	0	0	0
Bedrag per inwoner (in €)	0,00	0,00	0,00

Leisurelands

	LeisureLands
Programma	2A Wonen en werken
Vestigingsplaats	Arnhem
Doelstelling en belang	Recreatieplassen ondersteunen in samenwerking met regiogemeenten vrijetijdseconomie.
Partijen	Er zijn 21 gemeenten aandeelhouder. Dit zijn de zeven Achterhoekse gemeenten en zes omliggende gemeenten die samen het voormalige Recreatieschap Achterhoek en Liemers (RAL) vormden en acht gemeenten gelegen in de rest van Gelderland en Limburg. Onze deelname beperkt zich tot een aandelenbezit, ontstaan uit een historische situatie en als steun richting de Achterhoekse plasgemeenten. Van de 196.707 aandelen zijn er 1.310 in ons bezit
Vertegenwoordiging	Portefeuillehoudersoverleg Vrijetijdseconomie Achterhoek (POHO VE): burgemeester Patrick van Domburg en die heeft gemeente Berkelland gemachtigd om het POHO VE te vertegenwoordigen
Risico's	De risico's zijn beperkt. De basis blijft dat aan de aandeelhouders bij mogelijke tekorten in de toekomst niet om een bijdrage wordt gevraagd. LeisureLands is op dit moment een financieel gezonde organisatie met een eigen vermogen
Onderwerpen 2027	Geen bijzonderheden
Rapportages	Jaarstukken

Financieel	Jaarstukken 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Aantal aandelen	1.310	1.310	1.310
Nominale waarde totaal	1.310	1.310	1.310
Ontvangen dividend	0	0	0
Bedrag per inwoner (in €)	0,00	0,00	0,00

Achterhoekse Groene Energie Maatschappij

	Coöperatieve Achterhoekse Groene Energie Maatschappij (AGEM)
Programma	2B Energietransitie en klimaatadaptatie
Vestigingsplaats	Doetinchem
Doelstelling en belang	Opwekking van duurzame energie in de Achterhoek aanjagen (energietransitie) en daarmee ook geld en werkgelegenheid in de Achterhoek houden
Partijen	Van de Agem Energie Experts BV (voorheen AGEM Holding) zijn acht Achterhoekse gemeenten lid. Die zijn via de energiecoöperatie 100% aandeelhouder van Coöperatie Energieloket Achterhoek en Agem Gemeentelijke Energieloket. Daarnaast is er in 2023 een Stichting Aandelenbezit Agem Energie Experts en een Stichting Vrijwilligers Anders Omgaan met Energie opgericht

	Coöperatieve Achterhoekse Groene Energie Maatschappij (AGEM)
Vertegenwoordiging	Aandeelhoudersvergadering: wethouder Robbert van Velsen
Risico's	Wanneer het verdienmodel van Agem onvoldoende tot resultaten leidt en Agem stopt, gaat de startinbreng van € 105.353 verloren
Onderwerpen 2027	Geen bijzonderheden
Rapportages	Begroting, jaarplan en jaarstukken

Financieel	Jaarstukken 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Aantal aandelen	n.v.t	n.v.t	n.v.t
Nominale waarde totaal	0	0	0
Ontvangen dividend	0	0	0
Bedrag per inwoner (in €)	0,00	0,00	0,00

Er is geen sprake van aandelen

Circulus BV

	Circulus BV
Programma	2C Aantrekkelijke kernen en buitengebied
Vestigingsplaats	Apeldoorn
Doelstelling en belang	Inzamelen en verwerken van huishoudelijk afval
Partijen	De gemeenten Apeldoorn, Epe, Deventer, Brummen, Doesburg, Lochem, Zutphen, Westervoort, Duiven, Bronckhorst en Voorst
Vertegenwoordiging	Aandeelhoudersvergadering: wethouder Hans Puijk Portefeuillehoudersoverleg: wethouder Pouwel Inberg
Risico's	Geen bijzonderheden
Onderwerpen 2027	Op de agenda staat de Governance, met name de verdeling van bevoegdheden (tussen AVA en RvC). Verder wordt van de DVO beschrijving van de dienstverlening geactualiseerd en sluiten tarieven en de kwartaalrapportages beter op elkaar aan.
Rapportages	Begroting, jaarrekening, kwartaalraportages

Financieel	Jaarstukken 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Aantal aandelen	773	773	773
Nominale waarde totaal	1	1	1
Ontvangen dividend	0	0	0
Bedrag per inwoner (in €)	0,00	0,00	0,00

Alliander

	Alliander
Programma	3C Bedrijfsvoering
Vestigingsplaats	Arnhem
Doelstelling en belang	Het ontwikkelen en beheren van energienetten waardoor huishoudens en bedrijven elektriciteit, gas en warmte ontvangen (wettelijke taak). Ondersteunen van de samenleving bij de energietransitie.
Partijen	De provincies Gelderland en Noord-Holland, BV Falcon en gemeente Amsterdam hebben samen 75% van de aandelen in bezit. Het overige deel is in bezit van 55 andere gemeentelijke aandeelhouders
Vertegenwoordiging	Aandeelhoudersvergadering: wethouder Hans Puijk Portefeuillehoudersoverleg: wethouder Robbert van Velsen
Risico's	Geopolitieke instabiliteit, capaciteitskrapte en stikstofrestricties beïnvloeden de productiedoelen; Schaarste aan mensen, materialen, middelen en ruimte
Onderwerpen 2027	Het doel is om iedereen in 2030 een passende oplossing te bieden in een betaalbaar en betrouwbaar energiesysteem. Prioriteit hierbij hebben: - Het verder opschalen van verzwaring en uitbreiding van netten; - Het flexibiliseren van het electriciteitsnet; - Het verder verbeteren van communicatie met klanten en partners in het energiesysteem
Rapportages	Begroting, tussentijdse rapportages en jaarstukken

Financieel	Jaarstukken 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Aantal aandelen	539.969	539.969	588.226
Nominale waarde totaal	2.700	2.700	2.941
Ontvangen dividend	378	400	400
Bedrag per inwoner (in €)	10,50	11,14	11,11

Bank Nederlandse Gemeenten

	Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)
Programma	3C Bedrijfsvoering
Vestigingsplaats	Den Haag
Doelstelling en belang	Het versterken van maatschappelijke organisaties met financiële slagkracht bij hun sociale en duurzame initiatieven.
Partijen	De Staat heeft 50% van de aandelen, de andere 50% is in handen van gemeenten, provincies en een hoogheemraadschap
Vertegenwoordiging	Aandeelhoudersvergadering: wethouder Hans Puijk
Risico's	Geopolitieke instabiliteit; negatieve effecten van klimaat, maatschappij en bestuur op de financiële prestaties, continuïteit en reputatie van de bank; kredietrisico; schommelingen in marktprijzen; liquiditeitsrisco; operationeel risico.
Onderwerpen 2027	Beschikbaarheid en continuïteit van betaalbare financiering voor de publieke sector blijft onveranderd de kern. Extra maatschappelijke meerwaarde wordt gerealiseerd door focus op het versnellen van de betaalbare energietransitie, het oplossen van het tekort aan sociale en middenhuurwoningen en het verduurzamen van maatschappelijk vastgoed
Rapportages	Begroting, tussentijdse rapportages en jaarstukken

Financieel	Jaarstukken 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Aantal aandelen	72.384	72.384	72.384
Nominale waarde totaal	181	181	181
Ontvangen dividend	154	102	180
Bedrag per inwoner (in €)	4,29	2,84	5,00

Vitens

	Vitens
Programma	3C Bedrijfsvoering
Vestigingsplaats	Den Haag
Doelstelling en belang	Het winnen, zuiveren en leveren van drinkwater.
Partijen	Gemeenten en provincies (in totaal 111 aandeelhouders)
Vertegenwoordiging	Aandeelhoudersvergadering: wethouder Hans Puijk
Risico's	Klimaatimpact; bestuurlijke, technische en financiële maakbaarheid van infrastructuur; cybersecurity; arbeidsmarktkrapte; drukte in de ondergrond
Onderwerpen 2027	1) De maakbaarheid vergroten: het borgen van drinkwaterlevering, ook onder toenemende schaarste en ruimtedruk; 2) De weerbaarheid versterken: het vermogen om schokken op te vangen binnen kritieke functies, assets, ketens en systemen; 3) De organisatiekracht verbeteren: het vergroten van voorspelbaarheid, integraliteit en professionaliteit in de sturing en uitvoering
Rapportages	Begroting, tussentijdse rapportages en jaarstukken

Financieel	Jaarstukken 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Aantal aandelen	21.362	21.362	21.362
Nominale waarde totaal	21	21	21
Ontvangen dividend	0	0	0
Bedrag per inwoner (in €)	0,00	0,00	0,00

Stichtingen en verenigingen

We nemen zowel bestuurlijk als financieel deel in één stichting. We zijn niet wettelijk verplicht deel te nemen en de bijdrage kent geen verplichtend karakter. We doen hierin vrijwillig mee vanuit ambitie.

Euregio

	Euregio
Programma	3A Bestuur en inwonerparticipatie
Vestigingsplaats	Gronau (Dld)
Doelstelling en belang	Grensoverschrijdende samenwerking bevorderen, ondersteunen en coördineren. Een belangrijke taak is coördinatie van Europese en grensoverschrijdende subsidies (Interreg-programma)
Partijen	Gemeenten in Nederland (Oost-Gelderland en Twente) en Duitsland (Kreis Borken e.o.)
Vertegenwoordiging	De Euregioraad kent 84 leden. De leden worden benoemd op basis van een politiek-regionale verdeelsleutel. Daarbij wordt binnen het Duitse en Nederlandse gebied rekening gehouden met de bevolkingscijfers. De in de Euregioraad vertegenwoordigde partijen vormen grensoverschrijdende fracties. Vanuit Bronckhorst zijn Martin Fröberg (wethouder) en Levi Eelderink en Marja Berenschot (raadsleden) afgevaardigd
Risico's	Geen bijzonderheden
Onderwerpen 2027	Duurzame ruimtelijke ontwikkeling, Economie & arbeidsmarkt en Maatschappelijke ontwikkeling
Rapportages	Begroting en jaarstukken
Bijdrage op basis van	Aantal inwoners

Financieel	Jaarstukken 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Bijdrage van Bronckhorst	10	11	11
Bijdrage per inwoner (in €)	0,29	0,29	0,29
Eigen vermogen	n.b.	n.b.	n.b.
Vreemd vermogen	n.b.	n.b.	n.b.
Resultaat	n.b.	n.b.	n.b.

Uitgaven voor verbonden partijen

Voor het toezicht verzamelt de provincie bij de gemeenten in hun gebied informatie over de samenwerkingspartners. Zo kan zij zien waar voor onze gemeente dan het geld naartoe gaat en waarom we met deze partijen samenwerken. Het helpt ons om duidelijk te maken wat we samen willen bereiken en hoe we dat doen.

Bijdragen samenwerkingsverbanden	Jaarstukken 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
1A Stadsbank Oost-Nederland	287	274	287	297	308	320
1B Gemeentelijke Gezondheidsdienst NOG	816	838	900	917	952	989
2B Omgevingsdienst Achterhoek	1.692	1.762	2.082	2.082	2.022	2.022
2C Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers	239	318	356	375	407	428
3A Regio Achterhoek	266	297	309	322	337	352
3B Veiligheidsregio NOG	2.558	2.648	2.844	2.913	2.914	2.936
GBTwente (div.)	0	981	1.062	1.062	1.062	1.062
Totale uitgaven samenwerkingsverbanden	**5.858**	**7.118**	**7.839**	**7.967**	**8.002**	**8.109**

2.2.7. Paragraaf Grondbeleid (ongewijzigd)

Inleiding

In deze paragraaf leest u hoe ons grondbeleid bijdraagt aan de doelen van deelprogramma 2A Wonen en werken binnen programma 2 Leefomgeving(2.1.2). Ook beschrijven we de beleidsuitgangspunten en winstneming voor de grondexploitaties in relatie tot financiële risico's.

In deze paragraaf hebben we geen wijzigingen doorgevoerd. Het is identiek aan de paragraaf van de Programmabegroting 2027-2030 die uw raad op 5 november 2026 heeft vastgesteld.

Visie grondbeleid

Ons grondbeleid is een middel om andere gemeentelijke programma's te ondersteunen. Op 23 februari 2023 stelde uw raad de Nota Grondbeleid vast. We kozen voor sturend grondbeleid en een actievere rol in gebieds- en locatieontwikkelingen. Dit betekent dat, als het nodig is, we grond en gebouwen kopen, bouwrijp maken en doorverkopen.
Door voorzichtig te ramen, efficiënt te werken en risico's in te schatten en te kwantificeren houden we controle over toekomstige ontwikkelingen. Waar mogelijk dekken we de kosten uit de verkoopopbrengst. Wanneer we kiezen voor aankoop brengt dat investeringen en risico's met zich mee, zoals rente- en kostenstijgingen en vertraagde verkoop van kavels. Tegelijkertijd stelt het ons in staat om een bijdrage te leveren om bijvoorbeeld betaalbare woningen te realiseren. Deze ambitie legt echter druk op de kostendekkendheid van gemeentelijke grondexploitaties.
Deze actieve houding sluit ook aan op het onlangs gesloten coalitieakkoord 2026-2030 'Dichtbij, Duidelijk, Durven' waarin we aangeven dat de gemeente nadrukkelijk regie wil voeren bij sociale huisvesting en bij het ruimte bieden aan de bedrijvigheid in Bronckhorst.

Sturend grondbeleid

Onze ambitie is 1.700 tot 2.200 nieuwe woningen te bouwen voor 2035 (Woonvisie 2025-2035). Voor bedrijven is er een uitbreiding van 12 hectare netto gepland tot 2030 (Regionaal Programma Werklocaties 2024-2028). Voor de periode tot 2040 gaan we uit van een ruimtebehoefte van 16 tot 28 hectare netto, afhankelijk van het scenario voor economische groei (laag versus hoog) zoals deze door het Economisch Bureau voor de Bouw (EIB) wordt ingeschat. Op basis van een in november 2025 vastgesteld haalbaarheidsonderzoek zijn we gestart met de ontwikkelfase voor drie werklocaties in Steenderen, Hengelo en Zelhem. Hierbij maken we per locatie een concreet ontwikkelplan waarbij we als gemeente duidelijk een regierol vervullen. Ook hierbij past een actief sturend grondbeleid.

Actief grondbeleid

Bij een actief grondbeleid ontwikkelt de gemeente zelf haar gronden. Zij is dan opdrachtgevend eigenaar; gronden worden aangekocht, bouwrijp gemaakt, verkavelt en verkocht. De kosten daarvan verhaalt de gemeente bij gronduitgifte. Bij een winstgevende grondexploitatie komt het resultaat ten goede aan de gemeenschap. Deze winst kan onder meer worden gebruikt om verlieslatende exploitaties af te dekken. Actief grondbeleid betekent maximale regie op een ontwikkeling maar brengt ook hogere risico's met zich mee. Het actieve grondbeleid verantwoorden we jaarlijks in de Meerjaren Prognose Ontwikkellocaties (MPO).
Bij de prognoses grondexploitaties geven we op hoofdlijnen financieel inzicht in de locaties waarop onze gemeente actief grondbeleid voert en waarbij grondexploitaties zijn vastgesteld. Bij de hierna genoemde ontwikkelingen is ook sprake van actief grondbeleid, maar zijn er nog geen grondexploitaties vastgesteld.

Bronkhorsterweg Steenderen

In Steenderen werken we aan onze uitbreidingslocatie op de locatie Bronkhorsterweg. Het plangebied is circa drie hectare groot. We hebben een strategische grondaankoop gedaan van bijna één hectare. Aankoop gaf ons een strategische positie in het plangebied om met de (toekomstige) eigenaar van het resterende gebied van twee hectare in gesprek te gaan over deze ontwikkeling. Dit heeft geleid tot een samenwerkingsovereenkomst met een ontwikkelaar. Op basis van deze samenwerking werken we een gezamenlijk stedenbouwkundig plan uit wat we in nauw overleg met de omwonenden doen. Naar verwachting kunnen we begin 2027 overgaan tot het vaststellen van een grondexploitatie en kunnen we vanaf dan het plan verder ontwikkelen.

Stikkenweg 21 in Zelhem

Door het vestigen van voorkeursrecht (raadsbesluit 5-2-2026) willen we een grondpositie verwerven om deze in te zetten voor scenario-uitwerkingen rond de Schuifpuzzel Zelhem. Op deze wijze houden we regie op de ontwikkeling waarbij verschillende functies in integraliteit kunnen worden gerealiseerd. De gedachte functie voor de locatie is een mix van bedrijventerrein, natuur en sport met bijbehorende functies waaronder verkeer, parkeervoorzieningen, waterberging en groen. Momenteel werken we aan deze schuifpuzzel waarbij we gesprekken met de huidige grondeigenaar voeren voor een mogelijke aankoop.



Percelen Oude Zutphenseweg Vorden

Op 17 maart 2026 kochten we grond aan rond de Oude Zutphenseweg. Het perceel ligt ingeklemd tussen de Oude Zutphenseweg, Hamelandweg en Wildenborchseweg en in gebruik als landbouwgrond. De aankoop stelt ons als gemeente in staat om de verkeerssituatie nabij zwem- en recreatiebad In de Dennen en sportpark van VV Vorden te verbeteren. Daarnaast ontstaan kansen om VV Vorden te faciliteren in hun wens om een

vierde veld te realiseren. Plannen voor het gebied worden nog uitgewerkt, in afstemming met belanghebbenden.

Faciliterend grondbeleid

Naast een actief grondbeleid waarbij de gemeente zelf gronden ontwikkelt en kosten verhaalt bij gronduitgifte, kent de gemeente ook een faciliterend grondbeleid. Daarbij nemen derden de grondexploitatie voor hun rekening en daarmee de risico's. De kosten die we maken voor deze plannen verhalen we op de ontwikkelende partij. Dit zijn overwegend kosten voor begeleiding, toetsing van plannen, onderzoeken en toezicht tijdens de uitvoering. Daarnaast verhalen we ook kosten voor planschade, bijdragen aan bovenwijkse voorzieningen en ruimtelijke ontwikkelingen.
Voorbeelden van faciliterende projecten in Bronckhorst zijn onder meer Tuinderij Baak, Hiddinksweide Hengelo, Mispelkamp Vorden en het Witte Paard Zelhem. In de jaarlijkse MPO informeren we uw raad op hoofdlijnen over de stand van zaken en de voortgang. In een programmabegroting informeren we hierover bij deelprogramma 2A Wonen en werken (2.1.2).

Financiering grondbeleid

Een deel van onze kosten dekken we via de leges. Kosten buiten de leges verhalen we door een anterieure overeenkomst (privaatrechtelijk spoor) te sluiten met een initiatiefnemer. Met de Omgevingswet is het kostenverhaal geïntegreerd in het omgevingsplan, projectbesluit of omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit. Of we actief of faciliterend grondbeleid voeren, verschilt per project. We kiezen per project de beste vorm van grondbeleid om de ruimtelijke doelstellingen te halen.

Uitvoering grondbeleid

We hanteren marktconforme prijzen bij de uitgifte van grond. Jaarlijks stellen we daarvoor de grondprijzenbrief vast.

Nieuwe nota kostenverhaal

We stellen een nieuwe Nota Kostenverhaal Ruimtelijke Investeringen op, ter vervanging van de Nota Bovenwijkse Voorzieningen die dateert uit 2023. Hoewel dit geen verplichting is binnen de Omgevingswet, verhoogt de nieuwe nota de transparantie en het inzicht van hoe onze gemeente omgaat met het verhalen van haar kosten bij gebiedsontwikkelingen.

Handleiding/werkproces gronduitgiftebeleid

Met betrekking tot de uitgifte van gronden, dit kan ondermeer verkoop, pacht of verhuur zijn, werken we aan de hand van een handleiding/werkproces gronduitgiftebeleid.

Organisatie en budget

We vragen jaarlijks een onafhankelijk adviesbureau om een advies over de te hanteren rekenparameters voor het doorrekenen van onze grondexploitaties en de actualisatie van de MPO.

Prognoses grondexploitatie

In artikel 16 lid c BBV is opgenomen dat de paragraaf grondbeleid een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie moet bevatten. Wanneer deze prognose is samengesteld uit positieve en negatieve grondexploitaties, dan is het van belang dat de verwachte resultaten voor alle grondexploitaties op eenzelfde wijze worden berekend. Dit gebeurt op basis van de 'netto contante waarde' methode. De voorschriften zeggen ook dat de resultaten op eindwaarde dienen te worden gepresenteerd, waarbij ook wordt aangegeven wat de verwachte einddatum van de exploitatie is.

Grondexploitaties

We stellen jaarlijks een MPO op dat in de toekomst wordt uitgebreid. Het MPO bevat de uitgangspunten, het programma, de resultaten, financiën en risico's van de lopende grondexploitaties. In november 2025 heeft uw raad de MPO 2026 vastgesteld, inclusief de volgende grondexploitaties:

1. Industriepark Zelhem (herziening);
2. CPO Hummelo;
3. Tarwestraat Halle;
4. Wethouder Campermanstraat Toldijk;
5. Kerkhofweg Steenderen;
6. Ludger Wichmond;
7. Magnoliaweg Zelhem.

In de raadsvergadering van juni 2026 is daar de locatie Stokhorsterpark aan toegevoegd. Ook dit project loopt de komende jaren mee in de MPO.

De vastgestelde grondexploitaties vormen het kader om projecten te realiseren. Ze voorspellen de te verwachten kosten en opbrengsten en het financiële eindresultaat. We actualiseren de grondexploitaties jaarlijks en bieden deze ter goedkeuring aan uw raad aan bij de vaststelling van het MPO.
Over onze grondexploitaties kan worden gesteld dat er sprake is van een mix van positieve en negatieve grondexploitaties. De resultaten van de grondexploitaties zijn voor het laatst herzien per 1 januari 2026. Vervolgens verwerken we deze in de MPO 2026 die op 27 november 2025 door uw raad is vastgesteld. Aangezien de afzonderlijke grondexploitaties een verschillende einddatum kennen, zijn de resultaten per datum 1 januari 2026 contant gemaakt. Hierdoor worden de resultaten onderling goed vergelijkbaar. Het vergelijken van resultaten van projecten met verschillende einddata is niet zinvol.
Deze resultaten zien er als volgt uit:

Project	Eindwaarde	Per	Contante waarde 1-1-2026
Tarwestraat Halle	30	31-12-2026	29
Industriepark Zelhem	-630	31-12-2027	-606
Kerkhofweg Steenderen	36	31-12-2027	35
Ludger Wichmond	348	31-12-2027	334
Magnoliaweg Zelhem	-488	31-12-2027	-460
CPO Hummelo	69	31-12-2026	68
Weth. Campermanstr. Toldijk	85	31-12-2026	83
Zelhem het Loo	-279	31-12-2029	-258
			-775

Bovenstaande tabel heeft alleen betrekking op de actieve grondexploitaties van onze gemeente. Voor de faciliterende projecten ligt de grondexploitatie bij de ontwikkelaar/ initiatiefnemer waarin we geen inzicht hebben. Overigens geldt hierbij wel, dat als de gemeente kosten maakt voor faciliterende projecten, deze kosten worden verhaald op de initiatiefnemer.
Het project Zelhem Het Loo wordt in samenwerking uitgevoerd met een ontwikkelaar. Dit gebeurt op basis van een in 2024 gesloten samenwerkingsovereenkomst. Bovenstaande cijfers hebben uitsluitend betrekking op het gemeentelijke deel van de ontwikkeling. Voor de andere projecten is onze gemeente geheel risicodragend.

De ontwikkeling in de budgetten

Het MPO 2026 is onder geheimhouding vastgesteld in de raadsvergadering van 27 november 2025. Eén en ander gebaseerd op artikel 87 van de Gemeentewet, in samenhang met artikel 58.1, tweede lid, sub b van de Wet open overheid (economische of financiële belangen van het bestuursorgaan). Dat gold ook voor het bijbehorende raadsvoorstel. Daarom beperken we ons in deze (openbare) paragraaf uitsluitend tot de (verplichte informatie) over de verwachte resultaten van de grondexploitaties.

Winstneming en risico's

Winstneming en verliesvoorziening

Op basis van de geactualiseerde grondexploitaties bepalen we de (tussentijdse) winstneming en de hoogte van de verliesvoorziening. Waar nodig worden winstnemingen en verliesvoorzieningen aangepast. We storten tussentijdse winstnemingen in de Algemene reserve. De dekking van de verliesvoorziening komt ten laste van de reguliere exploitatiebegroting van het betreffende jaar of ten laste van reserves waarbij getoetst wordt of die reserves niet beneden het vereiste minimum terecht komen. Deze werkwijze is volgens de beleidsregel in de Nota Grondbeleid 2023-2026. We passen, indien nodig, de ramingen van de te verwachten lasten en baten aan.

Winstneming

Het voorzichtigheidsbeginsel in het BBV stelt dat winst pas gerealiseerd mag worden als daar voldoende zekerheid over bestaat. Dit betekent niet dat we de winst pas bij afsluiting van de grondexploitatie nemen. We gebruiken voor winstneming de Percentage of Completion methode (POC). Naar rato van de verkochte gronden en gerealiseerde kosten en opbrengsten, kunnen we tussentijds winst nemen op basis van de eindwaarde.

Verliesvoorziening

Volgens het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) moet er naar rato van het geraamde tekort een voorziening worden getroffen.

Reserves en risico’s

Mee- en tegenvallers bij de uitvoering van het grondbeleid komen in beginsel ten gunste of ten laste van de Algemene reserve. Echter, met het oog op de subsidieregeling van het rijk voor de zgn. Realisatiestimulans werd bij de Jaarstukken 2025 (raadsbesluit 9-7-2026) een nieuwe reserve gevormd. Dit is de bestemmingsreserve Realisatiestimulans woningbouw/grondexploitaties en is bestemd voor de versnelling van woningbouw en kan worden ingezet ter ondersteuning van grondexploitaties en andere maatregelen die bijdragen

aan het realiseren van de woningbouwopgave. De reserve voeden we met de ontvangen rijksmiddelen voor de realisatiestimulans.

Risicomanagement grondexploitatie

Het exploiteren van bouwgronden brengt risico's met zich mee, vooral bij projecten met een lange looptijd of hoge voorinvesteringen. Kosten en opbrengsten zijn schattingen. Vertraging door bezwaarprocedures, netcongestie of veranderende marktomstandigheden zijn reële risico's. We beheersen deze risico's actief door continu de uitgangspunten van de grondexploitatie te monitoren en bij te stellen indien nodig. We hebben realtime inzicht in de kosten ten opzichte van de begroting om financiële risico's te beheersen en projecten binnen budget te houden. Risicobeheersing bespreken we standaard in projectgroep overleggen. We leggen overleggen tussen de projectleider en wethouder(s) vast.
We schatten de onderdelen van de grondexploitatie zo realistisch mogelijk in. De hoogte van het gekwantificeerde risicoprofiel nemen we mee in de gemeentebrede weerstandscapaciteit waarover in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing (2.2.2) inzicht wordt verschaft.

2.2.8. Paragraaf Wet open overheid (ongewijzigd)

In deze paragraaf hebben we geen wijzigingen doorgevoerd. Het is identiek aan de paragraaf van de Programmabegroting 2027-2030 die uw raad op 5 november 2026 heeft vastgesteld.

Inleiding
Sinds 1 mei 2022 geldt de Wet open overheid (Woo). Het doel van deze wet is om overheidsinformatie beter toegankelijk te maken voor inwoners, bedrijven en andere belanghebbenden. Artikel 3.5 van de Woo verplicht bestuursorganen om in de begroting aandacht te besteden aan hun plannen voor de uitvoering van de wet en hierover jaarlijks verantwoording af te leggen. Deze openbaarheidsparagraaf beschrijft hoe invulling is gegeven aan deze verplichting.
De gemeente Bronckhorst wil een toegankelijke en transparante overheid zijn, die inwoners actief informeert en betrekt bij het gemeentelijk bestuur. Daarom zorgen we ervoor dat inwoners gemakkelijker kunnen vinden welke besluiten we nemen en dat we open en transparant zijn over hoe een besluit tot stand is gekomen.

Actieve openbaarmaking – *verdere implementatie en reguliere werkprocessen*
In de afgelopen jaren hebben we veel aandacht besteed aan open en transparant werken. In 2027 vervolgen we deze aanpak. We maken actieve openbaarmaking steeds meer onderdeel van onze dagelijkse werkzaamheden. De opgedane ervaringen gebruiken we om processen verder te verbeteren en de organisatie voor te bereiden op toekomstige verplichtingen binnen de Woo.

De wet schrijft voor dat verschillende soorten informatie gefaseerd openbaar worden gemaakt. Voor een aantal categorieën gelden al verplichtingen. Voor andere categorieën is nog niet bekend wanneer deze landelijk ingaan. Waar mogelijk lopen we hier alvast op vooruit. Zo doen we ervaring op en zijn we goed voorbereid op toekomstige ontwikkelingen.

Naast de wettelijke verplichtingen voor actieve openbaarmaking willen we ook nadrukkelijker invulling geven aan de inspanningsverplichtingen van de Woo. Dat betekent dat inwoners niet altijd eerst een verzoek hoeven in te dienen om informatie te ontvangen. We onderzoeken welke informatie voor inwoners en andere belanghebbenden waardevol is en actief gedeeld kan worden. Daarmee maken we ons werk inzichtelijker en vergroten we de betrokkenheid van inwoners bij het gemeentebestuur. Om dit makkelijker te maken, oriënteren we ons op een nieuw platform voor actieve openbaarmaking. Dit platform moet helpen bij het zoeken, anonimiseren en publiceren van documenten.

Passieve openbaarmaking – *zorgvuldige en tijdige afhandeling*
We blijven ons inzetten voor zorgvuldige en tijdige afhandeling van Woo-verzoeken. We hebben onze werkwijze onderzocht en gekeken waar we deze verder kunnen verbeteren. We besteden extra aandacht aan een goede samenwerking tussen betrokken collega's en aan duidelijke werkprocessen. Zo kunnen we verzoeken efficiënt behandelen, terwijl we vertrouwelijke informatie en persoonsgegevens goed blijven beschermen.

Een open overheid vraagt ook om kennis en bewustwording. Daarom blijven we investeren in voorlichting, training en ondersteuning van medewerkers en bestuurders. Zo zorgen we ervoor dat openheid en transparantie een vanzelfsprekend onderdeel blijft in het dagelijks werk.

Informatiehuishouding – *zaakgericht werken*

Een goede informatiehuishouding vormt de basis voor een open overheid. Daarom verbeteren we onze digitale systemen en processen voortdurend. We registreren en beheren informatie vanaf het moment dat deze ontstaat. Hierdoor kunnen we informatie makkelijker terugvinden, openbaar maken en gebruiken bij de afhandeling van Woo-verzoeken. Zo werken we aan een toekomstbestendige informatiehuishouding die past bij de eisen van de Woo en bij onze ambitie om een open en toegankelijke gemeente te zijn.

2.2.9. Paragraaf Weerbaarheid en ICT (gewijzigd)

Deze paragraaf vervangt volledig de opgenomen tekst in de 'primaire' programmabegroting 2027.

Inleiding

Informatievoorziening, automatisering en digitale veiligheid vragen nadrukkelijk onze aandacht. De afhankelijkheid van digitale systemen neemt toe. Dat vraagt om betrouwbare ICT, goede gegevensbescherming, heldere processen, digitale toegankelijkheid, datakwaliteit en voldoende kennis in de organisatie. Ook cyberveiligheid is een voorwaarde voor continuïteit, vertrouwen en kwalitatief goede publieke dienstverlening. Naast cyberveiligheid vraagt ook informatiebeheer onze aandacht. Inwoners moeten erop kunnen vertrouwen dat de gemeente zorgvuldig omgaat met gegevens, documenten, besluiten en archieven. Goede informatievoorziening helpt de raad om te sturen, ondersteunt de organisatie bij haar werk en maakt besluiten beter navolgbaar voor inwoners.

Strategisch doel

Een digitaal weerbare gemeente, waarin de interne organisatie modern en goed op orde is en de gegevens van onze inwoners, ondernemers en partners veilig zijn.

Beleidskaders

Deze doelstelling komt voort uit onderstaande beleidsdocumenten:

Beleidskaders	Vastgesteld
Visie op dienstverlening en Informatievoorziening 2025-2028	2025
Gemeentebreed informatiebeveiligingsbeleid 2022-2026 gemeente Bronckhorst	2026
Privacybeleid 2024	2024
Datagedreven werken 2026-2029	2026
Visie op het gebruik van AI	2025

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Wat willen we bereiken?

Onze ICT-omgeving is modern, veilig, efficiënt en betrouwbaar, zodat we bijdragen aan het realiseren van onze strategische doelen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We versterken de informatievoorziening, digitale veiligheid en gegevensbescherming van de gemeentelijke organisatie.
- We investeren in een professionele en efficiënte bedrijfsvoering met aandacht voor informatievoorziening, innovatie, digitale toegankelijkheid en datakwaliteit.
- We stellen nieuw beleid op voor informatieveiligheid.
- We innoveren met Artificial Intelligence (AI) en Robotic Process Automation (RPA).

Waaraan meten we dat we succesvol zijn?

We gebruiken indicatoren om inzicht te krijgen in de mate waarin we onze doelen realiseren. Daarbij geven we de voorkeur aan effectindicatoren die iets zeggen over het maatschappelijk

effect van ons handelen. Op deze resultaten hebben we niet altijd volledige invloed, maar met onze inzet streven we ernaar hieraan bij te dragen. Waar effectindicatoren ontbreken, maken we gebruik van prestatie-indicatoren. Deze geven inzicht in de mate waarin de voorgenomen prestaties daadwerkelijk zijn geleverd.

Indicator	Bron	Nulmeting	Doel 2027	Doel 2028	Doel 2029	Doel 2030
Compliant aan wet- en regelgeving obv ENSIA	Audits		Positief oordeel			

Welke risico's kunnen het bereiken van onze doelen belemmeren?

Risico-oorzaak (Als gevolg van...)	Risicogebeurtenis (bestaat de kans dat...)	Risicogevolg (met als gevolg dat...)	Netto Kans	Totaal: Netto Financieel Maximum	Impact financieel (%)	Impact (overig)
Technisch - Gehackt worden, fysiek toegang tot het systeem verschaffen (inbraak op systeem), gijzelsoftware plaatsen (losgeld eis)	Er zich een beveiligingslek voordoet waar misbruik van gemaakt wordt	Financieel - Er extra kosten worden gemaakt; Niet financieel - Dit doorgaans leidt tot imagoschade op landelijk niveau	25%	€ 3.000.000	5,46%	5
Technisch - Onbedoeld verstrekken van privacygegevens	Er datalekken ontstaan door ten onrechte verstrekte persoonsgegevens	Financieel - Er claims kunnen worden ingediend of boetes volgen die leiden tot financiële schade; Niet financieel - Het openbaar worden van datalekken schadelijk kan zijn voor het imago van de organisatie op landelijk niveau	20%	€ 250.000	0,36%	3

3. FINANCIËLE BEGROTING

3.1. Overzichten baten en lasten 2027-2030

3.1.1. Overzicht van baten en lasten 2027 per programma

Omschrijving	Baten	Lasten	Saldo
Programma's	**34.563**	**113.455**	**-78.892**
Programma 1 Samenleving	**12.614**	**63.447**	**-50.834**
1A Kansrijk (op)groeien	7.865	17.329	-9.465
1B Zorg en ondersteuning	704	30.692	-29.988
1C Leefbare en gezonde kernen	4.045	15.426	-11.381
Programma 2 Leefomgeving	**21.003**	**40.465**	**-19.462**
2A Wonen en werken	5.043	8.922	-3.878
2B Energietransitie en klimaatadaptatie	4.354	8.783	-4.429
2C Aantrekkelijke kernen en buitengebied	11.606	22.760	-11.154
Programma 3 Inwoner en bestuur	**946**	**9.543**	**-8.597**
3A Bestuur en inwonerparticipatie	869	5.075	-4.206
3B Veiligheid en dienstverlening	77	4.468	-4.391
Financiën			
Algemene dekkingsmiddelen	**94.934**	**4.269**	**90.665**
- Lokale heffingen	10.863	566	10.297
- Algemene uitkering	79.688	0	79.688
- Dividenden	580	5	575
- Saldo financieringsfunctie	1.639	574	1.065
- Overige algemene dekkingsmiddelen	2.164	3.124	-960
Overhead	**630**	**15.767**	**-15.137**
Heffing VPB			**0**
Onvoorzien	**0**	**126**	**-126**
Saldo van baten en lasten	**130.128**	**133.618**	**-3.490**
Onttrekking aan reserves	4.914	0	4.914
Toevoeging aan reserves	0	929	-929
Geraamd resultaat 2027	**135.042**	**134.546**	**495**

+ = minder uitgaven; - = meer uitgaven

De wijzigingen in onze reserves leest u verderop bij Gebruik van reserves per programma (3.4).

3.1.2. Baten en lasten 2027-2030 per programma

Omschrijving		Rekening 2025	Begroting 2026 (incl. wijziging)	Herziene begroting 2027	Herziene begroting 2028	Herziene begroting 2029	Herziene begroting 2030
Programma's		**-68.842**	**-69.223**	**-78.892**	**-77.079**	**-75.859**	**-75.612**
1 Samenleving	**saldo**	**-45.633**	**-43.762**	**-50.834**	**-47.820**	**-48.157**	**-47.973**
	baten	15.786	16.209	12.614	13.142	12.363	11.295
	lasten	61.418	59.971	63.447	60.962	60.520	59.268
2 Leefomgeving	**saldo**	**-14.504**	**-16.606**	**-19.462**	**-20.611**	**-19.041**	**-18.865**
	baten	16.596	16.569	21.003	17.076	16.090	15.672
	lasten	31.101	33.175	40.465	37.687	35.131	34.538
3 Inwoner en bestuur	**saldo**	**-8.705**	**-8.855**	**-8.597**	**-8.648**	**-8.661**	**-8.774**
	baten	875	983	946	847	580	509
	lasten	9.580	9.838	9.543	9.495	9.241	9.283
Financiën							
Algemene dekkingsmiddelen		**87.136**	**87.127**	**90.665**	**88.301**	**88.579**	**89.960**
- Lokale heffingen	**saldo**	**9.553**	**10.074**	**10.297**	**10.431**	**10.470**	**10.582**
	baten	10.190	10.603	10.863	10.997	11.036	11.148
	lasten	637	529	566	566	566	566
- Algemene uitkering	**saldo**	**76.123**	**77.078**	**79.688**	**77.459**	**75.883**	**77.274**
	baten	76.123	77.078	79.688	77.459	75.883	77.274
- Dividenden	**saldo**	**530**	**498**	**575**	**575**	**575**	**575**
	baten	533	502	580	580	580	580
	lasten	2	4	5	5	5	5
- Saldo financieringsfunctie	**saldo**	**-51**	**210**	**1.065**	**782**	**647**	**501**
	baten	494	679	1.639	1.595	1.505	1.423
	lasten	545	470	574	813	858	922
- Overige algemene dekkingsmiddelen	**saldo**	**982**	**-733**	**-960**	**-946**	**1.005**	**1.028**
	baten	1.776	2.091	2.164	2.137	1.486	1.486
	lasten	794	2.824	3.124	3.083	482	459
Overhead	**saldo**	**-14.420**	**-14.322**	**-15.137**	**-15.183**	**-15.142**	**-15.112**
	baten	514	529	630	640	640	640
	lasten	14.933	14.851	15.767	15.824	15.782	15.752
Heffing VPB	**saldo**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Onvoorzien	**saldo**	**0**	**-126**	**-126**	**-126**	**-126**	**-126**
Saldo van baten en lasten (A)		**3.875**	**3.456**	**-3.490**	**-4.087**	**-2.547**	**-890**
Onttrekking aan reserves		35.505	20.470	4.914	1.284	1.839	1.806
Toevoeging aan reserves		31.572	19.115	929	50	711	50
Saldo onttrekkingen / toevoegingen aan reserves (B)		**3.933**	**1.356**	**3.985**	**1.234**	**1.128**	**1.756**
Geraamd resultaat (A + B)							
Begrotingstekort		**0**	**0**	**0**	**-2.853**	**-1.419**	**0**
Begrotingsoverschot		**7.807**	**4.812**	**495**	**0**	**0**	**866**

3.1.3. Taakvelden binnen deelprogramma's

In deze paragraaf laten we zien welke taakvelden binnen een deelprogramma vallen met daarbij de baten en lasten voor het jaar 2027. De inhoud van de taakvelden volgt de eisen van het BBV zodat de vergelijkbaarheid met de overige gemeenten verbetert.

Financieel overzicht baten en lasten van taakvelden per deelprogramma

Programma / deelprogramma / taakveld	Baten	Lasten	Saldo
PROGRAMMA 1 SAMENLEVING	**12.614**	**63.447**	**-50.834**
Totaal 1A Kansrijk (op)groeien	**7.865**	**17.329**	**-9.465**
4.1 Openbaar basisonderwijs	0	265	-265
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	144	1.761	-1.616
6.3 Inkomensregelingen	7.226	9.273	-2.047
6.4 WSW en beschut werk	495	4.679	-4.185
6.5 Arbeidsparticipatie	0	1.352	-1.352
Totaal 1B Zorg en ondersteuning	**704**	**30.692**	**-29.988**
6.21 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Wmo	0	455	-455
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	0	649	-649
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	6	2.357	-2.351
6.60 Hulpmiddelen en diensten (Wmo)	35	1.317	-1.283
6.711 Huishoudelijke hulp (Wmo)	364	5.245	-4.881
6.712 Begeleiding (Wmo)	0	3.642	-3.642
6.713 Dagbesteding (Wmo)	0	142	-142
6.751 Jeugdhulp ambulant lokaal	0	964	-964
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	0	5.521	-5.521
6.753 Jeugdhulp ambulant landelijk	0	790	-790
6.761 Jeugdhulp met verblijf lokaal	0	984	-984
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	0	4.405	-4.405
6.791 PGB Wmo	0	375	-375
6.792 PGB Jeugd	0	160	-160
6.811 Beschermd Wonen (Wmo)	300	0	300
6.812 Maatschappelijke – en vrouwenopvang (Wmo)	0	0	0
6.821 Jeugdbescherming	0	616	-616
6.822 Jeugdreclassering	0	68	-68
6.91 Coördinatie en beleid Wmo	0	697	-697
6.92 Coördinatie en beleid Jeugd	0	478	-478
7.1 Volksgezondheid	0	1.827	-1.827
Totaal 1C Leefbare en gezonde kernen	**4.045**	**15.426**	**-11.381**
4.2 Onderwijshuisvesting	67	1.933	-1.866
5.1 Sportbeleid en activering	161	2.224	-2.063
5.2 Sportaccommodaties	417	1.658	-1.241
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	0	349	-349
5.4 Musea	0	0	0
5.6 Media	44	1.075	-1.031
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	3.355	8.186	-4.831
PROGRAMMA 2 LEEFOMGEVING	**21.003**	**40.465**	**-19.462**
Totaal 2A Wonen en werken	**5.043**	**8.922**	**-3.878**
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	314	984	-670
3.1 Economische ontwikkeling	0	497	-497
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	0	195	-195
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	2	30	-29
3.4 Economische promotie	756	657	99

Programma / deelprogramma / taakveld	Baten	Lasten	Saldo
8.1 Ruimte en leefomgeving	1.191	3.817	-2.626
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	472	175	297
8.3 Wonen en bouwen	2.309	2.566	-257
Totaal 2B Energietransitie en klimaatadaptatie	**4.354**	**8.783**	**-4.429**
7.4 Milieubeheer	4.354	8.783	-4.429
Totaal 2C Aantrekkelijke kernen en buitengebied	**11.606**	**22.760**	**-11.154**
2.1 Verkeer en vervoer	364	7.598	-7.234
2.2 Parkeren	0	162	-162
2.5 Openbaar vervoer	0	54	-54
5.5 Cultureel erfgoed	0	511	-511
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	138	5.525	-5.387
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	0	0	0
7.2 Riolering	5.013	3.870	1.143
7.3 Afval	5.404	4.416	987
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	687	624	63
PROGRAMMA 3 INWONER EN BESTUUR	**946**	**9.543**	**-8.597**
Totaal 3A Bestuur en inwonerparticipatie	**869**	**5.075**	**-4.206**
0.1 Bestuur	0	2.859	-2.859
0.2 Burgerzaken	869	2.216	-1.347
Totaal 3B Veiligheid en dienstverlening	**77**	**4.468**	**-4.391**
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	2	3.380	-3.377
1.2 Openbare orde en veiligheid	75	1.088	-1.013
ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN	**94.934**	**4.395**	**90.539**
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	79.688	0	79.688
0.5 Treasury	580	5	575
0.61 OZB woningen	7.472	423	7.049
0.62 OZB niet-woningen	3.245	109	3.136
0.64 Belastingen overig	146	35	111
0.8 Overige baten en lasten	2.164	3.250	-1.086
0.5 Treasury	1.639	574	1.065
OVERHEAD	**630**	**15.767**	**-15.137**
0.4 Overhead	630	15.767	-15.137
STORTINGEN EN ONTTREKKINGEN RESERVES	**4.914**	**929**	**3.985**
0.10 Mutaties reserves	4.914	929	3.985
RESULTAAT	**52.715**	**53.210**	**-495**
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	52.715	53.210	-495

3.1.4. Overzicht berekening aandeel EMU-saldo

Het EMU-saldo is een indicator van de gezondheid van de overheidsfinanciën. Aan de omvang van het EMU-saldo zijn Europese normen gesteld (maximaal -3% bbp). Gemeenten dragen bij aan de beheersing van dit saldo. Gemeenten geven hiervoor in de begroting meerjarig inzicht in het EMU-saldo. Hierdoor ontstaat ook voor de raad inzicht in de bijdrage die de gemeente levert aan het begrotingssaldo van het land.

EMU-saldo is geen sturingsmiddel voor gemeenten
Voor gemeenten is het EMU-saldo geen sturingsmiddel. Dit komt doordat het EMU-saldo wordt berekend op basis van het kasstelsel: er wordt gekeken naar geldstromen die daadwerkelijk in een bepaald jaar binnenkomen of uitgaan. Gemeenten werken echter met het baten-lastenstelsel. Hierbij tellen de inkomsten en uitgaven mee die horen bij dat jaar, ook als het geld op een ander moment wordt ontvangen of betaald. Hierdoor kan het voorkomen dat een sluitende begroting toch leidt tot een negatief EMU-saldo. Dit verschil ontstaat bijvoorbeeld als de gemeente investeert en deze uitgaven dekt uit reserves. In het baten-lastenstelsel telt dit niet als tekort, maar in het EMU-saldo wel.

Conclusie
De gemeente geeft het EMU-saldo verplicht weer in de begroting. Het is echter belangrijk om te benadrukken dat dit cijfer niet bepalend is voor het financiële beleid van de gemeente. De sturing gebeurt op basis van een structureel sluitende begroting en meerjarenraming volgens het baten-lastenstelsel.
De uitkomst van het EMU-saldo geeft wel een richting in de gemeentelijke financieringsbehoefte: een negatief EMU-saldo duidt op een aanvullende financieringsbehoefte. Jaarlijks worden in de September- of Decembercirculaire voor alle gemeenten zogenoemde individuele referentiewaarden gepubliceerd. Dit is een richtwaarde voor het maximaal tekort dat een gemeente mag hebben. Volgens de Septembercirculaire 2026 bedraagt de berekende referentiewaarde voor Bronckhorst € 8,8 mln. In onderstaande tabel wordt die waarde ook gebruikt voor het bepalen van de verwachte afwijking voor 2027.

In 2028 overschrijden we de referentienorm voor de investeringen van de Investeringsagenda in 2028. U leest meer over deze investeringen verderop in dit hoofdstuk bij de Investeringsagenda (3.2.4) en het Investeringsplan (3.3).

In de tabel hieronder leest u de ontwikkeling van ons aandeel in het EMU-saldo. De cijfers in de tabel zijn ongewijzigd gelaten ten opzichte van de programmabegroting die uw raad op 5 november vaststelde.

Nr	Berekening EMU-saldo	2027	2028	2029	2030
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-3.490	-4.087	-2.547	-890
2	Mutatie (im)materiële vaste activa	-5.684	-13.501	-4.761	-1.236
3	Mutatie voorzieningen	1.224	-2.300	473	665
4	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	0	0	0	0
5	Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa	0	0	0	0
	Berekend EMU-saldo	**-7.950**	**-19.888**	**-6.835**	**-1.461**

+ = ruimte binnen norm; - = overschrijding van norm

EMU-saldo referentiewaarde	2027	2028	2029	2030
EMU-saldo volgens berekening	-7.950	-19.888	-6.835	-1.461
EMU-saldo referentiewaarde	-8.770	-8.770	-8.770	-8.770
EMU-saldo blijft onder referentiewaarde	**820**		**1.935**	**7.309**
EMU-saldo overschrijdt referentiewaarde		**11.118**		

3.2. Onze financiële positie voor 2027-2030

3.2.1. De financiële ontwikkelingen

We streven altijd naar een programmabegroting die meerjarig sluitend is. In het programmaplan van deze herziene programmabegroting ('beleidsrijke programmabegroting') staan onze beleidsvoorstellen voor de toekomst. We verwerken die voorstellen vervolgens in deze programmabegroting via de 1e begrotingswijziging 2027. De voorstellen staan ook opgesomd in bijlage 4.1 Financiële voorstellen coalitieakkoord.

Begrotingsbeeld

Ontwikkeling financiële positie	2027	2028	2029	2030
Beeld in programmabegroting 2027-2030 (05-11-2026)	**270**	**-3.002**	**-2.696**	**-1.884**
Raadsbesluit aanvullend krediet sporthal 't Jebbink	**-6**	**-6**	**-3**	**22**
Effecten herziening programmabegroting 2027-2030	**-2.847**	**-2.096**	**-1.116**	**325**
Overig voor 1e begrotingswijziging 2027	**3.079**	**2.252**	**2.396**	**2.403**
Effecten 2e tussenrapportage 2026 (05-11-2026)	2.894	2.136	2.093	2.023
Effecten Septembercirculaire 2026	207	138	325	403
Effecten eindwijziging 2026 (17-12-2026)	-22	-22	-22	-23
Beeld herziene programmabegroting 2027-2030	**495**	**-2.853**	**-1.419**	**866**

+ = begrotingsoverschot; - = begrotingstekort

We beginnen hier met het begrotingsbeeld vanaf de Programmabegroting 2027-2030, vastgesteld op 5 november 2026. Dat beeld tonen we ook in de Inleiding (1.1). In het 'primaire' begrotingsbeeld zijn, volgens de begrotingsuitgangspunten (bijlage 4.4) in de Kaderbrief, de bestaande budgetten gewijzigd voor indexeringen, verbonden partijen, contracten en investeringslasten. Dankzij extra geld uit de Meicirculaire 2026 kregen we meer ruimte in de begroting, de rest van de extra middelen vanuit het rijk gebruikten we om loon- en prijsstijgingen te compenseren.

Wat is gewijzigd na het 'primaire' begrotingsbeeld van 5 november 2026

U hebt inmiddels ook de Eindwijziging 2026 ontvangen. Hierover neemt uw raad een besluit in dezelfde raadsvergadering. De gevolgen voor 2027 en verder namen we al mee in deze herziene programmabegroting. Datzelfde geldt voor de andere genoemde raadsbesluiten in het overzicht en de effecten van de Septembercirculaire 2026.

De investeringen hebben we ook herzien

We werkten de voorstellen voor het coalitieakkoord uit. De meeste kredietbedragen hebben een duidelijke bestemming en vanaf 2026 dekken we de afschrijvingslasten voor de Investeringsagenda vanuit de bestemmingsreserve Kapitaallasten Investeringsagenda. Wat in de Investeringsagenda zit, leest u verderop bij Investeringsagenda (3.2.4).

Conclusie

Met de opgenomen voorstellen vanuit het coalitieakkoord presenteren we u een begroting met een positief resultaat in 2030. Om tot dit positieve resultaat te komen, maakten we keuzes. Niet elke keuze kan direct worden geïmplementeerd. Dit betekent dat we voor 2028

en 2029 voorstellen om vooralsnog de tekorten te dekken met een bijdrage uit de Algemene reserve. De financiële ruimte die we creëerden voor 2030, geeft ons de mogelijkheid om uitvoering te geven aan plannen, waarvoor we nu alleen de ontwikkeling van het plan in de begroting betrekken of ambities die nu nog niet zijn te voorzien.
De ontwikkelingen lichtten we al toe in het programmaplan.

Risico's

De financiële situatie van Bronckhorst is gezond. Elk jaar bekijken we of maatregelen nodig zijn om risico's te beperken. We blijven aandacht houden voor risicomanagement.
In paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing (2.2.2) leest u hier meer over.

3.2.2. Incidentele baten en lasten

Baten en lasten beschouwen we als incidenteel wanneer ze de begroting gedurende niet meer dan drie opeenvolgende jaren beïnvloeden, waarbij de einddatum vastligt en ze niet strikt noodzakelijk zijn voor de uitvoering van gemeentelijke taken. We volgen hierbij het Gelders provinciaal toezichtskader ‘Kwestie van evenwicht’ en de provinciale handleiding ‘Verduidelijking structurele en incidentele baten en lasten’. Voor de provincie hoeven we in het overzicht niet expliciet aan te geven hoe we de incidentele lasten opvangen (in de exploitatie of uit de reserve). Tijdelijke geldstromen, waarvan de eindigheid vastligt, merken we ook als incidenteel aan. De toezichthouder gebruikt dit overzicht om te bepalen of onze financiële positie materieel sluitend is (in meerjarenperspectief). Voor de bepaling van dat beeld worden de incidentele baten en lasten namelijk buiten beschouwing gelaten.

De totalen zijn ook te zien in hoofdstuk 2 in het overzicht van baten en lasten (2.1.4). De toelichting hierop doen we hier in de financiële begroting.

Omschrijving	V / N	2027	2028	2029	2030
Programma 1: Samenleving		***1.923***	***935***	***822***	***772***
1A Buitenschools sport- en cultuuraanbod	N	50	25		
1A Investeren op preventie (coalitieakkoord)	N	347	422	372	322
1A Onderzoek meedoenregelingen (coalitieakkoord)	N	50			
1B Automatiseringsystemen sociaal domein	N	30	30		
1B Regionale aanpak SDA (coalitieakkoord)	N	50			
1C Programma Migratie & Integratie	N	1.143			
1C Uitvoeringsagenda Sociaal domein (coalitieakkoord)	N	100			
1C Uitvoering en beheerskosten programma M&I (coalitieakkoord)	N	27	450	450	450
1C Versterking bibliotheekwerk (coalitieakkoord)	N	100			
1C Overgangsfinanciering Lokale omroep (coalitieakkoord)	N	27	8		
Programma 2: Leefomgeving		***2.056***	***2.412***	***1.397***	***529***
2A Flexwonen	N	75			
2A Winstnemingen grondexploitaties	N	277	28	21	
2A Actualiseren nota grondbeleid	N	30			
2A Actualisatie nota grondbeleid (coalitieakkoord)	N	30			
2A Herijking omgevingsvisie (coalitieakkoord)	N	75	50	50	
2A Opgave circulair en maatschappelijk verantwoord ondernemen (coalitieakkoord)	N	25			
2A Revitalisering bestaande bedrijventerreinen (coalitieakkoord)	N	20			
2A Nieuwe toekomstbestendige bedrijventerreinen (coalitieakkoord)	N	15			
2B Verduurzaming woningvoorraad	N	30			
2B Regiorotonde	N	200	200		
2B Projecten klimaat en energie	N	2			
2B Impuls actiepunten energie (coalitieakkoord)	N		900	450	
2B Effecten klimaatverandering (coalitieakkoord)	N	529	403	270	270
2C Herstel sloten	N	112	368	368	
2C Plattelandsontwikkeling	N	299			
2C Hummeloseweg	N		100		
2C Inventarisatie herstel zaksloten (coalitieakkoord)	N	30			
2C Plan renovatie verouderde wijken (coalitieakkoord)	N	85			
2C Herstel laanbomen	N	200	250	250	250
2C Uitbreiding bomenonderhoud (coalitieakkoord)	N	265	133		
2C Onderzoek parkeren Oude Zutphenseweg (coalitieakkoord)	N	100			

Omschrijving	V / N	2027	2028	2029	2030
2C Onderzoek parkeren vier grote kernen (coalitieakkoord)	N	9	9	9	9
Programma 3: Inwoner en bestuur		***185***	***175***	***175***	***175***
3A Uitbreiding college met 5e wethouder (coalitieakkoord)	N	100	100	100	100
3B Budget slim handhaven (coalitieakkoord)	N	10			
3B Project Weerbaarheid (coalitieakkoord)	N	75	75	75	75
Dekkingsmiddelen en overhead		***1.431***	***-150***	***-150***	***-150***
AD Bijdrage Investeringsagenda voor fusieschool Zelhem	N	1.500			
OV Ondersteuning juridische procedures	N	64			
OV Duurzaam alternatief papieren bekers (coalitieakkoord)	N	18			
OV Onderuitputting personeelskosten (coalitieakkoord)	V	-150	-150	-150	-150
Ontwikkeling aan lastenkant		**5.596**	**3.372**	**2.244**	**1.326**
Programma 2: Leefomgeving		***0***	***70***	***35***	***350***
2A Leges grote projecten (coalitieakkoord)	V	0	70	35	350
Programma 3: Inwoner en bestuur		***154***	***60***	***0***	***0***
3A Rijbewijzen en reisdocumenten	V	154	60		
Dekkingsmiddelen en overhead		***100***	***555***	***555***	***555***
AD Decentralisatie uitkeringen (coalitieakkoord)	V	100	555	555	555
Ontwikkeling aan batenkant		**254**	**685**	**590**	**905**
Saldo incidenteel (- = meer lasten + = minder lasten)		-5.342	-2.686	-1.654	-421

V = voordelig effect; N = nadelig effect

Programma 1 Samenleving

Buitenschools sport- en cultuuraanbod (tussenrapportage 2024)
Van het budget voor armoedebestrijding (Klijnsma-gelden) gebruiken we middelen in de jaren 2025-2028 voor het project Buitenschools Sport- en Cultuuraanbod voor kinderen. Zo kunnen alle kinderen, ook kinderen die opgroeien in een gezin met weinig inkomen, in aanraking komen met een divers sport- en cultuuraanbod. Hiermee geven we uitvoering aan het amendement van de PVDA en de CDA met als onderwerp 'Klijnsmagelden' van 7 november 2019.

Aanbesteding automatiseringsystemen sociaal domein (begroting 2026)
Voor het waarborgen van juist en rechtmatig gebruik van automatiseringssystemen zijn investeringen nodig in controlemaatregelen. In het sociaal domein werken we al geruime tijd met dezelfde vakapplicaties van dezelfde leveranciers. Daarom starten we met de aanbesteding voor deze automatiseringssystemen en dat vraagt een externe projectleider voor de begeleiding bij het aanbestedings- en inkoopproces nodig.

Programma Migratie & Integratie (tussenrapportage 2-2025 en 2-2026)
Voor het programma Migratie en Integratie (M&I) komt ieder jaar een eenmalig budget beschikbaar bij de tussenrapportage. Middelen die we niet gebruiken in een jaar schuiven we door naar een volgend jaar, vooral voor het thema huisvesting kennen we langlopende verplichtingen.

Projecten vanuit het coalitieakkoord (herziene programmabegroting 2027)
Uit de uitwerking van het coalitieakkoord volgen ook tijdelijke maatregelen voor dit programma en die zijn uitgewerkt in financiële voorstellen coalitieakkoord (bijlage 4.1). Daar staan ook de toelichtingen. Het gaat om:

- 1A Investeren op preventie
- 1A Onderzoek meedoenregelingen
- 1B Regionale aanpak SDA
- 1C Uitvoeringsagenda Sociaal domein
- 1C Uitvoering en beheerskosten programma M&I
- 1C Versterking bibliotheekwerk
- 1C Overgangsfinanciering Lokale omroep

Programma 2 Leefomgeving

Flexwonen (tussenrapportage 2-2025)
In de Perspectiefnota 2025 stelde uw raad € 200.000 budget beschikbaar voor flexwoningen. De oorspronkelijk beoogde locaties bleken niet mogelijk. We werken nu aan de kernenaanpak en schuifpuzzel Zelhem. De gewenste locaties werden in het laatste kwartaal 2025 duidelijk en het budget verdeelden we over 2026 en 2027.

Winstnemingen grondexploitatie (MPO 2025 en tussenrapportage 2-2026)
Bij de vaststelling van het MPO 2026 in de raadsvergadering van 27 november 2025 is bepaald welke winstnemingen we vanuit de diverse grondexploitaties in een jaar verwachten. In 2026 kwamen hier de wijzigingen in Hoog-Keppel bij (A.G. Noijweg).

Actualiseren nota grondbeleid (begroting 2026)
Het periodiek herzien en vaststellen van de Nota Grondbeleid vraagt om een capaciteit die er nu niet is.

Regiorotonde (begroting 2026)
In 2025 werkten we aan twee van de drie ‘rotondes’. Dit helpt om de doelen van de Regiorotonde te bereiken. In de programmabegroting 2026-2029 werkten we onderstaande hoofdlijnen uit naar resultaten:

1. Het maken van een begrijpelijk verhaal over de aanleiding en het doel van de Regiorotonde;
2. Onderzoek naar hoe de twee sporen (mestvergister/circulair werklandschap en energiegemeenschap) verder opgepakt kunnen worden;
3. Een sturend faciliterende rol van de gemeente voor het programma van de Regiorotonde en per spoor/project duidelijkheid realiseren vooraf over de rol van de gemeente.

Om succesvol te zijn, hebben we van 2026 tot en met 2028 elk jaar € 200.000 nodig. Dit geld is voor personeel (projectleider en programmasecretaris) en een deel voor onderzoeksbudget.

Verduurzaming woningvoorraad (tussenrapportage 2-2025)
We werken aan de verduurzaming van de woningvoorraad. Deze activiteiten vinden vooral in 2026 en 2027 plaats. Het budget van 2025 werd verschoven naar 2027.

Projecten klimaat en energie (tussenrapportage 2-2026)
We voeren projecten uit rond klimaat en energie met specifieke middelen vanuit het rijk en de provincie. Door deze door te schuiven, voorkomen we dat moet worden terugbetaald.

Herstel sloten (begroting 2026)
Op veel plekken in onze gemeente was er de afgelopen winters wateroverlast. De sloten konden het water niet afvoeren. Op 120 plekken is de situatie zo urgent dat we dit in 2026 en 2027 aanpakken. We moeten de opslag verwijderen en het slootprofiel herstellen. Ook moeten we het maaibeheer van de sloten en de bermen aanpassen om toekomstige problemen te voorkomen. Het herstellen van de urgente locaties kost € 246.000 (verdeeld over 2026 en 2027).

Herstel laanbomen (begroting 2026)
Door de droge zomers en daarna de natte winters gaan veel laanbomen binnen vijf jaar dood of worden gevaarlijk. Daarom grijpen we we snel in. Om kaalslag te voorkomen, vervangen we op tijd laanbomen. Op vier plekken is de situatie urgent. Op nog 24 plekken moet dit binnen vijf jaar gebeuren. De kosten hiervoor zijn € 200.000 in 2026, oplopend naar € 250.000 vanaf 2028.

Werkzaamheden Hummelseweg (tussenrapportage 2-2026)
Al meerdere jaren schuiven de werkzaamheden door voor de proef op de Hummeloseweg vanwege bezwaar- en beroepsprocedures tegen de verkeersbesluiten. Omdat de proef één jaar duurt, komt de uitvoering van de herinrichting op zijn vroegst in 2028.

Projecten vanuit het coalitieakkoord (herziene programmabegroting 2027)
Uit de uitwerking van het coalitieakkoord volgen ook tijdelijke maatregelen voor dit programma en die zijn uitgewerkt in financiële voorstellen coalitieakkoord (bijlage 4.1). Daar staan ook de toelichtingen. Het gaat om:
- 2A Actualisatie nota grondbeleid
- 2A Herijking omgevingsvisie
- 2A Opgave circulair en maatschappelijk verantwoord ondernemen
- 2A Revitalisering bestaande bedrijventerreinen
- 2A Nieuwe toekomstbestendige bedrijventerreinen
- 2A Leges grote projecten
- 2B Stimulans actiepunten energie
- 2B Effecten klimaatverandering
- 2C Inventarisatie herstel zaksloten
- 2C Plan renovatie verouderde wijken
- 2C Uitbreiding bomenonderhoud
- 2C Onderzoek parkeren Oude Zutphenseweg
- 2C Onderzoek parkeren vier grote kernen

Programma 3: Inwoner en bestuur

Rijbewijzen en reisdocumenten (programmabegroting 2025)
In 2014 werd de geldigheidsduur van reisdocumenten voor volwassenen verlengd van vijf naar tien jaar. Er is een nieuwe cyclus ontstaan door invoering van de langere geldigheidsduur, we verwachten dat volwassenen die tussen 2014 en 2018 een reisdocument aanvroegen, vanaf 2024 een nieuw document aanvragen. Deze piek duurt tot 2029.

Projecten vanuit het coalitieakkoord (herziene programmabegroting 2027)
Uit de uitwerking van het coalitieakkoord volgen ook tijdelijke maatregelen voor dit programma en die zijn uitgewerkt in financiële voorstellen coalitieakkoord (bijlage 4.1). Daar staan ook de toelichtingen. Het gaat om:

- 3A Uitbreiding college met 5e wethouder
- 3B Budget slim handhaven
- 3B Project Weerbaarheid

Dekkingsmiddelen en overhead

Bijdrage voor fusieschool Zelhem (eindwijziging 2026)
Met het sluiten van een intentieovereenkomst met voetbalclub ZZC'20 voor de aankoop van veld 8 en deze locatie aan te wijzen voor de bouw van fusieschool De Meene/'t Loo geven we invulling aan het amendement daarover van uw raad. In de intentieovereenkomst staan de afspraken over de financiële bijdrage en het doen van een gezamenlijk haalbaarheidsonderzoek gericht op het huisvesten van ZZC'20 op één nieuw sportcomplex.

Procederen in civiele zaken (begroting 2024)
In het civiele recht is procesvertegenwoordiging door een advocaat ook verplicht voor een bestuursorgaan. De aard van de voorschriften in het civiele procesrecht zijn anders dan die in het publiekrecht. We zien de laatste jaren een sterke toename aan procedures in het civiele recht en meer dan voorheen moeten we doorprocederen tot aan de hoogste rechter. Voor die procedures willen we deskundigheid inhuren.

Projecten vanuit het coalitieakkoord (herziene programmabegroting 2027)
Uit de uitwerking van het coalitieakkoord volgen ook tijdelijke maatregelen voor dit programma en die zijn uitgewerkt in financiële voorstellen coalitieakkoord (bijlage 4.1). Daar staan ook de toelichtingen. Het gaat om:

- OV Duurzaam alternatief papieren bekers
- OV Onderuitputting personeelskosten
- AD Decentralisatie uitkeringen

3.2.3. Stelposten

Het rijk noemt maatregelen waarmee de kosten voor de gemeenten verlaagd worden, maar de noodzakelijke maatregelen om dat ook te realiseren in beleid, zijn nog niet uitgewerkt. Daarmee bevatten de circulaires budgetwijzigingen waarvan de uitkomst nog onzeker is. Wanneer we kiezen om stelposten op te nemen in de begroting, bijvoorbeeld voor jeugdzorg of onderuitputting, wil de provincie die gebundeld in een totaaloverzicht zien in onze begroting. We willen dit overzicht ook gebruiken voor de stelposten die we als gemeente zelf willen invoeren in de toekomst, zoals dat in deze herziene programmabegroting het geval is. Dit vergroot het inzicht in de financiële positie en ondersteunt uw raad in uw kaderstellende en controlerende rol. Die punten staan in onderstaand overzicht.

Stelposten	V / N	2027	2028	2029	2030
1B Eigen bijdrage Jeugdzorg	V		388	391	391
1B Verkorting trajectduur	V		102	102	102
1B Wmo huishoudelijke hulp	V			1.951	1.974
1B Coalitieakkoord: Investeren op preventie	N		-50	-100	-150
1C Coalitieakkoord: Besparing voorliggend veld	V		90	185	280
2A Coalitieakkoord: Meerjarenonderhoudsprogramma gebouwen	N	-620	-613	-600	-629
OV Ingeleend personeel voor calamiteiten	N	-466	-466	-466	-466
OV Coalitieakkoord: Onderuitputting personeelskosten	V	150	150	150	150
Ontwikkeling aan lastenkant		**-936**	**-399**	**1.613**	**1.652**
Ruimte binnen BCF-plafond	V	376	376	376	376
Ontwikkeling aan batenkant		**376**	**376**	**376**	**376**
Totaal stelposten		-560	-23	1.989	2.028

+ = minder uitgaven/inkomsten; - = meer uitgaven/inkomsten; V = voordelig effect; N = nadelig effect

Eigen bijdrage en verkorting trajectduur Jeugdzorg (begroting 2026)

Vanaf 2028 neemt het rijk een financieel voorschot op de nog te nemen maatregelen om het jeugdzorgstelsel te beheersen. Deze kortingen zijn voor het sturen op de trajectduur van jeugdhulptrajecten en de invoering van een eigen bijdrage in de jeugdzorg. We hebben dit budgettair neutraal in de begroting verwerkt omdat het realiseren van deze uitwerking en wetgeving onder de verantwoordelijkheid van het rijk valt.

Eigen bijdrage Wmo (begroting 2027)

Het kabinet is van plan om een inkomensafhankelijke eigen bijdrage in te voeren voor een aantal voorzieningen binnen de Wmo 2015, namelijk voor de voorzieningen waar nu het abonnementstarief voor geldt. Het rijk verwacht dat de invoering van de inkomensafhankelijke eigen bijdrage de druk op het gebruik van Wmo-voorzieningen verlaagt. Daardoor zou de Wmo voor gemeenten langer betaalbaar blijven. Vorig jaar werd de ingangsdatum van deze bijdrage verschoven naar 1 januari 2027. Het kabinet heeft besloten de ingangsdatum verder te verschuiven naar 1 januari 2028 en voor 2027 de gemiste inkomsten vanwege de eigen bijdrage eenmalig toegevoegd aan het gemeentefonds. We ramen deze inkomsten ook vanaf 2028. Dit mag van de provincie wanneer de raming een onderbouwing kent.

Wmo huishoudelijke hulp (begroting 2026)

In het coalitieakkoord van kabinet Jetten is een maatregel opgenomen waarbij de huishoudelijke hulp als maatwerkvoorziening vanaf 1 januari 2029 wordt geschrapt. Voor de inwoners die niet in staat zijn de huishoudelijke hulp zelf te regelen, blijft deze taak bij de gemeente en voor dit vangnet worden jaarlijks middelen aan het gemeentefonds toegevoegd. Het blijft onzeker hoe dit vangnet eruit komt te zien en wie hiervan gebruik kan maken. Als gevolg hiervan kunnen gemeenten nog niet inzichtelijk maken wat de daadwerkelijke financiële gevolgen zijn van het nieuwe beleid. We mogen hiervoor een stelpost opnemen waardoor deze maatregel een budgetneutraal effect op de begroting heeft. Zodra bij de programmabegroting 2028 meer bekend is over de beleidsmatige invulling, maken we een reële raming van de financiële gevolgen. Hierin volgen we het begrotingsadvies 2027-2030 van de VNG.

Preventie (herziene begroting 2027)
In het kader van inzetten en sturen op realistische ambities investeren we in preventie, uitgangspunt daarbij is dat deze investering op termijn zichzelf terugverdient.

Besparing voorliggend veld (herziene begroting 2027)
In het kader van goed op onze inkomsten en uitgaven letten verstrekken we subsidies voorliggend veld doelmatig.

Meerjarenonderhoudsprogramma gebouwen (herziene begroting 2027)
In het kader van goed op onze inkomsten en uitgaven letten hebben we het MJOP geactualiseerd.

Ingeleend personeel voor calamiteiten (begroting 2027)
We houden ieder jaar rekening met onverwachte uitgaven voor ziektevervanging, tijdelijke invulling van vacatures of projecten. De uiteindelijke besteding hiervan komt voor het laatst in een eindwijziging. Die stelt uw raad jaarlijks in december vast voor de begrotingsrechtmatigheid in een jaar.

Onderuitputting loonkosten (herziene begroting 2027)
In het kader van goed op onze inkomsten en uitgaven letten (realistisch begroten) voeren we de post onderuitputting personeel door krappe arbeidsmarkt.

Ruimte binnen BCF-plafond (begroting 2027)
Gemeenten kunnen in de ramingen in hun programmabegroting rekening houden met de ruimte onder het plafond van het BTW compensatiefonds (BCF). Afgesproken is dat de laatste gerealiseerde ruimte onder het BCF-plafond de maximaal toegestane ruimte is die gemeenten mogen ramen in hun programmabegroting. Deze gerealiseerde ruimte is bekendgemaakt in de Meicirculaire 2026 en dat is de definitieve afrekening van de ruimte onder het BCF-plafond van het jaar 2025.

Overigen
In de Meicirculaire 2026 is het bedrag voor CDOKE gepubliceerd waarop gemeenten kunnen rekenen voor het aankomende jaar. Gemeenten mogen dit bedrag volledig opnemen als structureel dekkingsmiddel voor 2027 en wat zij in 2027 ontvangen aan basisfinanciering voor de klimaat- en energiegelden voor de jaren vanaf 2028. Daarbij is het belangrijk dat zowel de baten als de aan de middelen verbonden lasten opgenomen worden. Voor Bronckhorst gaat het alleen om de basisfinanciering, dit bedrag krijgen we ook in 2027, dat hebben we nu ook voor de jaren erna in deze herziene programmabegroting verwerkt. Ook het programma M&I bevat stelposten. Daarvoor gebruiken we de middelen uit de rijksbijdragen. We voeren het budgettair neutraal uit.

3.2.4. Investeringsagenda

We blijven investeren in onderwijs, sport, leefbaarheid en bedrijventerreinen. We spraken af dat we uw raad betrekken bij concrete voorstellen. Ook volgen we de bestedingen en letten we op de inzet van begrotingsruimte en de bestemmingsreserve.

We geven de ontwikkeling in onderstaand overzicht als volgt weer:
- Besloten: projecten die klaar zijn of al lopen of waarover uw raad al een besluit nam.
- Voorgenomen: projecten die we als college binnenkort willen uitvoeren.
- Beschikbaar: bedrag voor projecten die we op lange termijn willen doen (€ 2,6 mln).

Omschrijving	Besloten	Voorgenomen	Invest. bedrag
Vorden			
VO Vorden	10.700	0	10.700
Herinrichting Dorpstraat Vorden	150	0	150
Verduurzamen sporthal 't Jebbink	1.925	0	1.925
Zelhem			
IHP Nieuwbouw scholen Zelhem	600	10.900	11.500
Verduurzamen sporthal De Pol	630	4.370	5.000
Bloemenbuurt Zelhem	550	0	550
Herinrichting markt en parkje Zelhem	1.900	0	1.900
Herinrichting Smidsstraat / Magnoliaweg Zelhem	1.000	0	1.000
Halle			
IHP Nieuwbouw school Halle	3.265	0	3.265
Steenderen			
Oltmanstraat Steenderen	700	0	700
Marktplein Steenderen	875	0	875
Herinrichting Burg. Smitstraat	600	0	600
Hengelo			
Verduurzamen sporthal De Kamp	1.500	0	1.500
Keijenborg			
MFA Bronckhorst Midden - parkeerplaats	125	0	125
Drempt / Achter-Drempt / Laag Keppel			
Fietsstroken Drempt / Laag Keppel	250	0	250
Zomerweg Achter-Drempt	1.300	0	1.300
Toldijk			
Buitenplanse speelvoorziening Toldijk	75	0	75
Uitbreiding en revitaliseren bedrijventerreinen	0	1.500	1.500
Totaal bekende ambities Investeringsagenda	**26.145**	**16.770**	**42.915**
Vrijgemaakt voor kapitaallasten Investeringsagenda			45.479
Beschikbaar voor projecten			**2.564**

We betalen de Investeringsagenda volledig uit onze reserves. We volgen de bestedingen via de programmabegroting en de jaarstukken. Daarbij letten we goed op hoe we de bestemmingsreserve inzetten.

3.3. Investeringsplan

Voor de begroting maken de lasten van de vervangingsinvesteringen deel uit van de geautoriseerde budgetten per programma. De investeringen van de Investeringsagenda hebben niet die directe goedkeuring voor uitvoering. Voor ieder voorstel van de Investeringsagenda ontvangt u van ons een afzonderlijk raadsvoorstel met de uitwerking van die opgave en de totale financiering daarvan. In de programmabegroting en in de jaarstukken maken we duidelijk hoe de Investeringsagenda (3.2.4) zich ontwikkelt.

Deel-	Omschrijving	Invest.	T.l.v voorz.	Netto invest.	Jaar	Afschr. term.	Kapitaallasten per jaar			
progr.							2027	2028	2029	2030
2C	Materieel buitenruimte < € 10.000 (2027; afschrijvingslast in 2028)	16		16	2027	1	0	16	0	0
2C	Materieel buitenruimte < € 10.000 (2028; afschrijvingslast in 2029)	16		16	2028	1	0	0	16	0
2C	Materieel buitenruimte < € 10.000 (2029; afschrijvingslast in 2030)	16		16	2029	1	0	0	0	16
2C	Materieel buitenruimte < € 10.000 (2030; afschrijvingslast in 2031)	16		16	2030	1	0	0	0	0
2C	Materieel buitenruimte 2027	1.087		1.087	2027	div.	8	118	116	115
2C	Materieel buitenruimte 2028	114		114	2028	div.	0	1	15	15
2C	Materieel buitenruimte 2029	102		102	2029	div.	0	0	1	16
2C	Materieel buitenruimte 2030	371		371	2030	div.	0	0	0	3
2C	Reconstructies wegen 2027	400		400	2027	20	3	26	26	25
2C	Reconstructies wegen 2029	400		400	2029	20	0	0	3	26
2C	Reconstructies wegen 2030	400		400	2030	20	0	0	0	3
2C	Reconstructies wijken 2029-2030	2.000		2.000	div	20	0	0	8	73
2C	Vervanging meubilair werf 2028	80		80	2028	10	0	1	9	9
2C	Coalitieakkoord: investeringen mobiliteitsplan 2028-2048	20.000		20.000	div	20	0	8	73	137
2C	Coalitieakkoord: vervanging speeltoestellen 2028-2032	65		65	div	15	0	6	11	16
2C	Riolering 2027	4.430	606	3.824	2027	div.	33	199	197	195
2C	Riolering 2028	2.417	650	1.767	2028	div.	0	13	90	89
2C	Riolering 2029	3.355	650	2.705	2029	div.	0	0	20	128
2C	Riolering 2030	6.135	650	5.485	2030	div.	0	0	0	41
2C	Ondergrondse inzamel voorzieningen 2027	506		506	2027	10	4	58	57	57
2C	Ondergrondse inzamel voorzieningen 2028	88		88	2028	10	0	1	10	10
2C	Ondergrondse inzamel voorzieningen 2029	159		159	2029	10	0	0	1	18
2C	Ondergrondse inzamel voorzieningen 2030	44		44	2030	10	0	0	0	0
3A	Meubilair raadszaal	80		80	2029	10	0	0	1	9
3A	Meubilair kamer wethouders	20		20	2029	10	0	0	0	2
3A	Laptops raads- en commissieleden	35		35	2030	4	0	0	0	0
3B	Coalitieakkoord: materieel handhaving	45		45	2027	9	0	6	6	6
OV	Coalitieakkoord: inrichting werkomgeving	500		500	2027	10	4	58	57	56
OV	Audiovisuele middelen 2027	150		150	2027	5	1	32	32	31
OV	Keukeninrichting 2030	70		70	2030	10	0	0	0	1
Totaal vervangingsinvesteringen		**43.117**	**2.556**	**40.561**			**54**	**540**	**748**	**1.097**

3.4. Gebruik van reserves per programma

De Algemene reserve zetten we in voor investeringen die bijdragen aan onze doelen. De projecten met een bijdrage uit de Algemene reserve voldoen aan de bestedingscriteria volgens de nota Reserves en voorzieningen Bronckhorst.

De bestemmingsreserve Innovatie aanjaagfonds
Bij deze herziene programmabegroting doen we ook een voorstel in het raadsbesluit voor de vorming van de bestemmingsreserve Innovatie aanjaagfonds als een uitwerking van het coalitieakkoord.

Hieronder leest u hoeveel kosten we dekken met een bijdrage vanuit de Algemene reserve of bestemmingsreserves en hoe ze over de programma's zijn verdeeld:

Omschrijving	AR/BR*	2027	2028	2029	2030
Algemene reserve	AR	2.408	155	24	2
Bestemmingsreserve	BR	1.577	1.079	1.105	1.753
Saldo wijziging reserves		**3.985**	**1.234**	**1.128**	**1.756**

Programma 1 Samenleving

Omschrijving	AR/BR*	2027	2028	2029	2030
Buitenschools sport- en cultuuraanbod	AR	50	25		
Programma M&I	AR	1.169			
Minimafonds	BR	5	4		
Saldo wijziging reserves		**5**	**25**	**0**	**0**

Programma 2 Leefomgeving

Omschrijving	AR/BR*	2027	2028	2029	2030
Berekende winstnemingen grondexploitaties	AR	9	28	21	
Tussentijdse resultaatbestemmingen	AR	675	102	2	2
Bijdragen bovenwijkse voorzieningen	BR	-408	-55	-716	-55
Bestemmingen bovenwijkse voorzieningen	BR	31	81	81	81
Saldo wijziging reserves		**307**	**156**	**-612**	**28**

Dekkingsmiddelen en overhead

Omschrijving	AR/BR*	2027	2028	2029	2030
Kapitaallasten investeringsagenda (afschrijvingen)	BR	764	859	1.550	1.550
Investeringsagenda bijdragen ineens	BR	1.500			
Bijdrage plan loods werf	AR	505			
Vorming van bestemmingsreserve voor loods werf	BR	-505			
Huisvesting gemeentehuis en werf	BR	190	190	190	178
Saldo wijziging reserves		**2.454**	**1.049**	**1.740**	**1.728**

3.5. De balans in het kort (ongewijzigd)

Balansprognose

De voorstellen van het coalitieakkoord geven ook wijzigingen in de balans. Zo stellen we voor om een bestemmingsreserve Innovatie aanjaagfonds (€ 1,5 mln met bijdrage uit de Algemene reserve) te vormen en verhogen we de bijdragen aan de voorziening MJOP. We passen de balansprognose hierop niet aan, we doen dat weer naar aanleiding van de jaarstukken 2026.

De geprognosticeerde balansposities van de 'primaire' programmabegroting, aan het einde van een kalenderjaar, staan in het volgende overzicht:

Activa	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Vaste activa						
Materiële vaste activa	75.341	85.846	93.090	107.980	114.174	117.208
Financiële vaste activa	11.773	11.678	11.678	11.538	11.507	11.434
Vlottende activa						
Grondexploitaties (voorraden)	2.089	4.218	1.685	774	630	438
Rekening-courantverhouding met het Rijk	14.135	0	0	0	0	0
Vorderingen op openbare lichamen	7.112	5.700	5.700	5.700	5.700	5.700
Overige vorderingen	3.435	3.500	3.500	3.500	3.500	3.500
Liquide middelen	270	250	250	250	250	250
Overlopende activa	5.713	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
Totaal	**119.868**	**116.192**	**120.903**	**134.741**	**140.761**	**143.530**

Passiva	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Eigen vermogen						
Algemene reserve	39.833	19.046	18.115	18.061	18.040	18.040
Bestemmingsreserves	37.263	55.110	55.049	53.990	52.876	51.134
Voorzieningen	13.187	11.051	11.593	8.520	8.314	8.443
Vaste schulden						
Leningportefeuille	8.532	6.261	5.544	4.867	4.271	3.854
Waarborgsommen	8	8	8	8	8	8
Financieringsbehoefte (aan te trekken leningen)	0	2.712	8.090	26.290	33.747	38.046
Vlottende passiva						
Overige schulden	7.666	8.000	7.500	7.000	6.500	6.000
Overlopende passiva						
Verplichtingen	3.374	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000
Voorschotbedragen specifiek bestedingsdoel	10.005	11.005	12.005	13.005	14.005	15.005
Totaal	**119.868**	**116.192**	**120.903**	**134.741**	**140.761**	**143.530**

Toelichting balans, activazijde

Vaste activa

We verdelen de vaste activa in materiële en financiële activa. Bij de materiële vaste activa horen investeringen met economisch nut en investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut. Bij de financiële vaste activa gaat het om kapitaalverstrekkingen en uitgeleende bedragen aan verbonden partijen en andere leningen, zoals duurzaamheidsleningen en personeelshypotheken.

Economisch nut of maatschappelijk nut

Een investering heeft economisch nut als we het kunnen verkopen, als het geld oplevert of als het verhandelbaar is. Denk bijvoorbeeld aan gebouwen of voertuigen.
Een investering heeft maatschappelijk nut als het gaat om voorzieningen in de openbare ruimte die we niet kunnen verkopen. Voorbeelden zijn wegen, bruggen en openbaar groen.

Ontwikkeling van vaste activa

In deze programmabegroting nemen we verschillende investeringen mee. We rekenen met de investeringen waarvoor we tot en met 2026 krediet hebben, de vervangingsinvesteringen en de plannen uit de Investeringsagenda. U vindt de investeringen en de bijbehorende kapitaallasten in de Investeringsagenda (3.2.4) en het Investeringsplan (3.3). We verwerken kapitaallasten in de ramingen van de programma's. Vervangingsinvesteringen in riolering en afval betalen we uit de daarvoor gevormde voorziening. De investeringen van de Investeringsagenda uit de gelijknamige bestemmingsreserve.
Op basis van de Investeringsagenda, het vervangingsplan en de beschikbare kredieten tot en met 2026 investeren we de komende jaren in totaal € 42 mln. Bij de financiële activa verwerken we de aflossingen van leningen.

Vlottende activa

Onder de vlottende activa zetten we bezittingen die we binnen een jaar ('vlot') gebruiken of omzetten in geld. Denk aan voorraden, vorderingen en liquide middelen. Vlottende activa verschillen van vaste activa, omdat we vaste activa langer dan een jaar in bezit houden.

Voorraden kavels

De gepresenteerde waarde heeft betrekking op de grondexploitaties.

Rekening-courantverhouding met het rijk

De rekening-courantverhouding laat zien hoeveel geld we overhouden (financieringsoverschot). Wanneer we meer geld hebben dan nodig om ons bezit te financieren, moeten we dit overschot beleggen bij het rijk via 'schatkistbankieren'. Door nieuwe investeringen, de uitvoering van de Investeringsagenda en het gebruik van de Algemene reserve, bestemmingsreserves en voorzieningen, houden we geen geld over. We verwachten vanaf 2027 geld te gaan lenen.

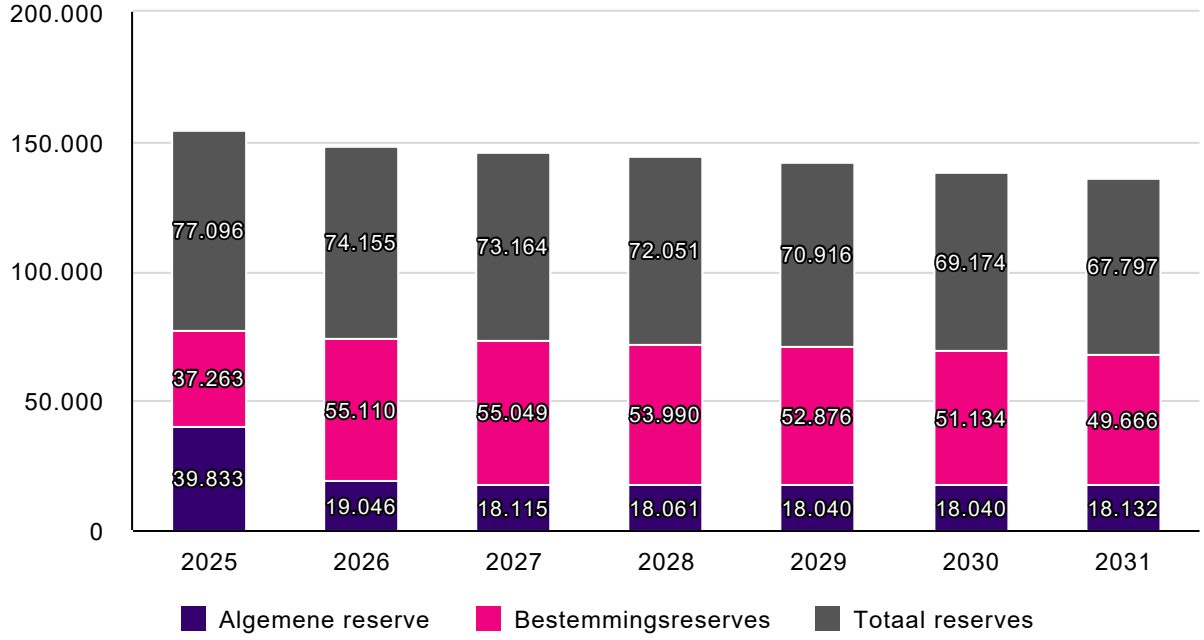
Vorderingen op openbare lichamen, overige vorderingen, liquide middelen en overlopende activa

Voor deze balansprognose gebruiken we stelposten voor een aantal onderdelen. We baseren de cijfers op de meest recente Jaarstukken (2025).

Toelichting balans, passivazijde

Eigen vermogen

Reserves



Ontwikkeling reserves in 2027

Specificatie reserves	Saldo begin jaar	Vermeer-deringen	Vermin-deringen	Saldo einde jaar
Algemene reserve	19.046	15	946	18.115
Algemene reserve	**19.046**	**15**	**946**	**18.115**
Minima	4		4	0
Bovenwijkse voorzieningen	2.683	408	31	3.060
Investeringsagenda kapitaallasten	46.263	0	749	45.515
Structurele inzet Oekraïnse ontheemden	1.684			1.684
Realisatiestimulans woningbouw/grondexploitaties	532			532
Gemeentehuis	3.943	505	190	4.258
Bestemmingsreserves	**55.110**	**913**	**974**	**55.049**
Totaal reserves	**74.155**	**929**	**1.921**	**73.164**

Algemene reserve

We gebruiken de Algemene reserve om onverwachte tegenvallers op te vangen. Daarnaast zoeken we, binnen de verslaggevingsregels, naar goede manieren om de reserve in te zetten voor blijvende meerwaarde voor Bronckhorst. U leest hier meer over in de paragraaf Financiering (2.2.4) en bij de Investeringsagenda (3.2.4).

Bestemmingsreserves

Dit deel van ons eigen vermogen gebruiken we voor een specifiek doel. De bestemmingsreserves zijn minder vrij te besteden dan de Algemene reserve. We kunnen de bestemming wel altijd aanpassen als dat nodig is.

Minima
We gebruiken deze reserve om inwoners eenmalig te helpen bij onverwachte kosten. Dit doen we alleen als zij geen gebruik kunnen maken van bestaande regelingen, zoals de bijstand. Na 2027 is de bestemmingsreserve leeg.

Bovenwijkse voorzieningen
Bij ruimtelijke plannen die extra ruimte vragen, vragen we een bijdrage van de aanvrager. Dit doen we op basis van de Nota Bovenwijkse voorzieningen (zie in Paragraaf Grondbeleid, 2.2.7). We storten deze bijdragen in een aparte bestemmingsreserve met dezelfde naam. Met deze reserve betalen we uitgaven die buiten het directe projectgebied vallen. In februari 2023 werd het exploitatieplan vastgesteld, inclusief het kostendekkingsplan.

Kapitaallasten Investeringsagenda
Bij de Programmabegroting 2021–2024 besloten we om de bestemmingsreserve Kapitaallasten Investeringsagenda te vormen. Om beter inzicht te krijgen en de reserve goed te kunnen volgen, hebben we de reserve gesplitst; één waarvoor de bestemming is vastgelegd op basis van besluiten en één waarop besluitvorming nog moet plaatsvinden. De laatste reserve geeft de ruimte aan die er nog is voor toekomstige investeringsbesluiten. Uit de reserve kapitaalslasten bestemd dekken we de volledige afschrijvingslasten. Met deze bestemmingsreserves betalen we voor toekomstige opgaven van Bronckhorst. U leest meer over het gebruik van deze reserves bij Paragraaf Financiering (2.2.4) en Investeringsagenda (3.2.4).

Structurele inzet Oekraïnse ontheemden
De bestemmingsreserve is bedoeld voor de structurele inzet en huisvesting van ontheemden uit de Oekraïne. Als gemeente voldoen we aan de wettelijke taakstelling en hebben we de opvang van Oekraïense ontheemden effectief en efficiënt ingericht, waardoor beschikbare rijksmiddelen niet volledig worden benut. Door deze middelen onder te brengen in een bestemmingsreserve kunnen ze ook in toekomstige jaren doelgericht worden ingezet voor de verdere ontwikkeling van duurzame huisvesting en fysieke voorzieningen.

Realisatiestimulans woningbouw/grondexploitaties
Vanuit de Jaarstukken 2025 is de verwachte opbrengst uit de realisatiestimulans bestemd voor deze bestemmingsreserve Realisatiestimulans woningbouw/grondexploitaties. De middelen gebruiken we voor de versnelling van woningbouw en kan onder andere worden ingezet ter ondersteuning van grondexploitaties en andere maatregelen die bijdragen aan het realiseren van de woningbouwopgave. De realisatiestimulans draagt bij aan het behalen van de ambities uit de woondeal.

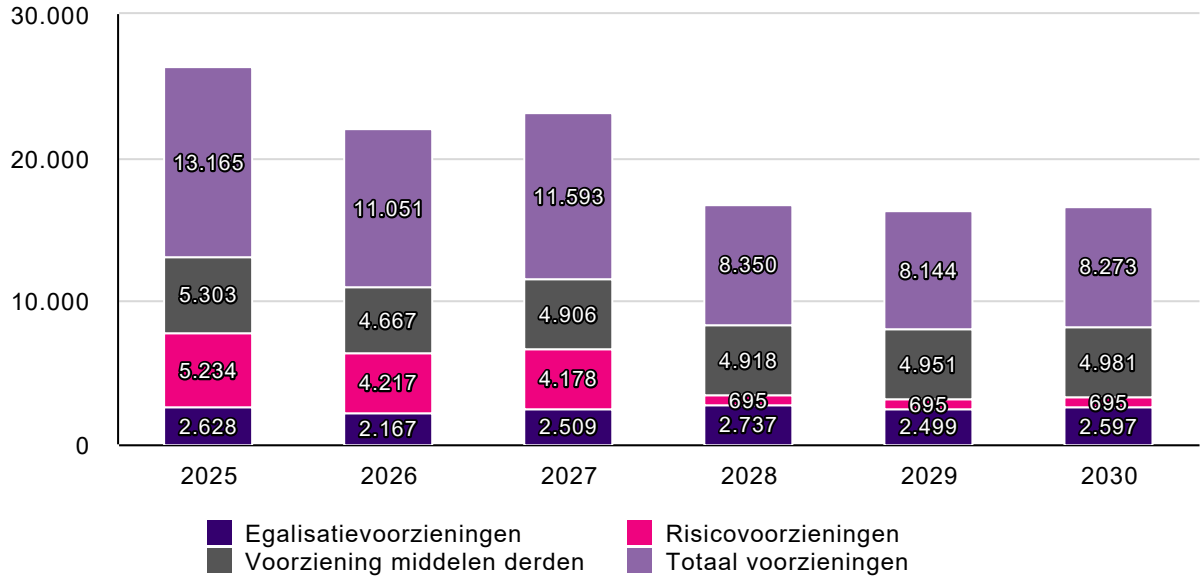
Gemeentehuis
We hebben deze reserve gevormd met geld uit de verkoop van de oude gemeentehuizen en de werkplaats in Hengelo. We gebruiken de reserve om (deels) de kapitaallasten van het gemeentehuis en de gemeentewerf te betalen. Elk jaar komt een deel van de reserve vrij en gebruiken we dat voor de exploitatie.
Daarnaast hebben we twee derde van de IZA-middelen (een kapitaaluitkering van de zorgverzekering) in deze reserve gestort. We gebruiken dat geld voor de kapitaallasten van personeelsvoorzieningen in de panden. We onttrekken in 2027 een bedrag uit de algemene reserve om de verhuizing van de werf in Zelhem naar de werf in Hengelo mogelijk te maken, zodat de woningbouwontwikkeling van Zelhem 't Loo kan doorgaan.

Voorzieningen

In Bronckhorst kennen we drie soorten voorzieningen. Voorzieningen hebben we voor verplichtingen en voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is.

Ontwikkeling voorzieningen in 2027

Specificatie voorzieningen	Saldo begin jaar	Vermeer-deringen	Vermin-deringen	Saldo einde jaar
Onderhoud gemeentelijke gebouwen	2.019	621	280	2.360
Onderhoud sportaccommodaties	148	348	348	148
Egalisatievoorzieningen	**2.167**	**969**	**628**	**2.509**
Wethouders pensioen vóór herindeling	1.094		99	995
Pensioen wethouders	3.123	126	65	3.184
Risicovoorzieningen	**4.217**	**126**	**164**	**4.178**
Re-integratietrajecten	120			120
Rioolheffing, vervangingsinvesteringen	0	650	650	0
Rioolheffing, tariefegalisatie	433			433
Afvalstoffenheffing, vervangingsinvesteringen	14			14
Afvalstoffenheffing, tariefegalisatie	1.025	188		1.213
Afkoop onderhoud graven	2.935	402	351	2.985
Verlofsparen	141			141
Voorziening middelen derden	**4.667**	**1.240**	**1.001**	**4.906**
Totaal voorzieningen	**11.051**	**2.335**	**1.793**	**11.593**



Egalisatievoorzieningen

Met een egalisatievoorziening bouwen we een buffer op voor kosten die we pas later verwachten. Deze kosten horen bij de normale bedrijfsvoering, maar kunnen in bepaalde jaren ineens hoger uitvallen. Met de voorziening vangen we zulke pieken op.

Onderhoud gemeentelijke gebouwen en sportaccommodaties

We hebben een voorziening voor de jaarlijkse onderhoudskosten van gemeentelijke gebouwen en sportaccommodaties. We berekenen de stortingen op basis van het onderhoudsplan. Die stortingen zijn het gemiddelde van het bedrag dat we nodig hebben in de gekozen onderhoudsperiode. De berekeningen komen uit de onderhoudsplannen die we

in 2018 opstelden. We betalen alle onderhoudskosten uit deze voorziening. Meer informatie vindt u in de Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen (2.2.3).

Risicovoorzieningen
We gebruiken risicovoorzieningen voor verplichtingen die nog onzeker zijn. Deze verplichtingen kunnen later veranderen in schulden. In Bronckhorst hebben we drie risicovoorzieningen.

Wachtgeldvoorziening wethouders
We gebruiken deze voorziening voor de toekomstige uitkeringen aan (voormalige) wethouders die recht hebben op wachtgeld op grond van de APPA-regeling. De hoogte van de voorziening bepalen we periodiek op basis van de verwachte verplichtingen en de resterende looptijd van de uitkeringen. We betalen de wachtgelduitkeringen uit deze voorziening.

Wethouders pensioen vóór herindeling
We gebruiken deze voorziening voor het uitbetalen van pensioenen aan oud-wethouders van de voormalige gemeenten. We bepalen de hoogte van de voorziening regelmatig met actuariële berekeningen.

Pensioen wethouders
Elk jaar storten we een bedrag in de voorziening voor de pensioenen van wethouders van Bronckhorst. Dit bedrag komt overeen met de toename van hun opgebouwde pensioenrechten. We betalen de pensioenen uit deze voorziening. De pensioenrechten dragen we per 1 januari 2028 over aan het Algemeen Burgelijk Pensioenfonds (ABP).

Voorziening middelen derden
Bij deze middelen van derden (niet van overheidsorganisaties) ligt de bestemming vast. De derde, zoals inwoners die te veel afvalstoffenheffing hebben betaald, geeft het geld voor een specifiek doel. We moeten het bedrag dan ook aan dat doel besteden. We hebben zeven voorzieningen voor deze middelen van derden, zoals voor re-integratietrajecten.

Re-integratietrajecten
We houden op het salaris van ons personeel de premie in voor 'Werkhervatting gedeeltelijk arbeidsgeschikten' (WGA). Dit bedrag storten we in een voorziening. Vanuit deze voorziening betalen we de re-integratietrajecten.

Rioolheffing, vervangingsinvesteringen
Bij het berekenen van het tarief voor de rioolheffing houden we rekening met een storting in de voorziening voor vervangingsinvesteringen. We sparen dit geld om toekomstige vervangingen te kunnen betalen. Meer informatie hierover staat in de Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen (2.2.3).

Rioolheffing, tariefegalisatie
We zorgen voor het afvoeren van huishoudelijk afvalwater en regenwater. Ook hebben we de zorg voor het grondwater. De rioolheffing is maximaal kostendekkend: we vragen niet meer dan nodig is. Bij het opstellen van de jaarstukken zien we of er een overschot of tekort is. Een overschot voegen we toe aan de voorziening. Een tekort halen we uit de voorziening, maar alleen tot het bedrag dat daarin beschikbaar is.

Afvalstoffenheffing, vervangingsinvesteringen
Bij het berekenen van het tarief voor de afvalstoffenheffing kunnen we we rekening houden met een storting in de voorziening voor vervangingsinvesteringen. We sparen dit geld om toekomstige vervangingen van ondergrondse containers te kunnen betalen. Meer informatie hierover staat in de Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen (2.2.3).

Afvalstoffenheffing, tarievenegalisatie
We dekken de kosten voor het inzamelen en verwerken van afvalstoffen met heffingen. De heffing is maximaal kostendekkend: we vragen niet meer dan nodig is. Bij het opstellen van de jaarstukken zien we of er een overschot of tekort is. Een overschot voegen we toe aan de voorziening. Een tekort halen we uit de voorziening, maar alleen tot het bedrag dat daarin beschikbaar is.

Afkoop onderhoud graven
Wie dat wil, kan het onderhoud van een graf afkopen. We storten deze afkoopsommen in een speciale voorziening. Elk jaar komt een deel van het bedrag vrij. Dat gebruiken we voor het onderhoud van de graven. Meer informatie hierover staat in de Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen (2.2.3).

Verlofsparen
Vanaf 1 januari 2022 kunnen medewerkers bovenwettelijke vakantie-uren sparen. Dit heet verlofsparen. Medewerkers gebruiken deze uren op een manier die past bij hun levensfase, persoonlijke situatie en loopbaanplanning. Zo sluit het verlof beter aan bij het gemeentelijke beeld van vitaliteit.

Vaste schulden

Onder vaste schuld vallen leningen met een looptijd van één jaar of langer. We geven hieronder een overzicht van de ontwikkeling van deze leningen, de jaarlijkse rentelasten en de resterende looptijd van onze leningenportefeuille.

Verloop leningen

Ontwikkeling	2027	2027	2028	2029
Schuldrest per 1 januari	6.261	5.544	4.867	4.271
Reguliere aflossingen	717	677	597	417
Vervroegde aflossingen				
Schuldrest per 31 december	**5.544**	**4.867**	**4.271**	**3.854**
Rentelast boekjaar	273	241	211	188
Gemiddeld rentepercentage	4,6%	4,7%	4,7%	4,7%
Looptijd schuldrestant per 31 december				
- looptijd < 5 jaar	440	180	0	0
- looptijd tussen 5 en 10 jaar	0	0	0	0
- looptijd langer dan 10 jaar	5.104	4.688	4.271	3.854

In 2027 vervalt een lening van € 1,6 mln. Op onze bestaande leningen betalen we gemiddeld 4,5% rente. Als we nieuwe leningen afsluiten voor o.a. de Investeringsagenda, veranderen de bedragen en het rentepercentage. Dit heeft invloed op onze totale rentelasten.

Vlottende passiva / Overlopende passiva

Onder deze posten vallen verplichtingen met een looptijd korter dan één jaar en vooruitontvangen bedragen. Voor de balansprognose gebruiken we stelposten voor de vlottende en overlopende passiva. De cijfers baseren we op de Jaarstukken 2025.

Overige gegevens

Jaarlijks terugkomende verplichtingen

Jaarlijks nemen we arbeidskosten mee in de exploitatie, zoals niet opgenomen vakantiedagen en wachtgelden. Deze kosten blijven meestal gelijk in omvang. Voor pensioenen en wachtgelden van (voormalige) wethouders gebruiken we een voorziening. We toetsen deze voorzieningen regelmatig en passen ze aan als dat nodig is.

3.6. Overzicht baten en lasten 2027 per kostensoort

3.6.1. Ontwikkeling in kostensoorten

Voor de jaarlijkse budgetten gebruiken we vaste uitgangspunten voor de stijging van de lonen en prijzen aan de uitgaven- en inkomstenkant en de hoogte van de rentepercentages. In bijlage 4.4 bij deze programmabegroting ziet u een overzicht van de gehanteerde uitgangspunten.

Hieronder tonen we de ontwikkeling van de baten en lasten van de programma's en taakvelden op kostensoorten. In de toelichting (3.6.2) richten we ons op de laatste twee kolommen.

Kostensoorten	Rekening 2025	Begroting 2026 (incl. wijziging)	Herziene begroting 2027
Baten			
Algemene uitkering	76.123	77.078	79.688
Overige inkomensoverdrachten	19.198	19.172	18.524
Belastingen	15.415	15.931	16.624
Overige opbr., huren en pachten, leges	10.410	11.330	12.757
Dividend, winstuitkering	533	502	580
Verkoop grond en overige duurzame goederen	1.263	2.027	2.059
Totaal baten	**122.942**	**126.040**	**130.233**
Lasten			
Personeelskosten	37.008	39.799	40.785
Afschrijvingen	2.656	3.334	4.238
Inkomensoverdrachten	47.805	49.607	54.260
Kosten derden	27.753	27.338	31.916
Dotaties voorzieningen	3.554	2.567	2.016
Aankoop grond en overige duurzame goederen	222	2.221	0
Totaal lasten	**118.998**	**124.868**	**133.215**
Rente			
Rente baten	494	434	142
Rente lasten	545	455	544
Saldo rente	**-51**	**-20**	**-402**
Activering mutaties grondexploitaties	**-17**	**2.304**	**-106**
Saldo van baten en lasten	**3.875**	**3.456**	**-3.490**
Toevoegingen en onttrekkingen reserves			
Toevoeging reserves	31.572	19.115	929
Onttrekking reserves	35.505	20.470	4.914
Geraamd resultaat	**7.807**	**4.812**	**495**

+ = begrotingsoverschot; - = begrotingstekort

3.6.2. Toelichting op kostensoorten 2027

In de toelichting op kostensoorten vergelijken we de herziene ramingen 2027 met de ramingen uit de programmabegroting 2026-2029 inclusief wijzigingen.

Algemene uitkering

De Algemene uitkering is gebaseerd op de Mei- èn Septemberciculaire 2026. Over de ontwikkeling van de Algemene uitkering leest u meer in het overzicht herkomst van dekkingsmiddelen (2.1.4) en de financiële positie (3.2.1).

Algemene uitkering	Begroting 2026 (incl. wijziging)	Herziene begroting 2027
Algemene uitkering gemeentefonds	77.078	79.688
Totaal Algemene uitkering	**77.078**	**79.688**

Overige inkomensoverdrachten

We laten hier de rijksvergoedingen zien en de eigen bijdragen. De vergoedingen zijn bedoeld voor de uitvoering van de inkomensregelingen, de uitvoering van de energietransitie en de regeling Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Vanuit de provincie ontvingen we in 2026 een incidentele bijdrage voor ondersteuning van leefbaarheidsinitiatieven gemeente die we hebben ingezet voor Leefbaar en Sportief Bronckhorst en incidentele bijdragen voor dorpendeal Wichmond-Vierakker (budgetneutraal) en herontwikkeling van de locatie 'Het Witte Paard' in Zelhem. Bij de bijdragen gemeente verantwoorden we een SPUK voor programma datagedreven Achterhoek wat via onze gemeente loopt. Bij overige bijdragen overheidsinstanties verantwoorden we de bijdrage voor Datalab Go waarvoor we het penvoerderschap voeren.

Overige inkomensoverdrachten	Begroting 2026 (incl. wijziging)	Herziene begroting 2027
Bijdragen Rijk	13.347	13.935
Verhaal / terugvorderingen	338	323
Eigen bijdragen	744	527
Bijdragen - gemeenten	2.238	1.988
Bijdragen - gemeenschappelijke regelingen	0	0
Bijdragen - provincies	1.164	404
Bijdragen - overige overheden	855	951
Bijdragen - overige instellingen en personen	256	270
Overige kapitaaloverdrachten - overige instellingen en personen	230	126
Totaal overige inkomensoverdrachten	**19.172**	**18.524**

Belastingen

De opbrengsten van de verschillende belastingen indexeerden we voor prijsstijging. Bij de rioolheffing passen we, naast de indexering, een verhoging toe van € 10 per aansluiting voor het vastgestelde watertakenplan 2026-2030. Over de ontwikkeling van de belastingen leest u meer in de paragraaf Lokale heffingen (2.2.1).

Belastingen	Begroting 2026 (incl. wijziging)	Herziene begroting 2027
Onroerende zaakbelastingen:		
- woningen	7.307	7.472
- niet woningen, eigenaren	1.935	1.986
- niet woningen, gebruikers	1.219	1.259
Toeristenbelasting	485	610
Forensenbelasting	135	138
Reclamebelasting	142	146
Rioolheffing:		
- woningen	4.276	4.576
- niet woningen	432	437
Totaal belastingen	**15.931**	**16.624**

Huren en pachten, leges en overige opbrengsten

Voor de diensten voor afval en riolering willen we dat de tarieven kostendekkend zijn en bij de andere diensten berekenen we de prijsstijging door. De kosten voor het inzamelen en verwerken van afval zijn sterk gestegen. Daarom verhogen we de afvalstoffenheffing. De verwachte inkomsten voor leges zijn in de tweede tussenrapportage 2026 afgeraamd door verlaagde instroom van aanvragen.

Huren en pachten, leges en overige opbrengsten	Begroting 2026 (incl. wijziging)	Herziene begroting 2027
Pachten	43	24
Huren:		
- woningen	101	85
- overige gebouwen	737	843
- gronden	17	18
Leges:		
- bestemmingsplannen, bouw, sloop en vrijstellingen	1.349	1.763
- rijbewijzen en reisdocumenten	676	771
- overige leges	356	365
Overige opbrengsten:		
- afvalstoffenheffing	4.077	4.716
- opbrengst grondstoffen (naast afvalstoffenheffing)	320	328
- lijkbezorgingsrechten	670	686
- overig	2.484	2.705
- detacheringen wsw-ers	455	405
- detacheringen overig	45	47
Totaal overige opbrengsten, huren, pachten en leges	**11.330**	**12.757**

Dividend, winstuitkering

We krijgen van twee bedrijven dividend. Meer informatie leest u in de paragraaf Verbonden partijen (2.2.6).

Dividend, winstuitkering	Begroting 2026 (incl. wijziging)	Herziene begroting 2027
Bank Nederlandse Gemeenten	102	180
Alliander	400	400
Totaal dividend	**502**	**580**

Verkoop grond en overige duurzame goederen

De opbrengst grondverkopen hebben betrekking op onze grondexploitaties. Meer informatie leest u in de paragraaf Grondbeleid (2.2.7).

Verkoop grond en overige duurzame goederen	Begroting 2026 (incl. wijziging)	Herziene begroting 2027
Opbrengst duurzame goederen	20	20
Grondverkopen	2.007	2.039
Totaal verkoop grond en overige duurzame goederen	**2.027**	**2.059**

Personeelskosten

De vergoedingen aan raadsleden en buitengewone ambtenaren burgerlijke stand staan onder de kostenpost vergoedingen. Het begrip personeelskosten is van toepassing voor het college, de griffie en het overige ambtelijk personeel. De hogere lasten voor raads- en commissieleden in 2027 worden voornamelijk veroorzaakt door de jaarlijkse wettelijke indexering van de vergoedingen en onkostenvergoedingen. Doordat het college is uitgebreid met een vijfde wethouder stijgen de lasten voor het college. We verhogen de personeelskosten als gevolg van een geraamde loonstijging van 4,2%. Meer informatie over personeel leest u in de paragraaf Bedrijfsvoering (2.2.5).

Personeelskosten	Begroting 2026 (incl. wijziging)	Herziene begroting 2027
Vergoeding raads- en commissieleden	495	511
College	688	788
Griffie	400	416
Ambtenaren burgerlijke stand	36	18
Gemeentelijke organisatie (inclusief ingehuurde medewerkers)	34.647	35.377
Datalab go	950	950
Wsw	2.138	2.280
Nieuw beschut werk participatie	445	445
Totaal personeelskosten	**39.799**	**40.785**

Afschrijvingen

De afschrijvingen volgen uit gerealiseerde investeringen. Op de investeringen schrijven we af op basis van de verwachte gebruiksduur. Het (vervangings)investeringsplan staat bij Investeringsplan (3.3), de Investeringsagenda is toegelicht in 3.2.4 Investeringsagenda.

Afschrijvingen	Begroting 2026 (incl. wijziging)	Herziene begroting 2027
Programma 1 Samenleving	1.141	1.344
Programma 2 Leefomgeving	1.567	2.116
Programma 3 Inwoner en bestuur	63	95
Overhead	563	683
Totaal afschrijvingen	**3.334**	**4.238**

Inkomensoverdrachten

Bij de afgifte van rijbewijzen en reisdocumenten heffen we leges waarvan een deel bestemd is voor het rijk. De afdracht aan het rijk staat hieronder. Voor de uitkeringen in natura zijn de kosten geïndexeerd voor onder andere huishoudelijke hulp en Wmo-ondersteuning.
Bij subsidies verwachten we een stijging van de loon- en activeringskosten binnen het werkdeel, doordat meer medewerkers instromen en deelnemen aan werk- en ontwikkelingstrajecten. De afwikkeling van een project rond leefbaar en sportief Bronckhorst loopt door in 2027. De verhoging bij de post overige subsidies heeft onder meer betrekking op het overhevelen van budgetten voor het Nationaal Isolatieprogramma van 2026 naar 2027 en 2028.
Naast inkomensoverdrachten aan individuen geven we ook bijdragen aan overheidsinstellingen, die financieel van ons afhankelijk zijn, zoals de verbonden partijen. We zien een sterke verhoging van af te nemen diensten van de ODA. Vanaf 2026 is GBTwente

een nieuwe verbonden partij. Bij de gemeentelijke bijdragen verantwoorden we de bijdrage aan ZZC in verband met de aankoop van Veld 8 met dekking uit de bestemmingsreserve Investeringsagenda.

Inkomensoverdrachten	Begroting 2026 (incl. wijziging)	Herziene begroting 2027
Afdracht leges en overige inkomensoverdrachten rijk	344	374
Sociale uitkeringen in geld	5.329	5.211
Sociale uitkeringen in natura	27.614	28.523
Subsidies:		
- raadsfracties	7	8
- VVV	145	179
- Yunio	543	606
- bibliotheken	828	849
- loon- en activeringskosten werkdeel	1.748	1.653
- project Leefbaar en Sportief Bronckhorst	619	256
- overige subsidies	4.755	6.806
Bijdragen gemeenschappelijke regelingen:		
- Regio Achterhoek	297	309
- ODA	1.893	2.082
- SON	274	287
- VNOG	2.648	2.844
- GGD	844	906
- ECAL	318	356
- GBTwente	981	1.062
Gemeentelijke bijdragen:		
- VNG	227	238
- overige gemeentelijke bijdragen	-20	1.500
- overige overheden	3	3
- kwijtschelding gemeentelijke belastingen	209	209
Totaal inkomensoverdrachten	**49.607**	**54.260**

Kosten derden

Bij de kosten voor goederen en diensten door derden nemen we onder de post uit te werken beleid budgetten op die al voor een specifiek doel zijn geraamd, maar die we nog niet hebben uitgewerkt naar een nadere kostensoort. Naast de stelpost voor Jeugd en Wmo, wat leidt tot een negatief lastenbedrag, zijn dat de kosten gerelateerd aan energietransitie en de verwachte lasten vanuit de uitwerking van het coalitieakkoord.

Kosten derden	Begroting 2026 (incl. wijziging)	Herziene begroting 2027
Onderzoek en advisering derden	696	452
Gemeentelijke belastingen en overige heffingen	463	454
Gas, water, elektra en brandstoffen	1.142	1.129
Inkoop materiaal, gegevens en overig	1.033	936
Onderhoud	2.504	2.506
Inzamelen en verwerken afval	3.305	3.637
Nog uit te werken beleid	-2.559	-1.092
Nog uit te werken beleid 2027 coalitieakkoord	0	4.366
Overige kosten derden	20.755	19.527
Totaal kosten derden	**27.338**	**31.916**

Dotaties voorzieningen

We hebben in de eindwijziging 2026 de verwachte pensioen- en wachtgeldverplichtingen op 31 december 2026 geactualiseerd. Hiervoor hebben we extra lasten opgenomen. Om de kosten van onderhoud van gemeentelijke gebouwen en sporthallen gelijkmatig in de exploitatie op te nemen, gebruiken we onderhoudsvoorzieningen. Hiervoor is in deze programmabegroting het MJOP geactualiseerd (zie 2.2.3 Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen). In de tariefstelling voor rioolheffing en afvalstoffenheffing houden we rekening met toekomstige vervangingsinvesteringen. De dotatie (het 'spaarbedrag') voegen we toe aan de betreffende voorziening om vanuit de voorziening vervolgens de kosten van de vervangingsinvesteringen te dekken.

Dotaties voorzieningen	Begroting 2026 (incl. wijziging)	Herziene begroting 2027
Pensioen- en wachtgeldverplichtingen	690	133
Sportaccommodaties	348	357
Gemeentelijke gebouwen	621	761
Vervangingsinvesteringen riolering	1.026	726
Tariefegalisatie afvalstoffenheffing	-158	0
Verlofsparen	40	40
Totaal dotaties	**2.567**	**2.016**

Rente

Voor de leningen die we nu hebben lopen als 'opgenomen leningen', betalen we gemiddeld 4,5% rente. In 2026 ontvingen we rentebaten over onze rekening-courantverhouding met het rijk en over de lening met Alliander. Deze rentebaten ontvangen we in 2027 niet.

Rentebaten	Begroting 2026 (incl. wijziging)	Herziene begroting 2027
Rente baten	431	138
Personeelshypotheken	4	4
Rente baten	**434**	**142**

Rentelasten	Begroting 2026 (incl. wijziging)	Herziene begroting 2027
Leningportefeuille	337	424
Rentelasten overig	0	0
Beheerkosten SVn	32	32
Toevoeging rente voorziening afkoop onderhoud graven	86	88
Rente lasten	**455**	**544**

Toevoegingen en onttrekkingen reserves

Een specificatie van de toevoegingen en onttrekkingen geven we in 3.4 Gebruik van reserves per programma.

4. BIJLAGEN

4.1. Financiële voorstellen coalitieakkoord

De programmabegroting 2027-2030 presenteert de plannen gebaseerd op het coalitieakkoord “Dichtbij, Duidelijk, Durven”. Daarbij worden de volgende vragen beantwoord:
- Wat willen we bereiken?
- Wat gaan we daarvoor doen?
- Wat mag het kosten?

Om de ambities uit het coalitieakkoord te kunnen realiseren, is in het programmaplan geld, tijd en capaciteit gereserveerd. Tegelijkertijd staat de gemeente, net als veel andere gemeenten, voor financiële uitdagingen in onze meerjarenbegroting. Daarom zijn er keuzes gemaakt in de begroting, met behoud van de ambities.

Dit doen we door vanuit de volgende uitgangspunten, die ook te lezen zijn bij financiën (2.1.4):

1. Inzetten en sturen op realistische ambities
1. De komende jaren gaan we actief investeren in preventie en innovatie. Daarbij geldt als uitgangspunt dat deze investering op termijn zichzelf (maatschappelijk en/of financieel) terugverdient.
2. Daarnaast gaan we bij bepaalde ambities een programma of project opzetten voor de opstart en stimulans van de realisatie van de ambitie, zoals bijvoorbeeld bij energie. Dit leidt dus niet tot structurele lasten.
3. Voor ambities die nog niet precies zijn geformuleerd geldt; eerst een plan maken om te bepalen wat er nodig is en op welke wijze dit gefinancierd kan worden, dan pas een budgetvraag opnemen.

2. Bestaande budgetten slim inzetten
1. Bij de realisatie van onze ambities kijken we allereerst naar de bestaande budgetten. In sommige gevallen kunnen we deze anders of slimmer inzetten om onze doelen te behalen. Daarbij kijken we naar de vragen: Wat gaan we doen? Waar stoppen we mee? Wat is nog niet gerealiseerd?
2. Daarnaast gaan we de extra bijdragen vanuit het Rijk, provincie, etc. slim inzetten. Dat wil zeggen snel, effectief en incidenteel (overschot kan eventueel elders worden ingezet) en stoppen met de activiteit wanneer de bijdrage stopt.

3. Goed op onze inkomsten en uitgaven te letten
Naast de realisatie van onze ambities, hebben we ook wettelijke taken en de voortgang van het ongewijzigde beleid. Met de speerpunten *Krachtige samenleving, Toekomstbestendige leefomgeving* en *Mensgerichte en dienstbare overheid* als basis kijken we kritisch naar onze portemonnee. Dat wil zeggen dat er zowel uitgaven als ombuigingsmogelijkheden worden voorgesteld waarbij:
1. We bij ieder voorstel goed kijken of dit ook echt een financiële bijdrage vraagt en of er voldoende capaciteit is om dit ook daadwerkelijk te realiseren
2. We goed kijken naar mogelijkheden om te prioriteren, temporiseren en realistisch begroten.
3. We extra inkomsten willen genereren vanuit het principe “de gebruiker betaalt”

In deze bijlage worden de gedetailleerde maatregelen van deze programmabegroting per uitgangspunt weergegeven.

Omschrijving	Deel-progr.	Baten/ Lasten	2027	2028	2029	2030
INZETTEN EN STUREN OP REALISTISCHE AMBITIES ***actief investeren in preventie en innovatie, impuls bij opstart projecten voor realisatie ambities, plannen maken voor ambities die nog niet precies zijn geformulereerd***						
Investeren op preventie. Deel van huidige preventieve kosten worden hieruit gefinancieerd en onderzocht op effectiviteit. Uitganspunt is dat de investering zich deels terugverdiend op termijn.	1A / 1B / 1C	Lasten	347	422	372	322
Doelmatig investeren op bestaanszekerheid en meedoen: onderzoeken meedoen-regelingen op bereik, overlap, begrijpelijkheid en effectiviteit. Uitvoeren externe evaluatie in 2027 met als uitgangspunt inzetten meedoenregelingen en collectieve zorgverzekering voor de mensen die het echt nodig hebben. Op basis van huidig gebruik en ondernemend begroten is een inschatting gemaakt.	1A	Lasten	-5	-100	-100	-100
Regionale aanpak Sociaal Domein Achterhoek.	1B	Lasten	50			
Inzetten op innovatie: leefbaar & sportief onderdeel wordt van innovatiefonds.	1C	Lasten		-106	-181	-256
We ondersteunen dorpshuizen, verenigingen, sport, cultuur en ontmoeting vanuit duidelijke maatschappelijke doelen. Hiervoor is extra ambtelijke capaciteit nodig.	1C	Lasten	91	91	91	91
Budget uitvoeringsagenda volgend uit visie sociaal domein.	1C	Lasten	100			
Herijking omgevingsvisie. Ruimtevraag in kaartbrengen en mogelijk omgevings effect rapportages laten maken.	2A	Lasten	75	50	50	
Verkennen en in beeld brengen van de opgave circulair en maatschappelijk verantwoord ondernemen, kaders en uitgangspunten bepalen en activiteiten uitwerken.	2A	Lasten	25			
Actualisatie nota grondbeleid 2023-2026. Het college wil hierbij een actieve(re) rol spelen.	2A	Lasten	30			
Revitalisering bestaande bedrijventerreinen. Afronden herstructurering industriepark Zelhem. Plan maken revitalisering 't Werkveld Vorden.	2A	Lasten	20			
Concrete plannen maken voor nieuwe toekomstbestendige bedrijventerreinen bij Steenderen en Zelhem. Extern onderzoek.	2A	Lasten	15			
Impuls ten behoeve van actiepunten energie. Geldvraag 2028 om plannen uit 2027 te kunnen continueren als de SPUK middelen wegvallen.	2B	Lasten		900	450	
Stelpost decentralisatie uitkering CDOKE (klimaat en energie). Lasten in lijn brengen met verwachte baten.	2B	Lasten		555	555	555
Uitvoering mobiliteitsplan (€ 20 mln investering, € 1 mln per jaar, afschrijving in 20 jr).	2C	Lasten		8	73	137
Speelplekken toekomstbestendig houden. Investeringskrediet van €65.000 per jaar beschikbaar stellen van 2027 tot en met 2031.	2C	Lasten	0	6	11	16
Plan maken voor sterk verouderde wijken op basis van urgentie voor renovatie en waar werk met werk gemaakt kan worden (nieuwe inrichting in combinatie met vervanging groen en riolering). Inzicht in kosten.	2C	Lasten	85			
Impuls beperken en omgaan met effecten klimaatverandering. Borgen, voortzetten en uitbreiden huidige uitvoer waaronder gebiedsprocessen, droogte en wateroverlast. Regionale samenwerking, beleidsontwikkeling, maatregelen openbare ruitme en gebouwen, participatie in kernen, etc. Door droogte is beplanting groenstroken aan vervanging toe, waar mogelijk verlagen groenstroken door waterinfiltratie en meer inzet op water geven. Door droogte afgelopen jaren is de conditie van bomen sterker verslechterd waardoor extra onderhoud- snoei- en kapwerkzaamheden noodzakelijk zijn. Financiële bijdrage deelname gebiedsproces 't Klooster.	2B / 2C	Lasten	529	403	270	270
Activiteiten ten behoeve van versterking landschap en biodiversiteit: beschikbaar gekomen als uitgeefbaar budget voor landschapsversterking.	2C	Lasten	115	115	115	115

Omschrijving	Deel-progr.	Baten/ Lasten	2027	2028	2029	2030
Inventarisatie zaksloten (ze groeien vol met struweel wat de waterbergende functie in de weg kan zitten) bepalen of zaksloot nog in functie is of andere functie (berm of struweel) kan krijgen.	2C	Lasten	30			
Verbetering ingezamelde kwaliteit pmd en andere grondstoffen is noodzakelijk om recyclingspercentage te verhogen. Circulaire ambachtcentra = netwerk van recyclepleinen, kringloopwinkels, repaircafés, onderwijs etc met doel afvalpreventie verhogen.	2C	Lasten	75	25	25	25
Voorbereidingskosten onderzoek parkeren project Oude Zutphenseweg.	2C	Lasten	100			
Parkeeronderzoeken vier grote kernen.	2C	Lasten	9	9	9	9
Uitbreiding college met een vijfde wethouder.	3A	Lasten	100	100	100	100
Extra eenmalig budget voor slim handhaven.	3B	Lasten	10			
Project weerbaarheid.	3B	Lasten	75	75	75	75
Activiteiten ten behoeve van versterking landschap en biodiversiteit: aanvulling capaciteit handhaving door groene BOA.	Dekk. midd.	Lasten	45	45	45	45
Ondersteunen activiteitgericht werken door creëren andersoortige werkplekken en voorzieningen (denk hierbij aan belcellen, kleine overlegruimten en aanschaf bureaus).	Over-head	Lasten	4	58	57	56
Duurzaam alternatief voor papieren bekers passen bij proffessionele en praktische bedrijfsvoering. Aanschaf andersoortig servies en aanpassing in pantry's en in proces voor inzameling/verspreiden servies.	Over-head	Lasten	18			
Uitvoeringsactiviteiten voor participatie in de samenleving naar aanleiding van de participatievisie.	Over-head	Lasten	60	60	60	60
Meer expertise en actieve rol voor inkoopadviseurs en contractbeheer.	Over-head	Lasten	150	150	150	150

Omschrijving	Deel-progr.	Baten/ Lasten	2027	2028	2029	2030
BESTAANDE BUDGETTEN SLIM INZETTEN ***eerst kijken naar bestaande budgetten bij realiatie ambities, extra bijdragen Rijk en provincie snel, effectief en incidenteel inzetten.***						
Netto effect van baten en lasten van het programma Migratie en Integratie. Realiseren structurele huisvesting inburgeringsactiviteiten en uitvoering integratiebeleid.	1C	Lasten	27	50	50	50
Stelpost decentralisatie uitkering Openbare bibliotheken. Zal aan bibliotheken toegekend worden om ingezette beweging via voormalige SPUK's te onderhouden, in lijn met verwachte baten.	1C	Lasten	100			
Overgangsfinanciering voor 2027 veiligstellen voor de lokale omroep.	1C	Lasten	27			
Met regionale partners overeenstemming bereiken over toekomstige streekomroep. Kostenindicatie voor aanvullende financiëring.	1C	Lasten		8		
Stelpost meer loonkosten dekken uit grondexploitaties en anterieure overeenkomsten.	2A	Lasten	-41	-41	-41	-41
Activiteiten ten behoeve van versterking landschap en biodiversiteit: cultureel erfgoed incidentele subsidies, monumenten, subsidies met plafondbedrag.	2C	Lasten	19	19	19	19
Stelpost decentralisatie uitkering Openbare bibliotheken. Hiervoor zijn de lasten opgenomen in programma 1C.	Dekk. midd.	Baten	100			
Stelpost decentralisatie uitkering CDOKE (klimaat en energie). Hiervoor zijn de lasten opgenomen in programma 2B.	Dekk. midd.	Baten		555	555	555

Omschrijving	Deel-progr.	Baten/ Lasten	2027	2028	2029	2030
GOED OP ONZE INKOMSTEN EN UITGAVEN LETTEN ***Uitgaven of ombuigingsvoorstellen waarbij goed is gekeken of financiën echt nodig zijn en of er mogelijkheden zijn om te prioriteiren, temporiseren en realistisch te begroten.***						
Realistisch begroten: versoberen Onderwijs Achterstanden Beleid op basis van werkelijke kosten	1A	Lasten	-51	-86	-121	-151
Stopzetten subsidie aan het techniekloka al.	1A	Lasten		-3	-3	-3
Halveren budget participatieraad.	1C	Lasten			-8	-8
Bijstellen beheerkosten scholencluster Rozenstraat Hengelo naar aanleiding van afspraken over nieuw beheerplan.	1C	Lasten	-45	-45	-45	-45
Doelmatig subsidies voorliggend veld verstrekken.	1C	Lasten		-40	-60	-80
Doelmatig overenkomsten sociaal domein verstrekken.	1C	Lasten		-50	-125	-200
Voldoende capaciteit: beheerskosten Migratie en Integratie na borging in staande organisatie (jongerenwerking, buitendienst, BOA's).	1C	Lasten		400	400	400
Realistisch begroten: te verwachten leges grote projecten.	2A	Baten		70	35	350
Realistisch begroten: te verwachten leges activiteiten bouwwerken. Stapsgewijs verhogen tot 10% in 2030.	2A	Baten		52	105	160
Verlagen toeristen belasting, uitvoering motie om stijging toeristenbelasting tot 5% te beperken (ipv 20% conform visie), afhandeling moties B&W 1-9-26.	2A	Baten		-90	-90	-90
Vervangen inhuur omgevingsplan door eigen inzet.	2A	Lasten	-25	-49	-49	-49
Opheffen budget ruimtelijke adviezen. Budget ruimtelijke adviezen is ingesteld om ruimtelijk-, stedebouwkundig- en ontwerp advies in te winnen vooruitlopend op verdere planvorming door initiatiefnemers. Dit advies is bedoeld om kaders en uitgangspunten aan te dragen bij de initiatiefnemers, die plannen maken voor grotere locatie ontwikkelingen. Dergelijke initiatieven komen echter niet vaak voor (hooguit 1-2 per jaar). Met het opheffen hiervan geeft de gemeente voor bijzondere locatie- ontwikkelingen geen specifieke kaders mee en ligt de bal volledig bij de indieners van plannen en gelden de gemeentelijke kaders zoals vastgesteld door college en raad.	2A	Lasten	-21	-21	-21	-21
Nieuw MJOP gemeentelijke accommodaties 2026-2035 planmatig.	2A	Lasten	124	124	124	124
Nieuw MJOP gemeentelijke accommodaties 2026-2035 exploitatie.	2A	Lasten	496	489	476	505
Besparing en extra geldvraag ivm gesloten circuit afval + afschaffen gescheiden luier-inzameling. Stijging opbrengsten diftar.	2C	Baten	75	25	25	25
Scherp kijken naar kosten onderhoud: beperken tot verplichte wegmarkering, meer repartiewerk door eigen dienst aan straten, parkeerplaatsen en bermen, stoppen met het aanbrengen van gele markering.	2C	Lasten	-62	-62	-62	-62
Afschrijving, krediet aanvraag extra BOA auto.	3B	Lasten	0	6	6	6
Realistisch begroten: te verwachten OZB stijging door realisatie woningen.	Dekk. midd.	Baten		134	173	285
Realistisch begroten: te verwachten stijging algemene uitkering door realisatie woningen.	Dekk. midd.	Baten		250	300	500
Realistische begroten: stelpost onderuitputting personeel door krappe arbeidsmarkt.	Dekk. midd.	Lasten	-150	-150	-150	-150
Begrenzing opleidingsbudget.	Over-head	Lasten	-103	-103	-103	-103
Uitvoering ombuigingsopdracht abonnementskosten verlagen bleek onrealistisch ondanks diverse inspanningen.	Over-head	Lasten	48	48	48	48

4.2. Kerngegevens (ongewijzigd)

Maatstaven	1-1-2026	1-1-2026	1-1-2027	
	Schatting	Werkelijk	Schatting	
Sociale structuur				
Aantal inwoners	*35.900*	*35.983*	*35.990*	
van 0 t/m 17 jaar	5.500	5.471	5.435	
vanaf 18 jaar en ouder	30.400	30.512	30.555	
Aantal periodieke bijstandsgerechtigden:	*300*	*296*	*269*	
Pw (Participatiewet incl. bbz (voorheen Wwb)	291	287	261	
Periodieke uitkeringen ingevolge de IOAW	7	7	6	
Periodieke uitkeringen ingevolge de IOAZ	2	2	2	
Aantal leerlingen				
Leerlingen Voortgezet Onderwijs	414	342	312	
Fysieke structuur				
Oppervlakte gemeente	*28.643*	*28.643*	*28.643*	ha
Land	28.345	28.345	28.345	ha
Binnenwater	298	298	298	ha
Lengte van wegen	*856,3*	*852,8*	*853,9*	km
Asfaltwegen	499,0	498,5	498,5	km
Betonwegen (buitengebied)	7,3	7,3	7,3	km
Klinkerwegen	169,0	167,9	169,0	km
Zandwegen	181,0	179,1	179,1	km
Verharde wegen (asfalt- beton en klinkerwegen):	*674,0*	*677,1*	*678,0*	*km*
In de kom	159,0	160,6	161,6	km
Buiten de kom	515,0	516,4	516,4	km
Groenbeheer binnen de bebouwde kom				
Bomen	13.026	13.441	13.441	st
Bermen	117.198	116.543	116.543	m^2
Gazons	465.305	402.682	402.682	m^2
Bosplantsoen	260.170	250.548	250.548	m^2
Hagen	13.977	13.718	13.718	m^1
Plantsoen	100.700	223.455	223.455	m^2
Aantal woningen (BAG code en -gebruiksdoel)				
01 woonfunctie	16.527	16.562	16.598	
11 bijeenkomstfunctie	204	205	206	
31 gezondheidszorgfunctie	598	602	602	
41 industriefunctie	1.828	1.823	1.823	
51 kantoorfunctie	241	239	240	
61 logiesfunctie	513	513	513	
71 onderwijsfunctie	35	35	34	
76 sportfunctie	49	49	48	
81 winkelfunctie	341	339	339	
91 overige gebruiksfunctie	695	694	693	

4.3. Samenstelling bestuursorganen (ongewijzigd)

De samenstelling van de raad leest u op onze website www.bronckhorst.nl.

College van burgemeester en wethouders

Patrick van Domburg - Burgemeester



- Openbare Orde en Veiligheid
- Handhaving
- Toerisme en Recreatie
- Erfgoed en Monumenten
- Juridische Zaken
- Lobby
- Communicatie

Robbert van Velsen, wethouder GBB



- Woningbouw
- Ruimtelijk Ordening
- Grondzaken
- Asiellocaties
- Energietransitie
- Digitale weerbaarheid en ICT

Daisy van Gils, wethouder GBB



- Inwonerparticipatie en dienstbare overheid
- Participatiewet
- Schuldhulpverlening en armoede
- Inclusie
- Werk & Inkomen
- Statushouders, asielzoekers (inburgering) en vluchtelingen
- Wmo
- Vrijwilligers en mantelzorgers

Pouwel Inberg - wethouder PRO



- Water, landschap, natuur en groen
- Landbouw
- Vitaal buitengebied
- Beheer openbare ruimte
- Grondstoffenbeleid
- Mobiliteit en bereikbaarheid
- Volkshuisvestingsprogramma

Hans Puijk - wethouder VVD



- Financiën
- (Jeugd)Zorg en Welzijn
- Volksgezondheid
- Sport, Cultuur & Leefbaarheid
- Bedrijfsvoering

Martin Fröberg - wethouder D66



- Economie
- Onderwijs
- Regionale Samenwerking
- Bedrijventerreinen
- Gemeentelijke en maatschappelijke accommodaties, vastgoed
- Regionale Samenwerking
- Media en strategische informatievoorziening
- Bibliotheken

Martin Rommers - gemeentesecretaris/directeur



4.4. Begrotingsuitgangspunten (ongewijzigd)

Omschrijving uitgangspunt	
Lasten (algemeen)	
Prijsstijging (inflatie)	2,5% (pbbp in Meicirculaire 2026)
Dotaties onderhoudsvoorzieningen	2,5% (pbbp in Meicirculaire 2026)
Subsidies	Algemene subsidieverordening indexering met 2,5%. Voor gesloten budgetovereenkomsten gelden indexatiebepalingen overeenkomsten
Gemeenschappelijke regelingen	Beginstand volgens Programmabegroting 2027-2030 (juni 2026)
Salarissen	Indexering met 4,2% voor cao-stijging en stijging sociale lasten (loonvoet sector overheid).
Kapitaallasten	Doorrekening van gegevens in Programmabegroting 2026-2029
Baten (algemeen)	
Belastingen onroerende zaken (OZB)	2,5% (pbbp in Meicirculaire 2026)
Overige belastingen	2,5% (pbbp in Meicirculaire 2026)
Rechten	Tarieven zijn kostendekkend
Leges	2,5% (pbbp in Meicirculaire 2026) tot maximaal kostendekkend, rekening houdend met wettelijke voorschriften voor reisdocumenten, etc.
Overige opbrengsten	2,5% (pbbp in Meicirculaire 2026) Voor gesloten overeenkomsten gelden de indexatiebepalingen in de overeenkomsten
Overige uitgangspunten	
Stelpost onvoorzien	€ 3,50 per inwoner
Prijspeil meerjarenperspectief	Constante prijzen (prijspeil jaarschijf 2027)
Algemene uitkering gemeentefonds	Meicirculaire 2026
Eenheden Algemene uitkering	Vanuit feitelijke aantallen eenheden op 1-1-2026 prognose voor de stand op 01-01-2027
Kostenverdeling	Afdelingsplannen 2026
Deel van de Algemene reserve voor bufferfunctie (risicovermogen)	100% van het vrije deel (dus Algemene reserve minus bestemmingsreserves)
Rente extern	
Bestaande opgenomen leningen	Basis is bestaande leningportefeuille
Nieuw op te nemen leningen	3,50%
Bestaande verstrekte leningen	Basis is bestaande leningportefeuille
Rekening courant	
- krediet	1maands €STR plus 0,21%, medio 2025
- tegoed	1maands €STR min 0,25%, medio 2025
Kortlopende uitzettingen / schatkistbankieren	Eonia
Leverancierskrediet	0% en betaling binnen 30 dagen
Rente intern	
Rentetoevoeging reserves	
- bestemmingsreserve afkoop onderhoud graven	3,00%
Renteverdeling	
- investeringen grondexploitatie	1,50%
- investeringen overig	1,50%

**prijsontwikkeling van het bruto binnenlands product*

Afkortingenlijst

Afkorting	Betekenis
ABP	Algemeen Burgelijk Pensioenfonds
AI	Artificial Intelligence
APPA	Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten
BCF	BTW compensatiefonds
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
COA	Centraal Orgaan opvang Asielzoekers
COELO	Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden
DBO	Dorpsbelangenorganisatie
ECB	Europese Centrale Bank
EIB	Economisch Bureau voor de Bouw
Fido	Wet Financiering decentrale overheden
GALA	Gezond en Actief Leven Akkoord
GBTwente	Gemeentelijk Belastingkantoor Twente
IZA	Integraal Zorgakkoord
MJOP	Meerjarenonderhoudsplanning
MPO	Meerjaren Prognose Ontwikkellocaties
OZB	Onroerendezaakbelasting
PMD	Plastic verpakkingen, metalen verpakkingen en drankkartons
POC	Percentage of Completion
RPA	Robotic Process Automation
SDG	Sustainable Development Goals
SSW	Systeemoverzicht Stedelijk Water
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VNOG	Veiligheidsregio Noord en Oost Gelderland
WGA	Werkhervatting gedeeltelijk arbeidsgeschikten
Wgr	Wet Gemeenschappelijke regelingen
Wmo	Wet maatschappelijke ondersteuning
Woo	Wet open overheid
WOZ	Waardering Onroerende Zaak
WTPO	Watertakenplan Olburgen